

LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN LA UNIVERSITAT. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ A LA UNIVERSITAT DE GIRONA

Pere Soler (Coord.)

Judit Fullana

Glòria Muñoz

Maria Pallisera

Anna Planas

Antoni Vilà

Montserrat Vilà

Institut de Recerca Educativa (IRE), UdG

Amb la col·laboració d'Ester Güell

Universitat
de Girona
Consell Social

Documenta
Universitaria
www.documentauniversitaria.com

Girona, 2009

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la Universitat de Girona

La Participació dels estudiants en la universitat. Anàlisi de la situació a la Universitat de Girona / Pere Soler (coord.); Judit Fullana ... [et al.] ; Institut de Recerca Educativa (IRE) ; amb la col·laboració d'Ester Güell.
-- Girona : Universitat de Girona. Consell Social : Documenta Universitaria, 2009. -- 112 p. ; 29,7cm. -- (UdG Publicacions; Estudis 5)
ISBN 978-84-92707-21-8

I. Soler, Pere, 1966-, coord. II. Fullana Noell, Judit
III. Güell, Ester, col. IV. Universitat de Girona. Consell Social
V. Universitat de Girona. Institut de Recerca Educativa
1. Universitat de Girona Estudiants Actituds 2. Estudiants universitaris -- Actituds

CIP 378.18 PAR

Reservats tots els drets. El contingut d'aquesta obra està protegit per la Llei, que estableix penes de presó i/o multes, a més de les corresponents indemnitzacions per danys i perjudicis per a aquells que reproduïssin, plagiessin, distribuïssin o comunicassin públicament, en la seva totalitat o en part, una obra literària, artística o científica, o la seva transformació, interpretació o execució artística fixada en qualsevol mena de suport o comunicada a través de qualsevol mitjà, sense la preceptiva autorització.

Autors de les fotografies: Jordi S. Carrera, Salvador Bosch Arauz, Universitat de Girona. Servei de Publicacions

Fotografia de la coberta: photos.com

© de l'original: els autors

© de l'edició i de les fotografies del text: Universitat de Girona

Aquest estudi ha gaudit d'un ajut de la convocatòria 2007 d'ajuts a projectes cooperatius d'R+D en els àmbits humanístic i de les ciències socials de la UdG.

©DOCUMENTA UNIVERSITARIA®
www.documentauniversitaria.com
info@documentauniversitaria.com

ISBN: 978-84-92707-21-8

D.L.: X-XXXX-2009

Imprès a

Girona, octubre de 2009

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	11
Acrònims	13
Resum/Resumen/Abstract	15
1. INTRODUCCIÓ A L'ESTUDI	17
2. LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN LA UNIVERSITAT A DEBAT	21
2.1. L'àmbit universitari ha incorporat poc el debat de la participació.....	23
2.2. Ha perdut dimensió política la universitat?.....	24
2.3. La universitat no pot renunciar a ser un espai d'aprenentatge polític i democràtic.....	26
3. ELS OBJECTIUS I EL DISSENY DE LA RECERCA SOBRE LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS A LA UdG	27
3.1. Els objectius de la recerca.....	29
3.2. El disseny de la recerca i dels instruments emprats	30
3.2.1. El qüestionari electrònic tramès als estudiants	31
3.2.2. Les entrevistes als coordinadors d'estudis.....	34
3.2.3. Els grups de discussió amb els representants d'estudiants.....	36
3.2.4. La recerca documental: la participació dels estudiants en les eleccions i els òrgans de govern	36
4. LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN EL FUNCIONAMENT DE LA UdG	37
4.1. La participació dels estudiants segons la normativa existent a la UdG	39
4.2. La informació sobre els espais i mecanismes de participació	44
4.2.1. El nivell d'informació que tenen els estudiants.....	44
4.2.2. Valoració dels diferents canals i mitjans d'informació sobre participació.....	45
4.3. La participació dels estudiants en les estructures de participació i representació	47
4.3.1. El coneixement dels representants.....	47
4.3.2. La participació en les estructures de representació reglamentades.....	48
4.3.3. La participació a través de les estructures no reglamentades.....	55
4.3.4. Els espais de participació a la UdG	65
4.4. Raons per participar i no participar en els diferents espais i estructures existents.....	68
4.4.1. Per què participen alguns estudiants en els diferents òrgans de participació.....	68
4.4.2. Raons dels estudiants per no participar en els diferents òrgans de govern	69
4.5. Valoració de la participació estudiantil en el funcionament de la universitat.....	71
4.5.1. Valoració de l'experiència de participació segons els mateixos estudiants	71
4.5.2. Valoració de la participació estudiantil segons els responsables acadèmics.....	72
4.6. Propostes i orientacions per afavorir la participació.....	77
5. CONCLUSIONS	81
6. PER ACABAR	91
7. BIBLIOGRAFIA	95
8. ANNEXOS	101
Annex 1	103
Annex 2	108
Annex 3	110

PRESENTACIÓ

Per al Consell Social de la Universitat de Girona és una satisfacció publicar aquest estudi realitzat per l'Institut de Recerca Educativa de la nostra universitat. I ho és perquè entre les funcions que la Llei ens encomana hi ha la que, transcrita literalment, diu:

Promoure, en tots el àmbits de la comunitat universitària, la participació dels estudiants en els òrgans de govern, i també la divulgació de llur tasca.

Si fem l'esforç de separar la realitat i el mateix estudi que l'analitza, diria que estem molt satisfets que la comunitat universitària sigui capaç de plantejar-se la implicació del seu col·lectiu més nombros.

En canvi, la realitat no és la que tots desitjaríem. En efecte, per als qui no ens hi conformem i considerem que la nostra societat és notablement millorable, és decebedor llegir una de les conclusions de l'estudi:

La universitat d'avui no es concep com un espai per a l'aprenentatge polític i la transformació social, sinó estrictament com un espai d'aprenentatge acadèmic.

Aquesta és, segurament, una de les causes de fons de la poca participació dels estudiants en la vida universitària.

No ens hi podem resignar. En l'intent de canviar aquesta realitat, tota la comunitat universitària i, al capdavant, els responsables de la institució, de les seves facultats i escoles, hem d'implicar més els estudiants en la vida de la Universitat de Girona, hem de trobar els camins per afavorir la participació dels estudiants en el seu govern i funcionament. Creiem que aquest estudi hi pot ajudar i per això ens hem decidit a fer-ne difusió.

Estem segurs que si ho aconseguim, tindrem una universitat més forta i, gràcies a l'aprenentatge que també implica la participació, en el futur els nostres estudiants podran contribuir a fer una societat millor.

Albert Bou i Vilanova
President del Consell Social de la UdG

ACRÒNIMS

- ADE: Administració i Direcció d'Empreses
- ANECA: Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación
- AQU: Agència per la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya
- CAEP: Consell d'Alumnes dels Estudis de Pedagogia
- EEES: Espai Europeu d'Educació Superior
- EPS: Escola Politècnica Superior
- ESIB: Associació de Sindicats Nacionals d'Estudiants d'Europa
- EUI: Escola Universitària d'Infermeria
- FC: Facultat de Ciències
- FCEE: Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials
- FD: Facultat de Dret
- FEP: Facultat d'Educació i Psicologia
- FLL: Facultat de Lletres
- FT: Facultat de Turisme
- LOMLOU: Ley Orgánica de Modificación de la Ley Orgánica de Universidades
- LOU: Ley Orgánica de Universidades
- MICINN: Ministerio de Ciencia e Innovación
- PAT: Pla d'Acció Tutorial
- UAM: Universitat Autònoma de Madrid
- UdG: Universitat de Girona
- UPC: Universitat Politècnica de Catalunya

RESUM

Aquest estudi posa a debat tant els nivells com les formes de participació dels estudiants en el funcionament de la universitat amb la finalitat d'aprofundir en els models i les dinàmiques que afavoreixen la participació dels estudiants. Parteix de l'estudi del cas de la Universitat de Girona i recull, des de diferents punts de vista, quina és la situació actual pel que fa a la participació dels estudiants en aquesta universitat, i es proposen algunes línies d'actuació per promoure-la. A la base d'aquest estudi se situa el convenciment que la participació dels estudiants en el funcionament de la universitat és un objectiu desitjable per part de la comunitat universitària, i que, com a centre de formació que és la universitat, cal que es plantegi la participació com un objectiu d'aprenentatge propi ja que, a més de formar científics i professionals en diferents àmbits, la universitat també contribueix (o hauria de contribuir) a la formació de ciutadans.

Es tracta d'un treball finançat per la convocatòria 2007 de la UdG d'ajuts a projectes cooperatius d'R+D en els àmbits humanístic i de les ciències socials i que s'ha desenvolupat en la seva major part durant l'any 2008 i inicis del 2009. Les dades de participació que es presenten sobre la UdG són de l'any 2008.

RESUMEN

Este estudio pone a debate tanto los niveles como las formas de participación de los estudiantes en el funcionamiento de la universidad con la finalidad de profundizar en los modelos y las dinámicas que favorecen la participación estudiantil. Se parte del estudio de caso de la Universidad de Girona y se recoge, desde diferentes puntos de vista, cuál es la situación actual en relación a la participación de los estudiantes en esta universidad, a la vez que se proponen algunas líneas de actuación para promover la participación de los estudiantes. En la base de este estudio se sitúa el convencimiento que la participación de los estudiantes en el funcionamiento de la universidad es un objetivo deseable por parte de la comunidad universitaria y que, como centro de formación que es, la universidad ha de plantearse la participación como un objetivo de aprendizaje propio ya que, además de formar científicos y profesionales en distintos ámbitos, la universidad, también debe contribuir (o debería contribuir) a la formación de ciudadanos.

Se trata de un trabajo financiado por la convocatoria 2007 de la UdG de ayudas a proyectos de R+D en los ámbitos humanístico y de las ciencias sociales y se ha desarrollado en su mayor parte durante el año 2008 e inicios del 2009. Los datos de participación que se presentan sobre la UdG son del año 2008.

ABSTRACT

This study discusses both the levels and the forms of student participation in the functioning of the university and takes an in-depth look at the models and the dynamics that favour such participation. Based on a case study at the University of Girona, it presents different points of view of the current situation of student participation there and proposes courses of action to promote it further. This study has convinced its authors that student participation in the functioning of the university is a desirable goal of the university community. In addition, as the university is a centre of training that not only trains scientists and professionals in different areas but also contributes (or should contribute) to the training of citizens, student participation must be approached as a learning objective in and of itself.

This study was funded through the 2007 edition of UdG grants for cooperative R+D projects in the humanities and the social sciences and was carried out for the most part during 2008 and at the beginning of 2009. The UdG participation data presented are from the year 2008.

INTRODUCCIÓ A L'ESTUDI

En els darrers deu anys s'han anat desenvolupant investigacions, publicacions i experiències sobre la participació, des de la infància fins a la gent gran i en molts diferents àmbits i nivells: escolar, ciutadà, del govern municipal, etc. De fet, la participació es pot considerar una dimensió de la qualitat de vida de les persones ja que està estretament relacionada amb els processos d'inclusió social, la implicació, la integració i la identitat (Fundació Kaleidos.red, 2003). El treball d'aquesta fundació posa en relleu la transcendència dels processos participatius i la seva relació amb altres processos educatius i socials. És per això que creiem que no és arriscat afirmar que és fonamental la participació dels estudiants en la vida i el funcionament de la universitat.

En l'àmbit universitari també s'ha parlat darrerament de la participació dels estudiants i s'han posat en relleu algunes dades que evidencien el grau d'implicació i participació en diferents espais i àmbits (González, 2007). L'organització de les *Jornades sobre la participació estudiantil a les universitats*, celebrades a Barcelona el 14 de desembre de 2005, amb diferents ponències relacionades amb els contextos de participació (Ferrer, 2005), els canals de participació (Pérez, 2005) i el balanç de la participació dels estudiants (Rovira, 2005), són una mostra d'aquest interès i de la preocupació actual per aquest tema. Podem esmentar també, en la mateixa direcció, el *Segon Congrés Internacional UNIVEST'09 «Claus per a la implicació dels estudiants a la universitat»*, previst per aquest novembre del 2009 i que vol analitzar amb detall també aquest aspecte.

Pràcticament la totalitat d'aquests estudis coincideix a posar de manifest la dificultat de la participació dels estudiants en la vida de la universitat. Si ens referim a la participació en els òrgans i les estructures de govern de la universitat s'evidencien unes xifres preocupants que ens haurien de fer replantejar l'actual sistema de relació amb els estudiants. La participació, però, no ha de fomentar-se només en els òrgans de govern i les estructures formals. Hi ha molts altres espais culturals, esportius o de lleure que també des de la universitat poden esdevenir espais i experiències de participació i d'aprenentatge democràtic. Les diferents associacions d'estudiants en són un exemple clar, tot i que també aquestes xifres evidencien un canvi de model relacional en relació amb altres períodes.

Aquest estudi es vol centrar a analitzar la participació dels estudiants en el govern i el funcionament de la universitat. Malgrat la importància de les associacions d'estudiants en les universitats, entenem que l'objectiu prioritari per part de les universitats ha de ser la implicació dels seus estudiants en el govern i el funcionament de la mateixa institució. És cert que això pot fer-se també a través d'associacions i que aquestes hi poden ajudar. Entenem, però, que es tracta de dos objectius diferents i, segons el nostre parer, el més important és el primer. De fet, si algun tipus de participació ha de caracteritzar els estudiants universitaris, ha de ser justament la participació que els implica en el govern i funcionament de la universitat perquè és la que els defineix i els dóna protagonisme en l'àmbit de l'educació superior.

LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN LA UNIVERSITAT A DEBAT

En els darrers temps la participació s'ha posat a l'ordre del dia en molts àmbits a través de projectes de participació ciutadana, taules participatives, estudis i recerques sobre la participació, creació d'observatoris específics amb aquesta finalitat, etc. Aquest fet pot respondre a la importància i l'abundància de processos amb aquesta pràctica o al fet que no es produeix en la mesura desitjada i que ens cal trobar la manera d'afavorir-la. Les dades existents semblen apuntar més clarament la segona opció, sobretot en alguns àmbits i sectors concrets, entre ells el de la participació estudiantil.

2.1. L'ÀMBIT UNIVERSITARI HA INCORPORAT POC EL DEBAT DE LA PARTICIPACIÓ

L'àmbit universitari ha incorporat poc el debat de la participació en el marc del seu funcionament ordinari. A més a més, les normatives i les lleis que darrerament s'han publicat o no inclouen res respecte a aquesta qüestió o faciliten poc la incorporació de la participació dels estudiants en el funcionament i el govern de la universitat. Com a exemple, avui encara no hi ha presència –ni està prevista– dels estudiants en el Consejo de Universidades. Sí que s'han integrat a l'Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA) –encara que era un requisit per acreditar aquestes agències. Cal esperar, ara, la constitució del consell d'estudiants d'àmbit estatal, aspecte previst en la LOMLOU¹ però que encara no s'ha portat a la pràctica.

Justament a començament del 2009 el Ministerio de Ciencia e Innovación (MICINN) ha presentat el *Borrador del Estatuto del Estudiante Universitario* amb l'objectiu de regular els seus drets i els seus deures. En el seu article 8 se cita explícitament el dret a la participació activa i participativa en els òrgans de govern i gestió de la universitat. Posteriorment, en l'article 13 es concreta, entre altres, el deure de participar de forma activa i responsable en les reunions dels òrgans col·legiats pels quals s'hagi estat escollit. Malgrat tot, podem dir que la universitat ha tingut poc present la participació estudiantil en el seu funcionament ordinari (Michavila i Parejo, 2009; Pérez-Díaz, 2005) i que la presència d'estudiants en els seus òrgans de funcionament ha estat simbòlica i en alguns casos, inexistent.

És arran de l'actual procés d'adaptació al nou Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) que s'introdueix aquest debat en determinats espais de l'àmbit universitari, d'una banda a petició dels mateixos estudiants, que se senten marginats i desinformats de les decisions que s'estan prenent, i, de l'altra, arran de les directrius que marquen els acords i les declaracions que es prenen en l'àmbit europeu i que conviden a obrir la participació dels estudiants en determinats espais i processos universitaris.

En aquest sentit, en la Declaració de Göteborg de 25 de març de 2001, promoguda per l'Associació de Sindicats Nacionals d'Estudiants d'Europa (ESIB), ja s'atribueixen a la universitat una sèrie de funcions relacionades

---

¹ La LOMLOU, art. 46.5 diu: «Deberá prever la constitución, las funciones, la organización y el funcionamiento de un Consejo del estudiante universitario como órgano colegiado de representación estudiantil, adscrito al ministerio al que se le atribuyen las competencias en materia de universidades.» També en l'art. 14.3 es garanteix la presència d'un estudiant en el Consell Social, elegit pel Consell de Govern entre els seus membres.

amb la seva tasca social i cívica. Es reclama un paper de l'estudiant com a no consumidor d'un servei educatiu comercial. Per això es reclama una implicació dels estudiants en tots els òrgans de presa de decisions i fòrums de discussió universitària.

La Declaració de Glasgow *Universitats fortes per una Europa forta* de 15 d'abril de 2005, impulsada per la European University Association, fent referència al procés de Bolonya i a la construcció del nou EEES, reforça la mateixa idea i diu en el punt 5 del seu preàmbul: «Las universidades se comprometen a mejorar sus estructuras de gobierno y su liderazgo a fin de incrementar su eficiencia y su capacidad de innovación y cumplir sus múltiples funciones.» Més endavant, en l'apartat IV punt 19, concreta: «Para cumplir estos compromisos, las universidades destacan la importancia de la implicación de los estudiantes como socios plenos en el proceso y buscarán la manera de reforzar esta cooperación en el futuro.» Queda clara, doncs, quina ha de ser la posició de la universitat si vol fer correctament el procés d'adaptació a la nova universitat europea.

La situació a l'Estat Espanyol és en aquest sentit molt millorable. La participació dels estudiants en el procés de reforma de l'educació superior és una de les debilitats més grans de tot el procés de Bolonya i la mateixa Associació de Sindicats Nacionals d'Estudiants d'Europa (ESIB) ho ha denunciat posant de manifest la manca de normativa que la faciliti i també la manca de recursos financers i humans dels sindicats d'estudiants (Michavila i Parejo, 2008).

No solament la situació és millorable sinó que també s'ha de dir que són poques les iniciatives que s'han portat a terme des de les mateixes universitats per intentar afavorir la participació dels estudiants i, quan així ha estat, han estat sovint promogudes pels mateixos estudiants.

La preocupació per la participació universitària ha tingut algunes aportacions que han evidenciat les dificultats del sistema universitari per incorporar els estudiants en les estructures i els espais de govern previstos. Podem esmentar l'experiència de la Universitat d'Alberta (Zuo i Ratsoy, 1999), els estudis relacionats amb les diferències de gènere en la participació en el govern de la Universitat d'Ontario (Ahmed, Denton, O'Connor i Zeytinoglu, 1999) o l'estudi de la participació estudiantil universitària a partir de la percepció de diferents graduats (Love i Miller, 2003). En l'àmbit llatinoamericà hi ha diversitat d'aportacions que tracten directament d'aquest tema. Una de les més recents és la tesi doctoral de V. Kandel (2005), que es planteja aquest debat en l'àmbit de la universitat argentina. Des d'aquesta realitat diu que la participació està en crisi, almenys en tres sentits: crisi dels representats, crisi dels representants i crisi de les institucions representatives. Altres aportacions són les de Naishtat, Toer et al. (2004) o la de M. Giles (2004).² Urresti (2000) ens ofereix també un balanç històric dels diferents paradigmes de participació juvenil des de l'Amèrica Llatina i, en relació amb l'Estat Espanyol, disposem de les investigacions de J.G. Fouce (2003) i de C. Vaquero (2004) amb una perspectiva històrica i evolutiva del moviment estudiantil universitari espanyol.

2.2. HA PERDUT DIMENSÍO POLÍTICA LA UNIVERSITAT?

Ens podem preguntar si la universitat ha perdut dimensió política o si justament la dimensió política de la universitat és el que espanta els joves, que majoritàriament, segons tots els estudis, tenen una visió negativa de la política i els polítics. Les darreres dades estadístiques de l'Enquesta Europea de Valors als joves catalans de l'any 2000 ens diuen que el 44,6 % dels joves d'entre 18 i 24 anys estan *gens interessats* en la política i el 26,1 % dels joves de la mateixa edat, *no gaire interessats*. Sembla que hi ha, doncs, un evident distanciament cognitiu i afectiu respecte als polítics i la política i que aquesta desafecció està per sobre la mitjana europea (Benedicto, 2008), de manera que un 30 % dels joves diu que cap partit polític defensa els seus interessos.

---

2 Aquest autor, parlant de la crisi de l'educació superior al Perú, diu que hi ha dos corrents d'opinió per explicar-ne les causes: els que creuen que la participació estudiantil en el govern de la universitat és la causa dels actuals problemes ja que els estudiants no són prou madurs per exercir les responsabilitats que se'ls donen i són fàcilment manipulables. A l'altre costat es troben els que creuen que la participació estudiantil és expressió democràtica i que la causa dels actuals problemes és el model econòmic-neoliberal que s'aplica i que és una orientació del BM i del FMI per reduir les despeses de l'estat.

Malgrat aquestes dades sobre el col·lectiu juvenil, s'ha de dir que els percentatges no serien gaire diferents amb altres sectors d'edat. Atribuir als joves la manca de participació com si els altres sectors fossin altament participatius no respon a la realitat. Si parlem dels joves universitaris es detecta que aquests tendeixen més a participar en activitats polítiques que altres joves de la seva mateixa edat (Martín, 2007). La variable *ser universitari* alguna influència té. Per altra banda, però, els nivells de participació dels universitaris són més baixos a dins que a fora de la universitat. És una diferència que resulta clara quan es compara la seva participació en eleccions en òrgans de representació popular i en eleccions en òrgans universitaris. Per dir-ho d'alguna manera, l'estudiant universitari participa més que altres joves de la seva edat, però aquesta pràctica no l'aplica dins la universitat. Caldrà preguntar-nos per què. Què fa que el temps i l'energia disponibles dels estudiants no trobin incentius i motivacions per dedicar-los a la mateixa universitat? Potser, tal com ens recomana J. Benedicto (2008), hauríem de començar a pensar que la majoria dels joves estan alhora desenganxats, són escèptics i alternatius en lloc de lamentar-nos només de la desafecció i el desinterès polític juvenil i de la baixa predisposició a participar en la vida política de les societats democràtiques, utilitzant els actuals canals i instruments institucionals dissenyats a tal efecte. De fet, quan es tracta de determinades formes de participació política (signar alguna causa, col·laborar en l'organització de determinats actes o participar en manifestacions) els joves no són els darrers, sinó tot el contrari. En els darrers anys s'observa un creixement de la participació no convencional entre els joves i, sobretot, d'aquelles activitats que porten incorporat un component de protesta fins al punt que, segons les dades de l'Enquesta Social Europea (2002-2003), els espanyols són, després dels luxemburguesos, els europeus que més participen en manifestacions. Coincidim, doncs, amb Kandel i Cortés (2002) a afirmar que la joventut universitària, lluny de ser despreocupada i apàtica davant la política, desenvolupa noves modalitats de participació i intervenció en assumptes públics de la universitat. Fa falta, doncs, estudiar i comprendre els principis i les possibilitats d'aquestes noves modalitats de participació i implicació universitària. En aquesta línia, Gómez (2001) fa propostes justament per contrarestar el caràcter temporal i passatger dels estudiants implicant-los directament en els afers col·lectius més enllà de la delegació tradicional de responsabilitats a alguns representants. Pel que fa a l'estudi de la participació estudiantil en l'àmbit universitari i més específicament en l'àmbit de la Universitat de Girona, hem d'esmentar el treball de pràcticum dels estudis de Pedagogia de Magin (2008) el qual proporciona una primera anàlisi de la participació dels estudiants en els principals òrgans de govern de la universitat, així com també en el món associatiu universitari. L'aportació d'aquest treball serveix justament de punt de partida per a realitzar l'estudi ara es presenta.

Parades de les associacions d'estudiants durant una Jornada de Portes Obertes (Fotografia: Jordi S. Carrera)

2.3. LA UNIVERSITAT NO POT RENUNCIAR A SER UN ESPAI D'APRENENTATGE POLÍTIC I DEMOCRÀTIC

La universitat avui no es concep, almenys de forma generalitzada, com un espai privilegiat per a l'aprenentatge polític i la transformació social, sinó estrictament com un espai d'aprenentatge acadèmic. Les dades i els arguments presentats anteriorment avalen aquesta percepció.

Amb tot, la universitat com a màxima institució formativa formal no pot eludir el deure formatiu polític i democràtic. Les disciplines i els coneixements que imparteix quedarien sovint escapçats sense aquesta dimensió i projecció social. Cal, doncs, ser actius davant aquesta situació i cercar alternatives que ens portin a considerar les universitats, tal com demana l'Associació de Sindicats Nacionals d'Estudiants d'Europa (ESIB), com «escoles de ciutadania» i agents de desenvolupament local en la societat (Westheimer i Kahne, 2007).

En els darrers anys s'han realitzat diferents investigacions que han posat en relleu la importància de la participació, tant juvenil com ciutadana en general, en el manteniment i desenvolupament del sistema democràtic (Andolina et al., 2003; Becerra, 2006; Cainzos, 2006; Fundación Kaleidos.red, 2003; López de Llergo, 2005; Rovira, 2005; Soler, 2005; Vaquero, 2004). En totes elles es posa de manifest la necessitat de considerar la participació com una dimensió de la qualitat de vida de les persones ja que està estretament relacionada amb els processos d'inclusió social, la integració i la identitat. La participació és, doncs, un procés educatiu i social, i per això és fonamental la seva consideració al llarg de tot el sistema educatiu. La universitat hauria de ser un exemple del treball realitzat en les anteriors etapes educatives i un model per a la resta de la ciutadania mostrant les possibilitats i les virtuts que la participació porta implícites. La implicació dels estudiants en el govern i el funcionament de les universitats ha de ser un objectiu explícit i visible en aquestes institucions ja que és la forma més directa i manifesta de reconèixer la importància formativa i efectiva d'aquests processos (Zuo i Ratsoy, 1999; Benedicto i Orán, 1999). Els espais participatius permeten aprendre amb l'exemple i la pràctica com aplicar els principis democràtics en les diferents situacions de la vida real. D'altra banda, tal com argumenta també I. Martin (2007), existeix una relació entre la democràcia a petita escala i la política. La discussió i la presa de decisions en els àmbits més propers a les persones pot convertir-se en una «escola de democràcia», preparant i motivant aquestes persones perquè participin en la «democràcia a gran escala» (Galston, 2004).

ELS OBJECTIUS I EL DISSENY DE LA RECERCA SOBRE LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS A LA UdG

Aquest estudi permet conèixer l'estat de la participació dels estudiants en el funcionament de la Universitat de Girona (UdG). Una part important dels estudis realitzats sobre la participació dels estudiants en la universitat se centren en l'anàlisi del món associatiu en el marc universitari (CNJC, 2001; Ferran, 2005; Fouce, 2003; Fundació Francesc Ferrer Guàrdia, 1999; Martínez, 1997; Quixal i Ramírez, 2002; Soler, 1997). En aquesta ocasió hem preferit centrar l'estudi en el coneixement de la implicació dels estudiants en els òrgans de govern i els espais de participació regulats (previstos en els mateixos estatuts) i no regulats (a iniciativa d'algunes titulacions o grups d'estudiants organitzats) i que tenen com a finalitat incidir en el funcionament i govern de la UdG. No entrarem, doncs, en l'anàlisi de les associacions d'estudiants de la UdG. Aquesta podria ser motiu d'una altra recerca. Hem preferit esmerçar els esforços a aprofundir en l'anàlisi de la participació en l'estructura acadèmica universitària.

3.1. ELS OBJECTIUS DE LA RECERCA

Els objectius que guien aquest treball es resumeixen en els cinc punts següents:

- 1) *Conèixer el nivell d'informació que tenen els estudiants sobre els canals de participació que té establerts la UdG i la percepció que tenen sobre les possibilitats i oportunitats reals de participació.*

Entenem que el coneixement dels canals de participació establerts és el primer pas per poder participar. Ens interessa, doncs, saber si els estudiants de la UdG se senten informats, quins són els mitjans d'informació que més valoren i en quina mesura coneixen les seves possibilitats en aquest sentit.

- 2) *Conèixer quin és el nivell de participació dels estudiants en les diferents estructures de representació regulades de la universitat.*

Hem vist que els estudis realitzats sobre la participació dels estudiants en els òrgans de govern de la universitat mostren unes dades de participació molt baixes. Volem saber en quina mesura aquestes dades es donen a la UdG.

- 3) *Analitzar si es detecten diferències importants (edat, gènere, titulació, etc.) pel que fa a la participació en diferents aspectes de la vida universitària.*

Volem detectar si les dades de participació dels estudiants en la universitat tenen diferències significatives en funció de diferents variables.

- 4) *Identificar i analitzar els canals i les estructures de participació no reglamentats que estan funcionant actualment a les diferents facultats i escoles de la UdG (delegats de curs, assemblees de grups, assemblees generals, etc.).*

Més enllà dels espais i òrgans formals reconeguts per les normatives vigents hi ha la possibilitat que els mateixos estudiants, o que algunes titulacions, hagin establert processos participatius que afavoreixin la implicació dels estudiants. És important conèixer aquestes experiències i analitzar-ne els resultats.

- 5) *Proposar estratègies i orientacions de cara a la millora de la participació dels estudiants a les facultats i escoles de la UdG, pel que fa al nivell d'informació, els canals i estructures de participació, la implicació, etc.*

En darrer terme la voluntat d'aquest estudi és detectar les causes que dificulten la participació estudiantil i difondre les experiències o propostes que poden ajudar a augmentar la implicació dels estudiants en la universitat.

3.2. EL DISSENY DE LA RECERCA I DELS INSTRUMENTS EMPRATS

L'estudi es proposa abordar els objectius de manera que per cada un d'ells la informació provingui de diferents fonts: estudiants, coordinadors d'estudi, vicedegans, bases de dades de la Secretaria General de la UdG, etc. Per obtenir la informació s'han utilitzat diferents estratègies i instruments. L'opinió dels estudiants s'ha recollit a partir d'un qüestionari electrònic i grups de discussió. A través d'entrevistes individuals s'han obtingut les opinions i els punts de vista dels vicedegans i coordinadors d'estudi dels diferents centres i facultats. El buidatge dels documents i bases de dades de la Secretaria General ha estat l'estratègia utilitzada per obtenir les dades sobre la participació dels estudiants en les diferents estructures de representació i participació regulades.

Tots aquests instruments i estratègies han permès obtenir la informació i les dades per a la consecució dels objectius plantejats en la recerca. A la taula 1 es pot veure la relació entre els objectius i les estratègies de recollida d'informació emprades. Per cada objectiu s'ha obtingut informació utilitzant més d'un instrument o estratègia.

Taula 1
Relació entre els objectius de la recerca i les estratègies i els instruments d'informació

OBJECTIU	ESTRATÈGIES / INSTRUMENTS EMPRATS
Conèixer el nivell d'informació que tenen els estudiants sobre els canals de participació que té establerts la UdG i la percepció que tenen sobre les possibilitats i oportunitats reals de participació.	<ul style="list-style-type: none"> — Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1r i 2n cicle — Grups de discussió amb els representants d'estudiants
Conèixer quin és el nivell de participació dels estudiants en les diferents estructures de representació regulades de la universitat.	<ul style="list-style-type: none"> — Anàlisi de la documentació existent a la Secretaria General de la UdG — Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1r i 2n cicle
Analitzar si es detecten diferències importants (edat, gènere, titulació, etc.) pel que fa a la participació en diferents aspectes de la vida universitària.	<ul style="list-style-type: none"> — Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1r i 2n cicle — Entrevistes als coordinadors d'estudis i vicedegans d'estudiants de cada escola o facultat
Identificar i analitzar els canals i les estructures de participació no reglamentats que estan funcionant actualment a les diferents facultats i escoles de la UdG (delegats de curs, assemblees de grups, assemblees generals, etc.).	<ul style="list-style-type: none"> — Grups de discussió amb els representants d'estudiants de cada escola o facultat — Entrevistes als coordinadors d'estudis i vicedegans d'estudiants de cada escola o facultat — Qüestionari electrònic tramès a tots els estudiants de la UdG de 1r i 2n cicle
Proposar estratègies i orientacions de cara a la millora de la participació dels estudiants a les facultats i escoles de la UdG, pel que fa al nivell d'informació, els canals i estructures de participació, la implicació, etc.	<ul style="list-style-type: none"> — Revisió bibliogràfica i recerca documental sobre el tema i experiències en altres universitats — Síntesi dels resultats obtinguts a través de les diferents estratègies de recerca emprades

Tot seguit presentem breument els principals aspectes de cada un d'aquests instruments i la manera com els hem utilitzat en aquest estudi.

3.2.1. El qüestionari electrònic tramès als estudiants

Amb el qüestionari electrònic enviat als estudiants (vegeu annex 1) es pretén:

- Conèixer la informació que tenen els estudiants sobre els canals i les estructures de participació universitàries existents actualment.
- Conèixer la percepció i la valoració dels estudiants sobre les possibilitats i la importància de participar en la dinàmica de les facultats i les escoles.
- Detectar si hi ha diferències importants en funció de gènere, edat, titulació, antiguitat, residència o altres aspectes, pel que fa a la participació dels estudiants en la dinàmica de la universitat.

Per això es dissenya un qüestionari electrònic que es penja a la plataforma virtual de la UdG. En un primer moment es posa una notícia dins el portal inicial que tenen els estudiants quan es connecten dins la UdG. Se'ls deixa quinze dies perquè contestin. Amb aquest procediment s'obté un índex de respostes baixíssim. Finalment s'opta per trametre un correu a la bústia personal de cada un dels estudiants de primer i segon cicle de la UdG on es presenta breument l'objectiu de la recerca. El correu porta per títol: *I tu, participes?* Es deixa clar que es tracta d'un qüestionari anònim i se'ls convida a participar-hi, altre cop, en un termini de quinze dies. En aquest missatge hi ha l'enllaç que els remet directament al formulari electrònic que consta de disset qüestions breus, totes elles tancades i amb opció de resposta desplegable.

Les set primeres qüestions són fonamentalment per recollir dades personals (gènere, edat, anys matriculat a la UdG, residència, discapacitat, facultat i estudis que realitza). Les qüestions de la vuit a la onze pretenen copsar si els estudiants creuen que estan prou informats sobre les possibilitats de participar en el funcionament de la UdG (valoració de la informació que tenen respecte a aquesta qüestió, valoració dels diferents espais i vies d'informació sobre la participació, coneixement dels representants i grau de participació en diferents òrgans de govern). Finalment, les sis darreres qüestions volen recollir la percepció i la valoració que fan dels espais de participació. En aquest sentit les qüestions formulades recullen informació sobre com es valora l'experiència participativa, per què no es participa o no es participa més, com es valora la implicació del professorat o quines iniciatives creuen que s'haurien d'emprendre per afavorir més la participació.

Els estudiants que accedeixen a aquest qüestionari, quan acaben de contestar-lo, poden trametre'l directament a una base de dades que va acumulant els resultats.

Dels 9.655 estudiants matriculats a la UdG en els estudis de primer i segon cicle (centres integrats)¹ durant el curs 2007-2008, obtenim una resposta de 673 estudiants. Això representa un 7 % del total dels estudiants de primer i segon cicle de la UdG, una xifra prou significativa si tenim en compte que treballem amb tot el col·lectiu d'estudiants.

La primera impressió és que el qüestionari ha estat un instrument prou vàlid, no només per la quantitat de respostes obtingudes, sinó també per la seva qualitat. Les 673 persones que l'han contestat són una mostra representativa de la diversitat de la universitat. Tot seguit en comentem alguns aspectes.

a) Representació de totes les facultats, escoles i titulacions

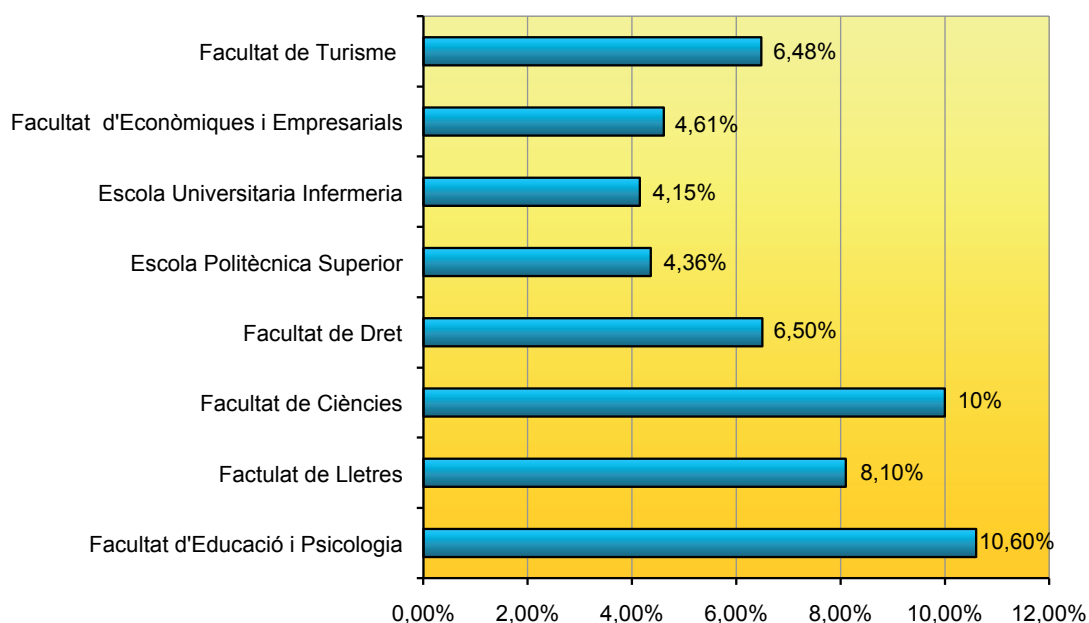
Pel que fa a les facultats i escoles, la participació també ha estat important. Tal com es pot veure en el gràfic 1, la facultat amb un percentatge de qüestionaris més alt en relació amb els estudiants matriculats a la facultat és la Facultat d'Educació i Psicologia (10 %), seguida per la Facultat de Ciències (10 %).² Per la banda baixa trobem l'Escola Universitària d'Infermeria (4,15 %) i l'Escola Politècnica Superior (4,36 %).

---

1 S'entén per centres integrats aquelles titulacions que ofereix directament la UdG a través dels estudis oficials i homologats i estudis propis. Queden fora d'aquest recompte els centres adscrits i vinculats a la UdG així com els estudis de màster i doctorat.

2 En el moment de distribuir i plantejar la realització de les entrevistes encara no hi havia iniciats els estudis de medicina a la UdG. Per això no formen part d'aquesta recerca.

Gràfic 1
 Percentatge de resposta del qüestionari electrònic en cada facultat o centre

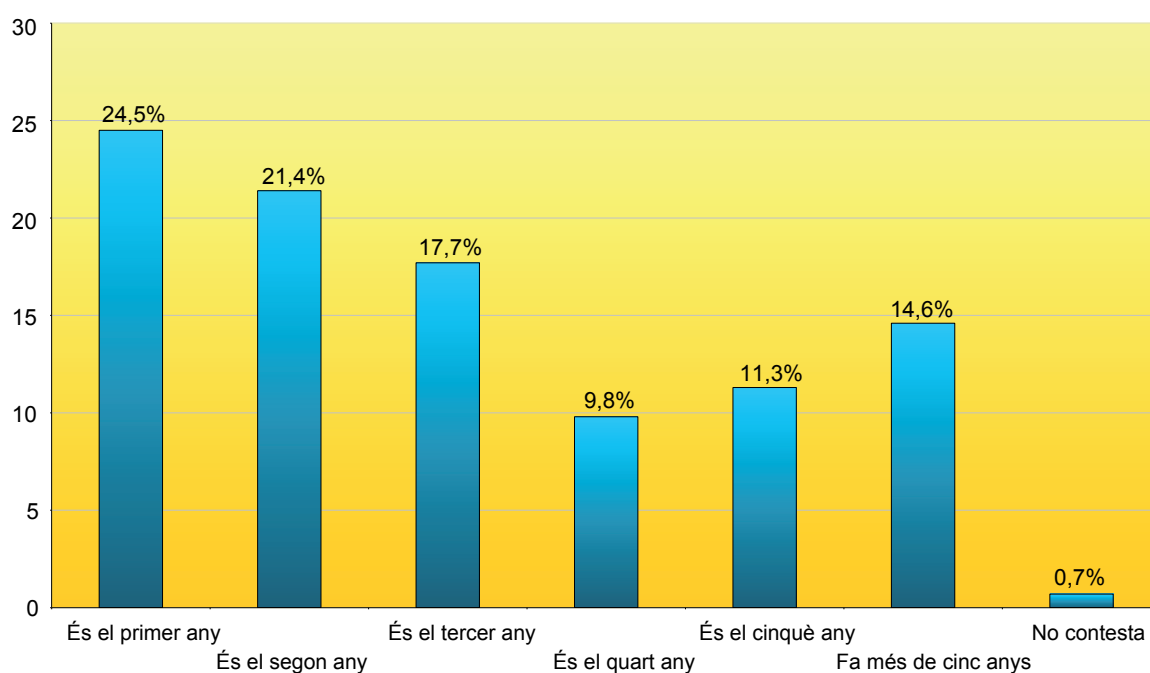

Pel que fa a les titulacions hi ha representació de totes entre els qüestionaris rebuts. La titulació que ha tingut un major nombre de resposta d'estudiants ha estat Biologia, amb 59 qüestionaris (un 7,9 % de les respostes obtingudes). La segueix Psicologia, amb un 6,7 % de qüestionaris, i Dret, amb un 5,6 %.

b) Representació d'estudiants de tots els cursos

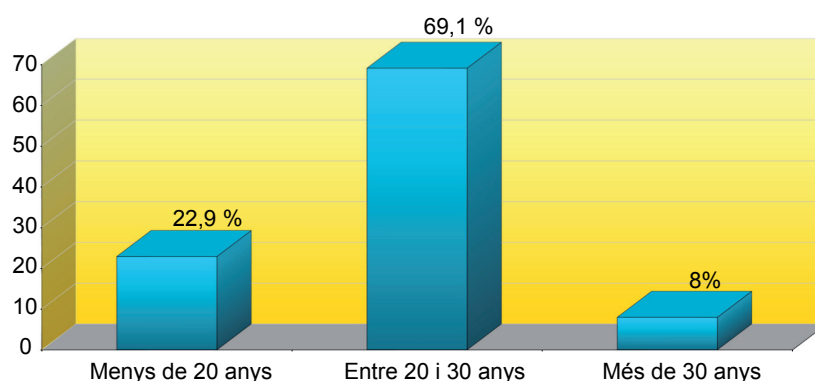
El qüestionari ha tingut també una molt bona acollida entre estudiants de tots els cursos de manera que, com a mínim, hi ha un 10 % d'estudiants en cada un dels nivells d'estudi. Pel que fa als anys de matrícula, hi ha també una distribució al llarg de les diferents opcions previstes:

Gràfic 2
 Percentatge d'estudiants que han respost el qüestionari per anys que fa que estan matriculats

Aquestes dades determinen d'alguna manera també l'edat dels estudiants. El qüestionari aplicat ha estat contestat en un 69 % dels casos per estudiants d'entre vint i trenta anys. Hi ha hagut un 23 % d'estudiants de menys de vint anys (els que realitzen els primers cursos) i un 8 % d'estudiants majors de trenta anys.

Gràfic 3
 Percentatge d'estudiants que han respost el qüestionari per edat

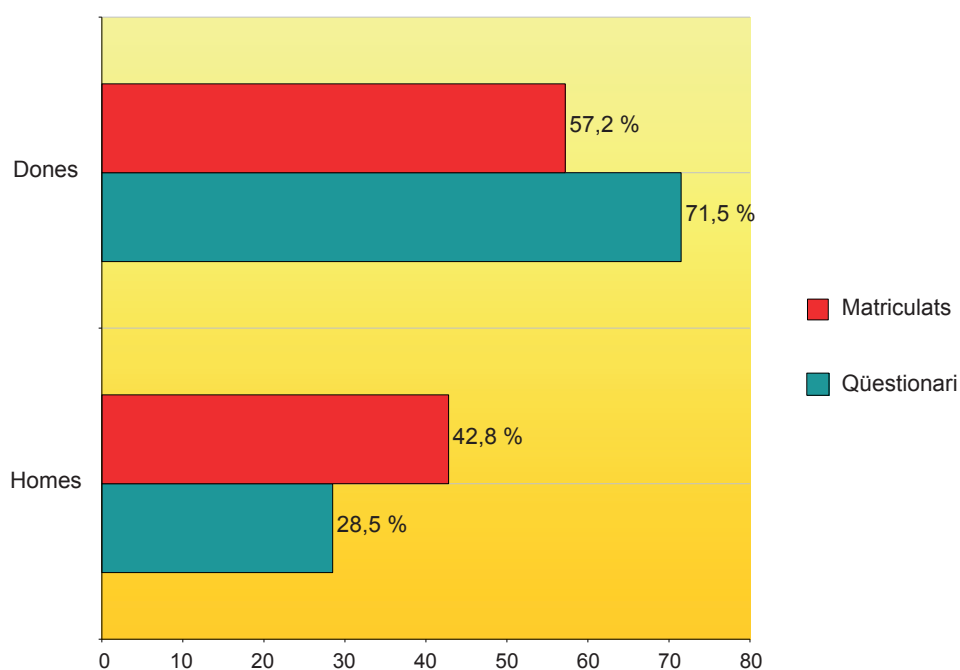
c) La majoria dels estudiants viu a Girona durant el curs

El 55,7 % dels estudiants que han respost el qüestionari viuen a Girona ciutat durant el curs, la resta s'hi desplacen cada dia. Hi ha, doncs, una majoria d'estudiants que resideix a la ciutat, ja sigui en el domicili familiar, en una residència o en un pis d'estudiants.

d) Més noies que nois

El qüestionari electrònic ha estat respost majoritàriament per noies (71 %) mentre que representen el 57,2 % dels estudiants de primer i segon cicle de la UdG. D'alguna manera es reafirma una de les dades que s'obté d'aquest estudi que apunta que les noies tendeixen més a participar i implicar-se en el funcionament de la universitat.

Gràfic 4
 Percentatge de resposta del qüestionari electrònic als estudiants segons el gènere

3.2.2. Les entrevistes als coordinadors d'estudis

Per tal de treballar els objectius 3 i 4 de la recerca ens proposem també realitzar entrevistes als coordinadors d'estudi de les diferents titulacions de la UdG. Incorporarem també en aquesta anàlisi els vicedegans d'estudiants, quan n'hi ha. Tot plegat representa realitzar prop d'unes quaranta entrevistes que seran enregistrades i transcrites per tal de poder recopilar tota la informació.

Optem per l'anàlisi de l'opinió d'aquests professors perquè, a banda de ser també personal acadèmic de diferents centres i titulacions –i, per tant, també una mostra prou representativa de l'opinió que el professorat pot tenir sobre la participació dels estudiants en el funcionament de la universitat–, són els responsables primers del funcionament de les diferents titulacions i els encarregats de dinamitzar els consells d'estudis i atendre els estudiants en allò que té a veure amb la carrera. Entenem, doncs, que són les persones que poden tenir una visió més global sobre el funcionament de cada una de les titulacions i del col·lectiu d'estudiants que en forma part i hi participa.

Les entrevistes duren majoritàriament entre vint i trenta minuts. Són enregistrades i transcrites per a la posterior anàlisi de contingut. Es realitzen a partir d'un guió estructurat en set grans qüestions que inclouen pautes a tenir en compte en cada cas per tal de tractar els principals aspectes d'interès: valoració global de la participació dels estudiants de la titulació, estructures pròpies de participació d'estudiants, canvis o propostes que introduiria, etc. (vegeu annex 2).

El nivell de resposta per facultats és desigual. Es constata una lectura diversa de la funció i el rol que el coordinador d'estudis ha de tenir. Les diferents facultats i escoles tenen tradicions i dinàmiques de funcionament que determinen una consideració específica d'aquestes figures en cada centre.

Malgrat que es contacta amb tots els responsables de les diferents titulacions, finalment es poden realitzar un total de trenta-dues entrevistes distribuïdes entre les diferents facultats i escoles de la UdG.

Estudiants davant la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials (Fotografia: Jordi S. Carrera)

Taula 2
Entrevistes realitzades a coordinadors d'estudis i vicedegans

FACULTAT / ESCOLA	CÀRREC
Facultat de Lletres	Degana de la Facultat de Lletres
	Coordinador d'estudis de Filologia Catalana
	Coordinador d'estudis d'Història de l'Art
	Coordinadora d'estudis de Filologia Hispànica
	Coordinador d'estudis de Filologia Romànica
	Coordinador d'estudis d'Història
	Coordinador d'estudis de Filosofia
	Vicedegà d'estudiants de la Facultat de Lletres
Facultat d'Educació i Psicologia	Coordinador dels estudis de Pedagogia
	Coordinadora dels estudis de Psicopedagogia
	Coordinador dels estudis de Psicologia
	Coordinadora dels estudis de Mestre d'Educació Primària
	Coordinador dels estudis de Mestre d'Educació Infantil
	Coordinadora dels estudis d'Educació Social
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	Degana Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales
	Coordinadora estudis d'Administració i Direcció d'Empreses
	Coordinadora d'estudis d'Econòmiques
	Coordinador d'estudis de Ciències Empresariales
Facultat de Dret	Coordinador d'estudis de Dret
	Coordinador d'estudis de Gestió i Administració Pública
	Coordinador d'estudis de Criminologia
	Coordinador d'estudis de Ciències del Treball
Facultat de Ciències	Degà de la Facultat de Ciències
Facultat de Turisme	Degà de la Facultat de Turisme
	Coordinador d'estudis de Publicitat i Relacions Públiques
	Coordinadora d'estudis de Turisme
Escola Politècnica Superior	Coordinador d'estudis d'Enginyeria Industrial
	Coordinador d'estudis d'Enginyeria Tècnica Electrònica
	Coordinadora d'estudis d'Enginyeria Tècnica i Industrial Química
	Coordinador dels estudis de Ciència i Tecnologia dels Aliments
Escola d'Infermeria	Director de l'Escola d'Infermeria
	Coordinadora dels estudis d'Infermeria

3.2.3. Els grups de discussió amb els representants d'estudiants

Els grups de discussió amb els representants d'estudiants es realitzen per treballar els objectius 1 i 4 de la recerca. La finalitat és poder copsar els arguments i les percepcions que els delegats de curs / representants d'estudiants tenen sobre la participació d'aquest col·lectiu en el funcionament de la universitat. Es tracta de convidar els representants d'estudiants de les vuit facultats/escoles de la UdG. Per això els convoquem, a través del deganat de cada centre, a una reunió on se'ls explica el motiu de la trobada i se'ls proposa debatre obertament el tema de la participació dels estudiants. Els proposem tractar almenys set gran aspectes (vegeu guió del grup de discussió en l'annex 3): l'opinió sobre l'actual participació dels estudiants en el funcionament de la UdG, quin aspecte valoren més positivament, quin aspecte valoren més negativament, com valoren la informació sobre els espais i les possibilitats de participar a la UdG, per què són representants d'estudiants i com valoren la seva tasca com a representants.

El nivell de resposta per part dels estudiants a la nostra convocatòria és molt baix (un 12 % del convocats). Ens adrecem a ells en diferents ocasions per correu electrònic i telèfon mòbil; a l'hora de la veritat la participació presencial en el grup de discussió és molt baixa i, en algunes ocasions, inexistent. Això fa que en determinades facultats o escoles s'hagi hagut de suspendre el grup de discussió. En altres ocasions s'ha hagut de realitzar amb un nombre molt menor dels assistents previstos o acabar fent una entrevista.

Es decideix afegir a aquest bloc d'informació una entrevista al president del Consell d'Estudiants de la UdG per tal de disposar de la percepció directa d'aquest òrgan pel que fa a l'estat de la participació dels estudiants en el funcionament de la UdG.

El resultat final és, doncs, el que es pot observar en la taula 3:

Taula 3
Grups de discussió amb representants d'estudiants

FACULTAT / ESCOLA	ESTUDIANTS CONVIDATS	ESTUDIANTS ASSISTENTS
Facultat de Lletres	16	4
Facultat d'Educació i Psicologia	32	2
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	6	3
Facultat de Dret	10	-
Facultat de Ciències	6	-
Facultat de Turisme	6	-
Escola Politècnica Superior	14	1
Escola d'Infermeria	3	-
President Consell d'Estudiants	1	1
TOTAL	94	11

3.2.4. La recerca documental: la participació dels estudiants en les eleccions i els òrgans de govern

La recerca documental s'adreça fonamentalment a treballar l'objectiu 2 de la recerca: conèixer quin és el nivell de participació dels estudiants en les diferents estructures de representació regulades: claustres, juntes de facultat, comissions de govern, consells d'estudis i consultes electorals. Per això es realitza l'anàlisi de diferent documentació:

- Recopilació i anàlisi dels reglaments de les diferents facultats i estudis (Junta de Facultat, Comissió de Govern de Facultat i consells d'estudis).
- Recopilació i anàlisi de les dades de participació dels estudiants en les diferents eleccions des de l'any 2000 fins al 2008 (rector, representants a Claustre, representants a juntes de facultat).
- Recopilació i anàlisi de les dades de participació dels estudiants en els claustres de la universitat realitzats des del 2000 fins al 2008.

Aquesta recerca de documentació suposa un treball feixuc a l'arxiu de la Secretaria General de la UdG i als serveis jurídics. La major part d'aquesta informació no està informatitzada i es troba arxivada en diferents formats i capsos. Ha calgut, doncs, un treball de compilació important i, en alguns casos, també de recompte.

LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN EL FUNCIONAMENT DE LA UdG

4.1. LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS SEGONS LA NORMATIVA EXISTENT A LA UdG

Més enllà del que diu la Llei orgànica de modificació de la Llei orgànica d'universitats (LOMLOU) i el que pot acabar especificant el nou Estatut de l'estudiant universitari, la Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'universitats de Catalunya, en el seu article 38 on es parla dels deures dels estudiants especifica, entre altres deures :

- Complir les normes estatutàries i l'altra normativa interna de la universitat.
- Cooperar amb la resta de la comunitat universitària en la consecució dels objectius de la universitat i el seu més bon funcionament.
- Assistir a les reunions dels òrgans de govern i representació de la universitat per als quals hagin estat elegits o designats i participar-hi.

També en l'article 40 d'aquesta mateixa llei es fa explícit que *les universitats han de promoure entre els estudiants el civisme, la solidaritat i la participació i s'afegeix que per a contribuir a la consolidació i el creixement del teixit social implicat en la vida de la universitat i de la comunitat, el departament competent en matèria d'universitats i les universitats han de facilitar, estimular i donar suport a l'associacionisme dels estudiants. Les associacions han de gaudir d'un marc dinàmic de participació dins la universitat.*

L'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) té també uns objectius en relació amb la participació dels estudiants dins el sistema universitari català en el marc del seu Pla estratègic 2009-2012. En concret, l'eix 8 fa referència específica als estudiants i planteja com a objectius estratègics:

1. Col·laborar amb les universitats en la implicació dels estudiants com a agents actius vers la qualitat dels ensenyaments universitaris.
2. Ampliar i sistematitzar la participació dels estudiants en les activitats d'avaluació d'AQU Catalunya.

Aquests objectius es concreten en els següents objectius operatius, que en defineixen l'abast i el contingut:

- 1.1. Disposar d'un pla de col·laboració amb les universitats per enfortir la implicació dels estudiants en la millora de la qualitat dels ensenyaments.
- 1.2. Millorar la formació i informació als estudiants sobre el seu paper actiu en els processos de garantia de la qualitat.
- 1.3. Promoure la connexió dels estudiants catalans amb altres estudiants europeus.
- 2.1. Disposar d'un programa sobre la participació dels estudiants en l'activitat d'AQU Catalunya.
- 2.2. Establir una xarxa de connexions amb diferents grups d'estudiants per promoure la participació en les activitats d'AQU Catalunya.

Els estatuts de la UdG tenen el capítol II dedicat als i les estudiants. L'article 139.1 exposa els drets d'aquest col·lectiu i s'hi pot llegir, entre altres punts, que són drets dels estudiants:

- Participar en les activitats d'extensió universitària.
- Ser informats de les qüestions que afectin la comunitat universitària.

- Participar en els òrgans de govern de la universitat, d'acord amb el que estableixen aquests estatuts.
- Participar en l'elaboració i modificació dels criteris generals d'avaluació.
- Participar en l'elaboració i modificació dels plans d'estudi.
- Intervenir activament en la vida universitària i, si escau, formular les reclamacions i queixes per la qualitat de la docència rebuda i també pel funcionament dels diferents òrgans de la universitat.

L'article 139.3 també fa referència a la participació i exposa els deures dels estudiants. Entre altres punts, concreta:

- Seguir les activitats docents i participar-hi.
- Assistir i participar en els òrgans de govern i representació de la universitat.

L'article 144.1 també explicita que la Universitat de Girona promourà entre els i les estudiants el civisme, la solidaritat i la participació.

Queda clara i explícita, doncs, la voluntat per part de la universitat de fer de la participació dels estudiants en els òrgans de govern de la mateixa universitat una realitat indiscutible en la mesura que és un dret i un deure dels estudiants.

Quan comprovem la traducció d'aquesta voluntat explícita en els estatuts de la UdG en la normativa que regula la participació en els diferents òrgans de govern de les facultats i escoles de la UdG ens adonem aviat d'una limitació important quant a la presència dels estudiants en els principals òrgans de decisió. Tal com es pot comprovar en la taula 4, hi ha una uniformitat pràcticament total entre les diferents facultats i escoles pel que fa a la consideració que els estudiants tenen en els diferents òrgans de govern:

- Junta de Facultat: 27 % dels membre de la junta.
- Mesa Junta de Facultat: un estudiant.
- Comissió de Govern de Facultat: tres estudiants (no arriben a un 25 %).
- Consell d'Estudis: no es concreta en el reglament inicial, però s'entén que hi ha d'haver una representació per cada cicle, és a dir, que en titulacions que fins ara eren de dos cicles hi hauria d'haver un mínim de dos estudiants. Només la Facultat d'Educació i Psicologia parla de cursos (no de cicles) i explicita la recomanació d'aconseguir consells paritaris entre professors i estudiants.

Estudiants davant la Facultat de Ciències (Fotografia: Jordi S. Carrera)

Taula 4
Participació dels estudiants en els òrgans de govern de les facultats de la UdG segons la normativa

FACULTAT	JUNTA DE FACULTAT	MESA JUNTA DE FACULTAT	COMISSIÓ DE GOVERN	CONSELL D'ESTUDIS
Facultat d'Educació i Psicologia	Representació elegida per i entre el sector dels i de les estudiants igual al 27 % dels membres de la junta. (art. 6d)	Un representant de cada un dels sectors elegits per i entre els membres de cada un dels sectors. (art. 15c)	Tres estudiants elegits per i entre els membres de la junta. (art. 19h)	Una representació dels estudiants matriculats en cada estudi, en nombre i proporció que determini la Comissió de Govern, a proposta de la Junta de Facultat, garantint que hi hagi com a mínim un alumne de cada curs (art 25.1c). És recomanable que els consells d'estudi tinguin una estructura paritària de personal acadèmic i estudiants perquè ambdós sectors estiguin igualment representats. (art. 25.2)
Facultat de Dret	Representació elegida per i entre els estudiants igual al 27 % dels membres de la junta. (art. 6.1d)	La mesa serà formada pel degà o degana, pel secretari o secretària de la facultat, per un membre del personal acadèmic, per un estudiant i per un membre del PAS. (art. 23.1)	Tres estudiants elegits per i entre els membres de la junta. (art. 34.1h)	Una representació dels estudiants matriculats en aquest estudi, en el nombre i proporció que determini la Comissió de Govern, a proposta de la Junta de Facultat. Es garantirà en tot cas la representació dels estudiants de tots els cicles de l'estudi en el nombre i proporció que determini la Junta de Facultat. (art. 39.1c).
Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales	Representació elegida per i entre el sector dels estudiants igual al 27 % dels membres de la junta. (art. 6.1d)	La mesa estarà formada per la persona que ocupi el càrrec de degà, per la persona que ocupi el càrrec de secretari, per un membre del personal acadèmic, per un estudiant i per un membre del PAS. (art. 11.2)	Tres estudiants elegits per i entre els membres de la junta. (art. 18h)	Una representació dels estudiants matriculats en aquest estudi, en el nombre i proporció que determini la Comissió de Govern, a proposta de la Junta de Facultat. (art. 27c)
Escola Universitària d'Infermeria	Representació elegida pels estudiants igual al 27 % dels membres de la junta. (art. 6.1d)	La mesa o meses electorals estaran formades per un membre del personal acadèmic, un membre del PAS i un estudiant. Cada membre titular tindrà un suplent. La designació dels components de la mesa o de les meses es farà per sorteig de la Comissió de Govern. (art. 12.2)	Tres estudiants elegits per i entre els membres de la junta. (art. 19h)	Una representació dels estudiants matriculats en aquest estudi, en el nombre i proporció que determini la Comissió de Govern, a proposta de la Junta d'Escola. Es garantirà en tot cas la representació dels estudiants de tots els cicles de l'estudi en el nombre i proporció que determini la Junta d'Escola. (art. 24c)

FACULTAT	JUNTA DE FACULTAT	MESA JUNTA DE FACULTAT	COMISSIÓ DE GOVERN	CONSELL D'ESTUDIS
Escola Politècnica Superior	Representació elegida per i entre el sector dels estudiants igual al 27 % dels membres de la junta. (art. 6.1d)	La mesa estarà formada pel director o directora, per la persona que ocupi el càrrec de secretari d'escola, per dos membres del personal acadèmic, per dos estudiants i per dos membres del personal d'administració i serveis. (art. 16.a)	Tres estudiants elegits per i entre els membres de la junta. (art. 31h)	Una representació dels estudiants matriculats en aquest estudi, en el nombre i proporció que determini la Comissió de Govern, a proposta de la Junta d'Escola. Es garantirà en tot cas la representació dels estudiants de tots els cicles de l'estudi en el nombre i proporció que determini la Junta d'Escola. (art. 36.c)
Facultat de Turisme	Una representació elegida per i entre el sector dels estudiants igual al 27 % dels membres. (art 6.1d)	La mesa serà formada pel director o directora, per la persona que ocupi el càrrec de secretari acadèmic, per un membre del personal acadèmic, per un estudiant i per un membre del personal d'administració i serveis. (art 16.1)	Tres estudiants elegits per i entre els membres de la junta. (art 30.1h)	Una representació dels estudiants matriculats en aquest estudi, en el nombre i proporció que determini la Comissió de Govern, a proposta de la Junta d'Escola. Es garantirà en tot cas la representació dels estudiants de tots els cicles de l'estudi en el nombre i proporció que determini la Junta d'Escola. (art 36.1c)
Facultat de Ciències	Vint-i-set representants dels estudiants escollits per i entre els estudiants membres de la Facultat de Ciències. (art 6.1d)	La mesa estarà formada pel degà, el secretari i un representant de cadascun dels sectors que formen la junta, elegits per i entre els membres de cada sector. (art 21.3)	Tres representants dels estudiants, dos representants dels membres del personal acadèmic i un representant dels membres del personal d'administració i serveis, elegits per i entre els membres de la facultat del sector corresponent. (art 28.1c)	Una representació dels estudiants matriculats en l'estudi. El nombre i la proporció d'aquesta representació seran proposats per la Junta de la Facultat a la Comissió de Govern de la Facultat. La proposta garantirà en tot cas la representació dels estudiants de tots els cicles de l'estudi. (art 33.1c)
Facultat de Lletres	Una representació elegida per i entre el sector d'estudiants igual al 27 % dels membres. (art 6.1d)		Tres estudiants elegits/des per i entre els/les membres de la junta. (art 13h)	Una representació dels estudiants matriculats en aquest estudi, en el nombre i proporció que determini la Comissió de Govern, a proposta de la Junta de Facultat. Es garantirà en tot cas la representació dels estudiants de tots els cicles de l'estudi en el nombre i proporció que determini la Junta de Facultat. (art 18.1c)

Al costat d'aquesta normativa, la UdG disposa actualment també del Pla estratègic 2008-2013, en el qual la universitat vol projectar les grans línies d'actuació en un escenari a mitjà termini. Queda clar també en aquest document que hi ha una voluntat de considerar –encara que sigui de manera genèrica– la participació dels estudiants en el funcionament de la universitat i els seus òrgans de govern. En aquest cas, pel que fa a la participació dels estudiants, podem esmentar els següents punts:

- 16.6. Fomentar l'associacionisme com a mecanisme per a l'acció conjunta dels estudiants i els altres membres de la comunitat universitària.
- 17.1. Promoure i enfortir la capacitat de lideratge de les persones des de l'àmbit d'actuació i el nivell de responsabilitat de cadascú, fomentant la seva participació activa en els òrgans de govern i de representació de la universitat i introduint mecanismes suficients de reconeixement per a la implicació en tots els àmbits de la gestió de la universitat.
18. Afavorir que els estudiants i exestudiants de la UdG puguin participar d'una manera oberta i enriquidora en la vida universitària.
  - 18.1. Promoure la formació integral dels estudiants i la seva participació en activitats extracurriculars.
  - 18.2. Dissenyar mecanismes per fomentar l'adquisició de valors i competències socials que contribueixin a una millor integració de l'estudiant a la societat i a la plena assumpció del seu rol d'agent actiu de canvi amb responsabilitat social.
  - 18.3. Establir fórmules per fomentar la participació dels estudiants en el govern de la universitat i reconèixer-la com a activitat extracurricular.
  - 18.4. Fomentar la cultura emprenedora com una part de la formació dels estudiants i enfortir el lligam entre la universitat i el seu entorn social i econòmic.
  - 18.5. Potenciar l'atenció i orientació a l'estudiant com una de les prioritats de la UdG.
  - 18.6. Endegar polítiques de fidelització dels exestudiants amb la universitat, fomentant mesures de participació en el govern de la UdG, polítiques de formació continuada i el disseny d'estratègies de col·laboració entre la universitat i els professionals que s'hi han format.
  - 18.7. Dissenyar polítiques socials a l'abast de la universitat per potenciar la figura de l'estudiant amb dedicació plena, com a forma d'afavorir un aprofitament dels estudis més profund.

És en aquest sentit que durant l'any 2008 i el començament del 2009 (període en el qual es realitza aquest estudi) la UdG promou diverses iniciatives amb la intenció d'afavorir la participació dels estudiants. Val a dir, però, que aquestes iniciatives són també resultat de les mobilitzacions que els estudiants porten a terme durant aquestes mateixes dates arran de la demanda explícita de més presència en la presa de decisions, tant pel que fa a tot allò relacionat amb els nous estudis adaptats a EEES a partir del *Procés de Bolonya*, com també en la resta d'acords sobre el funcionament i govern de la UdG.

És així com durant aquest període té lloc:

- Aprovació de les bases de la convocatòria d'ajuts de caràcter especial de la UdG per dotar les places del Consell d'Estudiants i del Consell d'Associacions. Aquesta convocatòria té lloc tant pel curs 2008-09 com també pel curs 2009-10.¹ La darrera convocatòria incorpora com a novetat alguns aspectes prou significatius. Entre les funcions dels becaris del Consell d'Estudiants s'hi afegeix:
  - *Informar els estudiants i el Consell d'Estudiants de totes aquelles qüestions que els afectin.*
  - *Procurar que tots els cursos dels diferents estudis tinguin un o més representants que canalitzin les peticions dels estudiants i els mantinguin degudament informats.*
  - *Fomentar la creació d'un Consell de Delegats a les diferents facultats o escoles universitàries.*
- Aprovació de les mesures per facilitar la participació dels estudiants en els òrgans de govern i comissions de la UdG.² En aquest acord s'explicita clarament la voluntat de facilitar la participació activa dels representants dels estudiants en els diferents òrgans de govern i comissions de la

---

1 La convocatòria pel curs 2008-09 s'aprova en el Consell de Govern del 28 d'octubre de 2008 i la del curs 2009-2010 s'aprova el 28 de maig de 2009.

2 Aprovació en el Consell de Govern del 2 d'abril de 2009.

universitat. Per això s'acorda que la falta d'assistència a qualsevol activitat acadèmica per motiu de les reunions dels diferents òrgans de govern i comissions de la UdG.

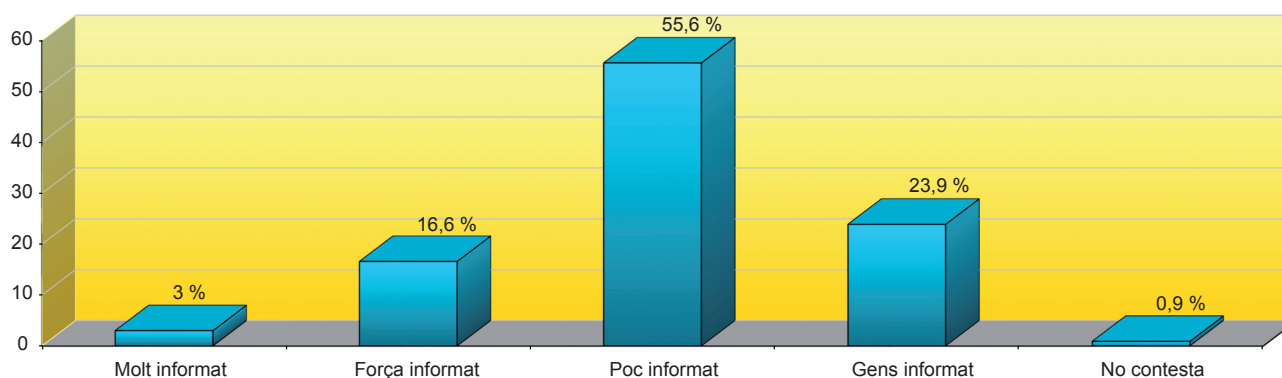
- ...no haurà de suposar un perjudici per a l'estudiant i en cap cas haurà de suposar:
  - ▶ Impossibilitat d'accedir als continguts de les activitats a les quals l'estudiant no hagi pogut assistir.
  - ▶ Treballs compensatoris que no hagin de fer els altres estudiants.
  - ▶ Una disminució del percentatge d'assistència (no comptant com a absència).
  - ▶ Qualsevol altre perjudici en l'assignatura o mòduls afectats.
- Aprovació de la convocatòria d'ajuts a iniciatives d'estudiants³ que ja havia tingut també una convocatòria similar durant l'any 2008 i a través de la qual es preveu el suport a iniciatives d'intercanvi d'experiències acadèmiques o associatives, el suport a activitats culturals, el suport a creació d'associacions i altres activitats de representació.

4.2. LA INFORMACIÓ SOBRE ELS ESPAIS I MECANISMES DE PARTICIPACIÓ

4.2.1. El nivell d'informació que tenen els estudiants

La valoració del propi coneixement sobre els espais i mecanismes de participació fa evident que la gran majoria d'estudiants (prop del 80 %) considera que no té prou informació sobre les possibilitats i els mitjans de participació a la universitat. La majoria dels estudiants de la UdG diu estar poc informat (55,6 %) o gens informat (24 %).

Gràfic 5
Valoració del propi coneixement dels espais i mecanismes de participació a la universitat

Amb els grups de discussió es matisa aquesta valoració i es coincideix a valorar especialment la informació electrònica, encara que creuen que caldria establir algun sistema d'orientació, sobretot durant els primers cursos. Tanmateix, alguns també comenten que malgrat les queixes d'alguns estudiants per la manca d'informació, ells tampoc es mobilitzen per cercar-la.

Es constata que el nivell de percepció del coneixement dels espais i els mecanismes de participació de la universitat és el mateix entre els nois i les noies, entre els que viuen a Girona ciutat o en altres indrets, o entre els més joves i els més grans. No hi ha tampoc cap associació entre els anys que fa que es van matricular per primer cop a la UdG i la percepció del nivell d'informació sobre els mecanismes de participació.

³ Aprovació en el Consell de Govern del 2 de març de 2009.

Pel que fa al nivell d'informació entre els estudiants de les diferents facultats i escoles⁴ podem dir que en general no hi ha una valoració diferent entre els estudiants de les diferents facultats si bé sí que es pot observar que la FEP i la Facultat de Turisme mostren diferències significatives amb les facultats de Ciències, de Dret i l'Escola Politècnica Superior, essent a la FEP i a la Facultat de Turisme on la valoració és més positiva.⁵ Els estudiants de la FEP fan una valoració més positiva del nivell d'informació que els estudiants de les facultats de Ciències i de Dret. I els estudiants de la Facultat de Turisme tenen una millor percepció del nivell d'informació rebut que els estudiants de les facultats de Dret i de Ciències.

Taula 5
Comparació entre facultats de la valoració dels espais i mecanismes de participació

(J) (I)	EPS	EUI	FEP	FC	FCEE	FD	FLL	FT
EPS			Dif. Mitj. (I-J) = - ,361 P< .001					Dif. Mitj. (I-J) = - ,407 P< .029
EUI								
FEP				Dif. Mitj. (I-J) = ,391 P< .000		Dif. Mitj. (I-J) = ,408 P< .003		
FC								Dif. Mitj. (I-J) = - ,436 P< .014
FCEE								
FD								Dif. Mitj. (I-J) = - ,453 P<.029
FLL								
FT								

4.2.2. Valoració dels diferents canals i mitjans d'informació sobre participació

Es demana als estudiants que valorin de l'1 al 4 la informació que es dona a la universitat sobre els espais i els mecanismes de participació a través de diferents mitjans. El canal d'informació més ben valorat és la pàgina web (el 55 % la valora força bé i el 25 %, molt bé). El segueix el boca-orella (amb un 36 % força bé i un 13 % que el valora molt). En el gràfic 6 es pot veure la valoració que en fan els estudiants.

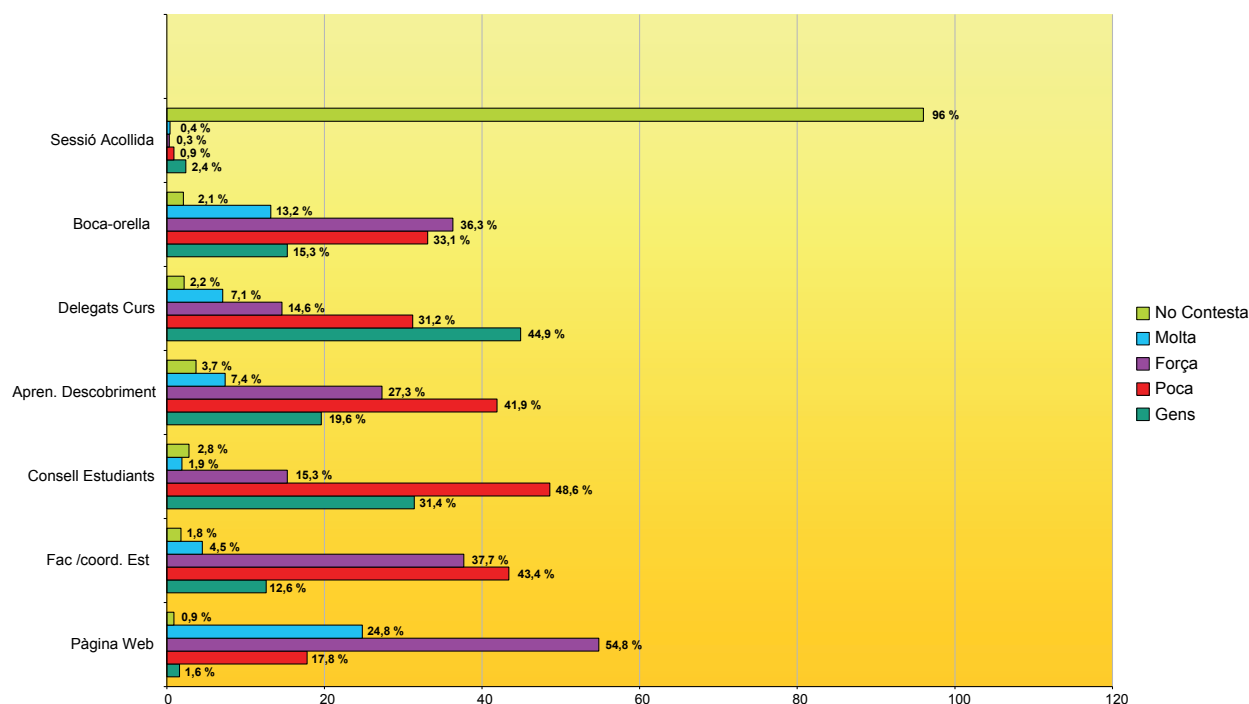
La resta de canals d'informació són valorats majoritàriament com a deficitaris, essent els que menys valoració han tingut els delegats o representants del propi curs (un 45 % diu que no proporcionen gens d'informació sobre els espais i mecanismes de participació i un 31 % diu que ofereixen poca informació) i el Consell d'Estudiants i les seves delegacions (un 31,4 % diu que no proporcionen gens d'informació i un 48,6 % diu que poca). Els segueixen l'aprenentatge per descobriment a mesura que avança el curs, la sessió d'acollida del primer dia de curs, la pròpia facultat i la coordinació d'estudis. Hi ha, doncs, una clara percepció que alguns dels òrgans o espais establerts justament per informar i representar els estudiants no compleixen la seva funció: els representants o delegats de curs, el Consell d'Estudiants o la sessió d'acollida. Justament la valoració que es fa d'aquesta sessió és singular. Cal veure que el 96 % dels estudiants no valoren aquesta sessió

4 Hem transformat els diferents nivells de valoració de l'1 al 4 (1= no estic gens informat/da; 2= estic poc informat/da, 3= estic força informat/da, 4= estic molt informat/da) i hem buscat si hi ha diferències significatives aplicant la prova ANOVA d'un sol factor, que indica l'existència de diferències significatives entre facultats. Aplicant la prova HSD de Tukey podem observar entre quines facultats es produeixen aquestes diferències significatives.

5 A la taula 5 s'indiquen les facultats entre les quals hi ha diferències significatives, indicant els nivells de significació en què $p < 0,01$ i $p < 0,05$. Les caselles que estan buides indiquen que no hi ha diferències estadísticament significatives entre el nivell de valoració del coneixement sobre espais i mecanismes de participació.

(no contesten). Una possible interpretació és que no han entès a què ens referíem amb aquest concepte. De tota manera, la dada no deixa de ser aclaparadora i potser hauria d'ajudar a revisar aquestes sessions el primer dia. Del 4 % restant d'estudiants que valoren les sessions d'acollida, més de la meitat diu que no es dona «gens d'informació sobre els espais i mecanismes de participació».

Gràfic 6
Valoració de la informació que es proporciona a través de diferents mitjans

Es constata també que tant els estudiants com les estudiants valoren la pàgina web de la universitat com el principal mitjà d'obtenció d'informació, seguit pel boca-orella. Hi ha, però, diferències entre homes i dones respecte a la valoració que fan de la pàgina web, de la coordinació d'estudis, del Consell d'Estudiants, dels delegats i de la sessió d'acollida com a mecanismes d'informació sobre la participació dels estudiants,⁶ tal com demostren els valors de significació menors de 0,05.

Taula 6
Prova d'independència segons la valoració d'informació i el gènere

	Pàgina web	Facultat coordinació d'estudis	Consell d'Estudiants	Aprenentatge per descobriment	Delegats representants	Boca-orella	Sessió d'acollida
xi-quadrat	21,131	17,609	20,216	,506	9,755	,134	24,028
G1	1	1	1	1	1	1	1
Sig. Asintot.	,000	,000	,000	,477	,002	,714	,000

En general, les noies fan una millor valoració dels diferents mecanismes d'informació.⁷ Per tant, podem dir que hi ha una certa tendència a una valoració més positiva per part de les noies.

6 Per observar-ho, fem servir la prova del xi-quadrat, la qual ens permetrà veure si existeix o no aquesta relació. D'aquesta manera l'associació captada d'una forma més general i intuïtiva es pot concretar individualment, per a cada opció de resposta, contrastant les freqüències observades o reals amb les esperades o teòriques.

7 Cal anar amb compte amb la interpretació perquè cada contrast té més del 20 % de les caselles amb freqüències esperades menors de 5. Caldria tenir una mostra més gran per obtenir una major fiabilitat en aquest contrast.

Amb les proves estadístiques aplicades⁸ podem dir que només pel que fa a la valoració de la pàgina web sembla que hi pot haver certa associació amb l'edat ($p < .03$), a un nivell de confiança del 95 %. És a dir, que els més joves (els estudiants menors de vint anys) són els que valoren millor la informació electrònica sobre espais i mecanismes de participació.

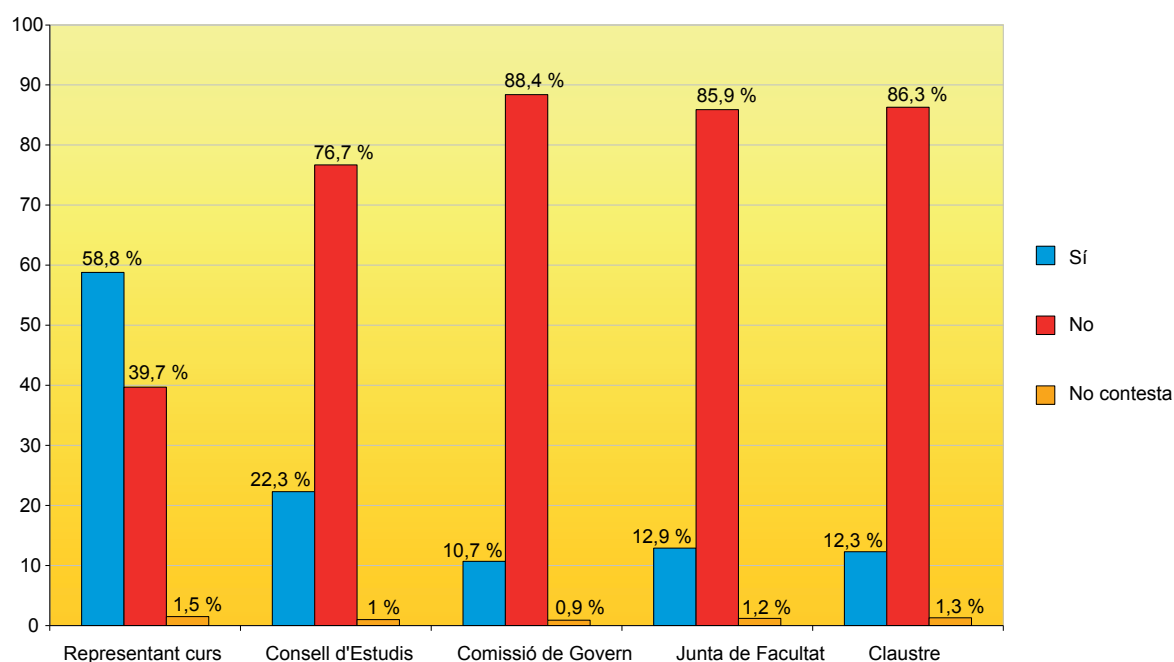
També els anys que fa que els estudiants són a la universitat incideixen en la valoració de la informació sobre participació que es proporciona. Així, pel que fa a la pàgina web, els delegats i representants de curs i la sessió d'acollida, la valoració més positiva correspon al grup d'estudiants que fa un màxim de dos anys que està matriculat. Per la resta de mecanismes no hi ha diferències en funció dels anys que fa que estan matriculats.

4.3. LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN LES ESTRUCTURES DE PARTICIPACIÓ I REPRESENTACIÓ

4.3.1. El coneixement dels representants

Tal com es pot comprovar en el gràfic 7, la majoria dels estudiants no sap qui són els seus representants en els diferents òrgans de govern de la universitat. El 77 % no coneix els seus representants en els respectius consells d'estudis, el 86 % no coneix els estudiants que els representen en les juntes de facultat i més del 88 % no coneix tampoc els seus representants en la Comissió de Govern de les facultats. Pel que fa als representants a Claustre, només un 12 % dels estudiants diu que coneix qui són els seus representants. Només en el cas dels representants o delegats de curs hi ha una majoria (60 %) que sap qui són, però quan aquests tenen entre les seves funcions assistir al Consell d'Estudis, el coneixement es redueix a un 22,3 % dels estudiants. Es pot dir, doncs, que la major part dels òrgans de govern (Comissió de Govern de Facultat, Junta de Facultat o Claustre) són totalment desconeguts pels estudiants, i que aquests no saben qui és el seu representant.

Gràfic 7
Coneixement dels representants d'estudiants en diferents òrgans de govern i participació

8 S'han agrupat els 673 estudiants que han respost el qüestionari en tres grups d'edat: menys de vint anys, entre vint i trenta anys i més de trenta anys, i s'ha contrastat amb la prova del xi-quadrat si hi havia alguna associació entre l'edat i la valoració dels mecanismes d'informació.

Aplicant la prova del xi-quadrat per comprovar si l'edat dels estudiants té alguna incidència en el coneixement dels diferents representants als diferents òrgans de govern es constata que només dos contrastos resulten significatius: el que fa referència al coneixement dels delegats i representants de curs, i el que fa referència al coneixement dels representants dels estudiants a la comissió de govern de les facultats. El grup d'estudiants de menys de vint anys té més coneixement de quin són els delegats de curs que els estudiants d'entre vint i trenta anys. En canvi, en el coneixement dels representants de la comissió de govern de les facultats, sembla que són els estudiants dels grups d'entre vint i trenta anys i els de més de trenta anys els que en tenen més coneixement. Una possible explicació pot ser que els estudiants més joves i novells es vinculen més al grup classe i a la seva dinàmica de participació i en canvi els estudiants més veterans, si s'impliquen, s'atreveixen més amb els espais i àmbits superiors.

Considerant el centre on realitzen els seus estudis, els estudiants mostren diferències en el nivell d'informació que tenen respecte als delegats, el Consell d'Estudiants i els representants de les juntes de la facultat corresponents. Amb tot, hi ha, doncs, un desconeixement majoritari de quins són els estudiants que representen els diferents col·lectius estudiantils en els respectius òrgans de govern i participació.

4.3.2. La participació en les estructures de representació reglamentades

En aquest punt presentem les principals dades de participació dels estudiants de la UdG en els diferents òrgans i processos de govern de la universitat: eleccions a rector/a, Claustre Universitari, juntes de facultat i consells d'estudi. Partim fonamentalment de la recerca feta a la Secretaria General de la UdG i del qüestionari a tots els estudiants de la universitat.

La participació dels estudiants en les eleccions a rector/a

Es parteix d'unes dades de participació electoral molt baixes, però es constata que en les darreres eleccions hi ha un augment significatiu de la participació que arriba fins al 18 % de la participació d'estudiants. Es tracta d'una dada encara insuficient però sensiblement més alta que les anteriors eleccions a la UdG. És possible que aquest augment tingui explicació també en el fet que en les darreres eleccions hi havia quatre candidats i això va suposar una major dinamització de tot el procés electoral. En la taula 7 es poden veure aquestes dades i estudiar-ne l'evolució per facultats.

Eleccions a rector/a (Fotografia: Jordi S. Carrera)

Taula 7
 Percentatge de participació d'estudiants en les eleccions a rector/a

FACULTAT / ESCOLA	ANY 2002	ANY 2005 (1 VOLTA)	ANY 2005 (2 VOLTA)
Educació i Psicologia	0,987	9,629	16,647
Lletres	7,015	28,47	26,062
Ciències	3,587	26,968	26,717
Dret	3,553	23,708	22,559
Politécnica	4,965	12,166	12,031
Infermeria	2,317	29,658	22,433
Econòmiques	2,923	15,078	14,752
Turisme	2,737	23,944	18,712
Global UdG	3,838	17,545	17,822

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UdG

En aquest estudi només recollim dos períodes electorals d'eleccions a rector, la qual cosa fa difícil treure'n conclusions pel que fa a tendència. Es constata, però, que la UdG es troba plenament acomodada en les dades d'altres universitats (vegeu taula 8) en la mesura que les seves xifres es troben dins els paràmetres de la resta d'universitats de l'Estat. En qualsevol cas, parlem d'unes xifres de participació majoritàriament per sota del 15 %, una dada de participació electoral que no s'hauria d'acceptar de cap manera i que ens indica que alguna cosa no s'acaba de fer prou bé.

Taula 8
 Participació estudiantil en les eleccions a rector

UNIVERSITAT	ANY	PERCENTATGE
Universitat Autònoma de Madrid	2006	11
Universitat de Barcelona	2003	7,3
Universitat de Cantàbria	2006	11,7
Universitat de Salamanca	2006	13,4
Universitat de les Illes Balears	2003	23,4
Universitat de Lleida	2007	15,4
Universitat de Còrdova	2007	2,9

Font: (Martin, 2007: 125)

La participació dels estudiants en els claustres

Tots els estudis coincideixen a presentar també unes dades molt baixes de participació electoral a Claustre per part dels estudiants universitaris. L'estudi de Giménez (2001) en l'àmbit català evidencia que la xifra més habitual és prop del 17 % de participació, havent-hi casos en què només s'arriba al 6,5 % de participació i d'altres en què la participació augmenta fins al 26,8 %.

Taula 9
Percentatge de participació dels estudiants universitaris en les eleccions a Claustre

UNIVERSITAT	CENS ELECTORAL	NOMBRE DE VOTS	% PARTICIPACIÓ ESTUDIANTIL
UAB (1999)	34.850	5.801	16,65
UB (1999)	58.977	9.364	15,88
UdG (1998)	11.393	1.868	16,40
UdL (1998)	9.139	1.579	17,27
UPC (1999)	29.157	1.921	6,58
UPF (1999)	5.500	1.484	26,86
URV	-	-	-
Total	149.016	22.017	14,77

Font: (Giménez, 2001: 18)

Dades més recents fan revisar aquestes xifres a la baixa. La mitjana de participació en les eleccions a Claustre sembla que ara ja està per sota del 10 % (vegeu taula 10).

Taula 10
Participació estudiantil en les eleccions a Claustre

UNIVERSITAT	ANY	PERCENTATGE
Universitat Autònoma de Madrid	2005	6,8
Universitat de Barcelona	2006	7
Universitat de Cantàbria	2005	18,8
Universitat de Salamanca	2007	5,7
Universitat de les Illes Balears	2004	15,4
Universitat de Lleida	2006	5,2
Universitat de Còrdova	2007	10,2

Font: (Martin, 2007: 124)

Si el Claustre Universitari és l'òrgan de govern principal de la universitat no es constata que això comporti un major interès entre els estudiants. Tal com podem comprovar en la taula 11, la participació dels estudiants en el Claustre Universitari de la UdG és molt baixa, sobretot si tenim en compte les darreres eleccions claustrals celebrades el mes d'abril del 2008, en què la participació d'estudiants ha arribat només al 2,17 % dels prop de deu mil estudiants de primer i segon cicle. En qualsevol cas, en els darrers vuit anys es constaten unes dades de participació molt baixes i amb escassos indicis de recuperació.

Votació en el claustre (Fotografia: Universitat de Girona. Servei de Publicacions)

Taula 11
Participació dels estudiants en les eleccions a Claustre de la UdG

FACULTAT / ESCOLA	CONCEPTE	2001	2002	2004	2006	2008
Educació i Psicologia	Places claustrals	10	7	9	9	9
	Total candidatures	19	9	11	6	9
	% Participació en candidatures	1,235	0,585	0,645	0,34	0,27
	% Participació a les urnes	13,645	2,536	14,839	6,59	3,60
Lletres	Places claustrals	8	6	5	4	5
	Total candidatures	25	15	6	7	6
	% Participació en candidatures	1,959	1,17	0,604	0,941	0,08
	% Participació a les urnes	9,953	19,294	4,431	9,946	2,51
Ciències	Places claustrals	8	6	7	6	7
	Total candidatures	20	10	12	11	1
	% Participació en candidatures	1,49	0,748	0,938	0,91	0,25
	% Participació a les urnes	24,551	2,244	6,568	9,926	0,40
Dret	Places claustrals	5	4	4	5	6
	Total candidatures	10	7	4	11	7
	% Participació en candidatures	1,295	0,908	0,461	1,181	0,11
	% Participació a les urnes	27,332	12,711	4,383	9,237	2,74
Politécnica	Places claustrals	23	16	18	15	17
	Total candidatures	26	18	18	14	7
	% Participació en candidatures	0,722	0,533	0,536	0,477	0,08
	% Participació a les urnes	6,748	5,157	0,774	2,591	0,46
Infermeria	Places claustrals	2	sd	1	1	1
	Total candidatures	4	0	2	0	1
	% Participació en candidatures	1,613	0	0,752	0	0,02
	% Participació a les urnes	31,452	0	18,045	0	1,43
Econòmiques	Places claustrals	11	sd	9	8	9
	Total candidatures	19	3	9	12	10
	% Participació en candidatures	1,091	0,172	0,536	0,775	0,39
	% Participació a les urnes	13,146	0,459	3,745	6,654	5,77
Turisme	Places claustrals		sd	3	3	4
	Total candidatures		2	5	7	0
	% Participació en candidatures		0,472	0,298	1,059	0
	% Participació a les urnes		4,009	5,708	12,405	0
Total UdG	Places claustrals	67	67	56	51	58
	Total candidatures	123	64	67	68	41
	% Participació en candidatures	1,17	0,597	0,631	0,679	0,20
	% Participació a les urnes	13,563	5,607	5,489	6,538	2,17 %

Val la pena parar atenció també al fet que en aquestes cinc convocatòries d'eleccions d'estudiants a Claustre hi ha dos anys en què el nombre total de places disponibles és major al nombre de candidatures que es presenten, la qual cosa ja és prou indicativa de l'interès i implicació que el Claustre mereix per part dels estudiants.

Malgrat la baixa participació en les candidatures es podria dir que si la participació i la implicació d'aquests estudiants claustrals escollits és alta, es pot garantir una certa representativitat. El problema és que si fem un seguiment de la implicació d'aquests estudiants claustrals en els claustres realitzats des de l'any 2000 fins a l'any 2008, ens adonem que el nivell d'assistència en els claustres celebrats –i, per tant, de participació, també– majoritàriament oscil·la entre el 20 % i el 30 % i en alguns casos està molt per sota d'aquesta xifra. En la taula 12 es pot comprovar aquesta dada per centres i per anys.

Taula 12
Participació dels estudiants en les sessions de Claustre de la UdG

FACULTAT / ESCOLA	CONCEPTE	MARÇ 2003	JUNY 2003	MARÇ 2004	JUNY 2004	2005	2006	2007	2008
Educació i Psicologia	Total de places	7	7	9	9	9	9	9	9
	Total de representants	7	7	9	9	9	6	6	9
	Total d'assistència	1	1	1	4	4	1	2	5
	% Part. representants	14,28	14,28	11,11	44,44	44,44	11,11	33,33	55,5
Lletres	Total de places	6	6	5	5	5	4	4	5
	Total de representants	6	6	5	5	5	4	4	5
	Total d'assistència	1	2	3	3	2	0	2	3
	% Part. representants	16,66	33,33	60	60	40	0	50	60
Ciències	Total de places	6	6	7	7	7	6	6	7
	Total de representants	6	6	7	7	7	6	6	1
	Total d'assistència	1	3	0	2	2	2	2	0
	% Part. representants	16,66	50	0	28,57	28,57	33,33	33,33	0
Dret	Total de places	4	4	4	4	4	5	5	6
	Total de representants	4	4	4	4	4	5	5	6
	Total d'assistència	3	1	0	2	0	0	4	0
	% Part. representants	75	25	0	50	0	0	80	0
Politécnica	Total de places	16	16	18	18	18	15	15	17
	Total de representants	16	16	18	18	18	14	14	7
	Total d'assistència	1	4	1	2	4	0	1	2
	% Part. representants	6,25	25	5,55	11,11	22,22	0	7,14	42,85
Infermeria	Total de places			1	1	1	1	1	1
	Total de representants	0	0	1	1	1	0	0	1
	Total d'assistència	0	0	0	0	1	0	0	0
	% Part. representants	0	0	0	0	100	0	0	0
Econòmiques	Total de places			9	9	9	8	8	9
	Total de representants	3	3	9	9	9	8	8	9
	Total d'assistència	1	2	0	0	2	0	0	5
	% Part. representants	33,33	66,66	0	0	22,22	0	0	55,55
Turisme	Total de places			3	3	3	3	3	4
	Total de representants	2	2	4	4	4	3	3	0
	Total d'assistència	0	0	0	1	0	0	3	0
	% Part. representants	0	0	0	25	0	0	100	0
Total UdG	Total de places	67	67	56	56	56	51	51	58
	Total de representants	44	44	57	57	57	46	46	38
	Total d'assistència	8	16	5	14	15	3	14	15
	% Part. representants	18,18	36,36	8,77	24,56	26,31	6,52	30,43	39,47

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Secretaria General de la UdG

Queda clar, doncs, que les dades presentades difícilment poden suggerir un balanç positiu si el que volem valorar és la participació dels estudiants en el funcionament de la UdG.

La participació dels estudiants en les juntes de facultat

Si ens fixem en els espais i canals de participació establerts en els reglaments de les diferents facultats es constata, com és d'esperar, una gran uniformitat en la major part del seu articulat. Tal com ja hem comentat en el punt sobre la normativa de la UdG, hi ha una gran uniformitat a limitar de manera evident la participació dels estudiants en els diferents òrgans de govern de les facultats. En les juntes de facultat els estudiants sempre hi són presents en una proporció del 27 %. El que varia és el nombre de persones que componen les juntes. Algunes facultats han limitat els membres a cent persones i d'altres han considerat una opció més generosa. Els estudiants, doncs, poden ser-hi presents amb un percentatge aproximat del 25 %.

Molt semblant és la situació a les comissions de govern de les facultats. Els estudiants tenen en tots els casos tres membres. Les proporcions d'aquestes comissions de govern varien en funció del nombre d'estudis i departaments representats en cada facultat, de manera que, com més gran és la comissió de govern, més petit esdevé el pes dels tres estudiants en relació amb la totalitat de la comissió.

Pel que fa a la participació dels estudiants en les eleccions dels seus representants a la Junta de Facultat, podem comprovar com en els darrers anys ha estat molt baixa (vegeu taula 13). No s'ha arribat al 10 % en el conjunt de la UdG. No solament això, sinó que en diverses ocasions no s'assoleix el nombre de candidatures suficient per garantir representació en les places disponibles. Es pot dir, doncs, que hi ha poc interès per part dels estudiants pel que fa al govern del propi centre.

Taula 13
Participació dels estudiants en les eleccions de representants a la Junta de Facultat de la UdG

FACULTAT / ESCOLA	CONCEPTE	2001	2004	2006	2007
Educació i Psicologia	Nombre de places juntals	48	35	sd.	30
	Total candidatures	40	40	31	54
	% Participació a les urnes	31,05	9,03	4,91	
Lletres	Nombre de places juntals	55	27	13	27
	Total candidatures	17	32	19	1
	% Participació a les urnes	9,09	10,76	11,00	
Ciències	Nombre de places juntals	28	27	27	27
	Total candidatures	2	14	13	0
	% Participació a les urnes	16,24	11,68	10,14	
Dret	Nombre de places juntals	24	14(*)	11	14
	Total candidatures	15	10	44	16
	% Participació a les urnes	26,81	1,09	28,67	
Politécnica	Nombre de places juntals	35	34	34	34
	Total candidatures	16	4	24	38
	% Participació a les urnes	5,41	0,68	2,70	
Infermeria	Nombre de places juntals	8	6	6	6
	Total candidatures	0	10	11	4
	% Participació a les urnes	0	22,556	20,66	
Econòmiques	Nombre de places juntals	28	16	16	16
	Total candidatures	34	29	16	22
	% Participació a les urnes	11,30	8,649	7,86	
Turisme	Nombre de places juntals		5	4	6
	Total candidatures		4	4	9
	% Participació a les urnes		8,77	6,0	
Total UdG	Nombre de places juntals	226	164	111(**)	160
	Total candidatures	124	143	144	144
	% Participació a les urnes	13,41	6,11	8,41	

(*) En les eleccions del 2004 no es va presentar cap estudiant i finalment el gener del 2005 es van acceptar deu candidatures malgrat que se'n van presentar setze més que no es van considerar procedents.

(**) Falten les dades de la FEP.

La participació dels estudiants en els consells d'estudis

En els reglaments de les diferents facultats es constata que en relació amb els consells d'estudi és on hi ha potser una diversitat de criteris més gran. En principi queda clar que és la Comissió de Govern de cada facultat qui determina el nombre i la proporció d'estudiants que els han de compondre. Només en el reglament de la Facultat d'Educació i Psicologia es fa un comentari explícit sobre aquest punt, on es diu que: «És recomanable que els consells d'estudi tinguin una estructura paritària de personal acadèmic i estudiants perquè ambdós sectors estiguin igualment representats.» En tot cas, les dades actuals en la majoria de facultats i escoles, pel que fa a la proporció entre personal acadèmic i estudiants en aquest òrgan de govern, demostren que els estudiants hi tenen un paper totalment marginal ja que la proporció es majoritàriament simbòlica. En la majoria dels estudis de la UdG els estudiants representen entre un 8 % i un 27 % dels membres d'aquests consells (vegeu taula 14). En tot cas, per l'evidència de les dades, es comprova que el paper dels estudiants en els consells d'estudis no s'entén igual entre les diferents titulacions.

Taula 14
Proporció d'estudiants el 2008 en els consells d'estudis de la UdG

FACULTAT / ESCOLA	TITULACIONS	MEMBRES CONSELL D'ESTUDI	ESTUDIANTS CONSELL D'ESTUDI
Educació i Psicologia	Educació Social	18	9
	Mestre, especialitat d'Educació Física	30	15
	Mestre, especialitat d'Educació Infantil	30	15
	Mestre, especialitat d'Educació Musical	30	15
	Mestre, especialitat d'Educació Primària	30	15
	Mestre, especialitat de Llengua Estrangera (anglès)	30	15
	Pedagogia	8	4
	Psicologia	12	6
Econòmiques	Psicopedagogia	16	8
	Administració i Direcció d'Empreses	19	3
	Ciències Empresarials	16	3
Politécnica	Economia	19	3
	Arquitectura	15	3
	Arquitectura Tècnica	12	4
	Enginyeria Industrial	19	5
	Enginyeria Informàtica	13	2
	Enginyeria Tècnica Agrícola, especialitat en Explotacions Agropecuàries	16	3
	Enginyeria Tècnica Agrícola, especialitat en Indústries Agràries i Alimentàries	19	3
	Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	13	3
	Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	11	3
	Enginyeria Tècnica Industrial, especialitat en Electrònica Industrial	16	3
	Enginyeria Tècnica Industrial, especialitat en Mecànica	17	4
	Enginyeria Tècnica Industrial, especialitat en Química Industrial	17	5
	Ciència i Tecnologia dels Aliments	17	2
Ciències	Biologia	17	4
	Ciències Ambientals	29	4
	Química	15	4
Dret	Criminologia	12	1
	Dret	23	5
	Gestió i Administració Pública		
	Ciències del Treball	16	2
Lletres	Filologia Catalana	29	2
	Filologia Hispànica	24	4
	Filologia Romànica	14	2
	Filosofia	14	2
	Geografia	20	5
	Història	21	1
	Història de l'Art	15	5
Infermeria	Infermeria	9	1
Turisme	Publicitat i Relacions Públiques	24	3
	Turisme	23	3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades proporcionades pels diferents deganats

Amb el presentat fins ara, ja es pot dir que pel que fa a la participació dels estudiants en les estructures reglamentades de representació i participació estudiantil en el funcionament de la universitat, la gran majoria dels estudiants no hi participa ni en coneix els representants ni els canals de participació.

Els representants d'estudiants consultats a través dels grups de discussió diuen que no tenen gaire clar el paper que poden tenir en alguns d'aquests òrgans de govern. Comenten també la dificultat d'entendre el que es planteja i es tracta en aquest tipus d'òrgans, sobretot les primeres vegades que s'hi assisteix. En aquest sentit, comenten que per participar també és important el temps que fa que els estudiants són a la universitat, essent més fàcil en els darrers cursos que en els primers ja que el coneixement de la institució és major amb el pas dels anys. Malauradament –expliquen–molts dels estudiants dels darrers cursos treballen i tenen menys temps per implicar-se en activitats participatives.

Entre els mateixos delegats es detecta un desconeixement de les estructures reglamentades de la UdG. Així per exemple, un delegat comenta, de la Junta de Facultat: «Em queda una mica lluny: si a mi ara em fessis explicar què fan no t'ho sabria dir massa.»

Segons alguns d'aquests representants d'estudiants, a la universitat ja li va bé que els estudiants no sàpiguen com funciona i quins mecanismes de participació hi ha.

«Tinc la sensació que ja els va bé que no sapiguem més o menys com funciona; així ells fan i desfan, i si passa alguna cosa, com que no saps com funciona tampoc pots participar.» (Estudiant 6)

Potser aquests aspectes provoquen que, malgrat que els estudiants es presentin com a representants en òrgans de gestió, després no hi assisteixin.

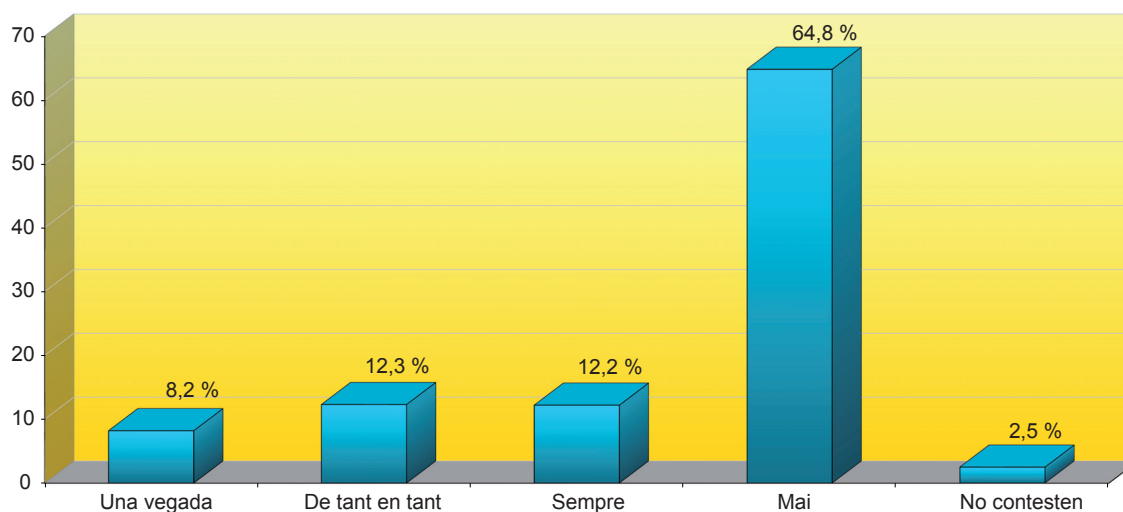
4.3.3. La participació a través de les estructures no reglamentades

En general s'han identificat pocs canals i estructures de participació no reglamentades a les facultats i escoles de la UdG. Destaca com a canal els delegats de curs, regulats i fomentats des de coordinació i deganat en la totalitat de facultats. Altres experiències que cal destacar són el Consell d'Alumnes dels Estudis de Pedagogia (CAEP), els plans d'acció tutorial de diferents estudis, la Delegació d'Estudiants de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales, la figura del coordinador de curs (Estudis de Dret) o el sotsdirector d'estudiants de la Politècnica, i algunes iniciatives estudiantils vinculades a alguns estudis o facultats que organitzen activitats com a complement de la formació més regulada (associacions d'estudiants vinculades a la Facultat de Lletres, el Fòrum d'Empreses organitzat per alguns estudis de la Politècnica, la Setmana de la Salut d'Infermeria, etc.).

La participació dels estudiants en les assemblees de classe

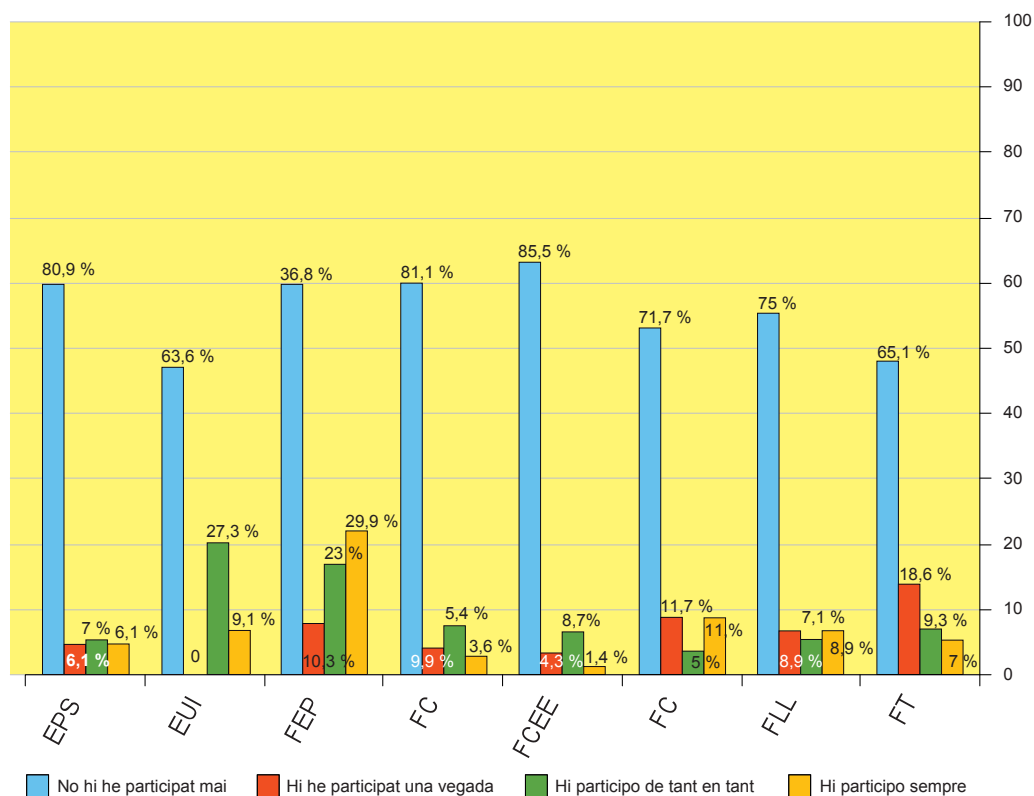
Al costat d'aquestes dades, el qüestionari adreçat als estudiants també ens ha proporcionat la constatació que predominen els estudiants que no han participat mai en una assemblea de classe (el 65 %). Només un 12 % dels estudiants manifesta que hi participa sempre.

Gràfic 8
 Percentatge de participació dels estudiants en l'assemblea de classe

No es detecten diferències significatives en funció del gènere ni de l'edat en els diferents òrgans de representació. Sí que es detecten diferències significatives pel que fa a la participació dels estudiants en les assemblees de classe entre les diferents facultats i escoles. Les diferències poden ser degudes justament a la major o menor potenciació i informació d'aquests espais de participació. El gràfic 9 mostra els percentatges de participació en les assemblees⁹ pel que fa als diferents centres docents.

Gràfic 9
 Participació dels estudiants en les assemblees de classe per facultat o escola

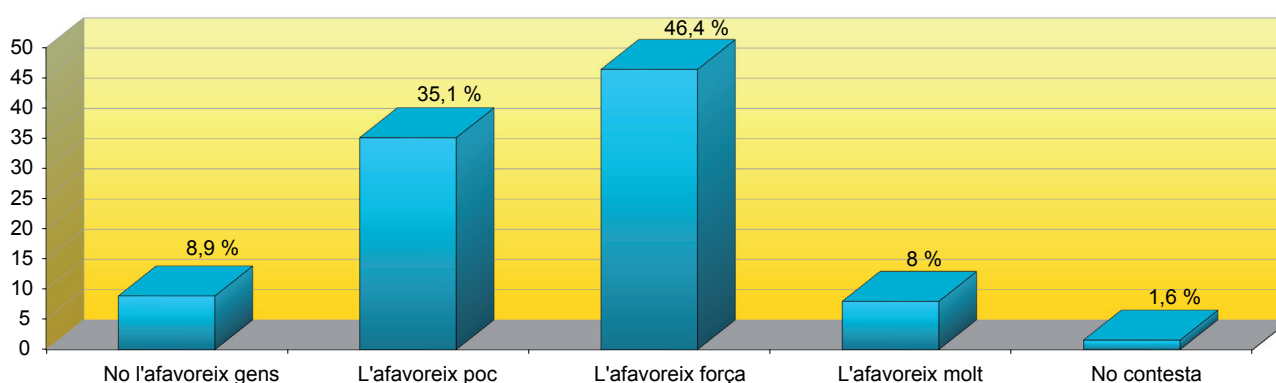
⁹ Els percentatges estan calculats dins de cada facultat, és a dir, dividint el nombre de respostes de cada opció d'aquella facultat pel total de respostes rebudes d'aquella facultat, i multiplicat per 100.

La FEP, l'EUI, la Facultat de Turisme i la Facultat de Dret serien les que tindrien un índex de participació en les assemblees de classe més alt, essent totes elles unes dades majoritàriament molt baixes amb l'excepció de la FEP.

La participació dels estudiants en les dinàmiques d'aula

Tal com veiem en el gràfic 10, el 54 % dels estudiants creu que a l'aula habitual s'afavoreix força o molt la seva participació. Hi ha, doncs, una valoració positiva en aquest sentit. Amb tot, és important veure que hi ha també un 35 % d'estudiants que creu que s'afavoreix poc la seva participació a l'aula i un 9 % que manifesta que els seus professors no afavoreixen gens la participació a l'aula.

Gràfic 10
Opinió dels estudiants sobre l'afavoriment de la participació dels estudiants a l'aula per part del professorat

Es comprova que hi ha diferències significatives entre les diferents facultats i escoles pel que fa a l'opinió dels estudiants en relació amb l'afavoriment per part del professorat de dinàmiques de participació a l'aula.¹⁰

Taula 15
Nivells de significació en la comparació entre facultats de la percepció dels estudiants sobre fins a quin punt els professors afavoreixen la participació a l'aula

	EUI	FEP	FC	FCEE	FD	FLL	FT
EPS	.063	.000**	.593	.168	.967	.766	.030*
EUI		.563	.070	.010**	.050*	.099	.520
FEP			.001**	.000**	.001**	.010**	.831
FC				.045*	.575	.860	.045*
FCEE					.206	.150	.001**
FD						.784	.028
FLL							.087

*Significatiu al nivell de confiança del 95 %

** Significatiu al nivell de confiança del 99 %

10 S'ha fet el contrast en funció de les facultats, aplicant la prova de Kruskal-Wallis per analitzar si hi ha diferències significatives entre la percepció dels estudiants en funció de la facultat on estudien. Per poder fer aquesta anàlisi s'han considerat les opcions de resposta de la manera següent: 1= no n'afavoreix gens; 2= n'afavoreix poc; 3= n'afavoreix força; 4= n'afavoreix molt. Es constata que hi ha diferències significatives. Per poder comparar entre quines facultats es produeixen aquestes diferències s'aplica la prova de Mann-Whitney.

Es constata que la Facultat d'Educació i Psicologia i la Facultat de Turisme són els centres docents on els estudiants perceben un professorat que afavoreix més la participació a l'aula. També s'ha detectat que hi ha correlació entre la percepció que tenen els estudiants sobre el grau amb què el professorat afavoreix la participació a l'aula i la participació en les assemblees de classe. Els resultats d'aquesta correlació els presentem a la taula 16.¹¹

Taula 16
Coeficients de correlació i nivell de significació de les variables sobre nivell de participació i valoració de fins a quin punt el professorat afavoreix la participació a l'aula

NIVELL DE PARTICIPACIÓ EN		VALORACIÓ DE FINS A QUIN PUNT EL PROFESSORAT AFAVOREIX LA PARTICIPACIÓ A L'AULA
El Consell d'Estudis	Coeficient	-.020
	Sig.	.609
	N	656
La Junta de Facultat/Escola	Coeficient	.009
	Sig.	.824
	N	655
La Comissió de Govern	Coeficient	.005
	Sig.	.898
	N	656
El Claustre	Coeficient	-.066
	Sig.	.093
	N	656
L'Assemblea de Classe	Coeficient	.210
	Sig.	.000**
	N	661

Font: Elaboració pròpia

L'única correlació significativa és entre la participació en les assemblees de classe i la percepció que tenen els estudiants sobre el nivell amb què el professorat afavoreix la participació a l'aula. Segons aquestes dades, una major participació en les assemblees de classe està correlacionada amb una valoració més positiva del professorat com a afavoridor de la participació a l'aula. En canvi, la participació en els òrgans de govern de les facultats i escoles i de la universitat no sembla que tingui una relació amb una millor o pitjor percepció d'aquest paper del professorat. Sembla que l'espai de participació més vinculat a l'aula (assemblea de classe) és l'únic que incideix en la valoració del paper del professorat com a afavoridor de la participació a l'aula. Una explicació possible seria que aquest professorat pot ajudar a fer possible aquestes assemblees en el seu espai horari o facilitar-ne la convocatòria en el marc de les sessions de classe.

El 70 % dels responsables acadèmics creu que determinades dinàmiques de funcionament afavoreixen la participació dels estudiants. Alguns exemples d'opinions en aquest sentit són:

«La feina participativa de l'estudiant s'hauria de fer potenciant-la des de baix de tot de la classe, delegat...» (Entrevista 22)

«Treball en petits grups, pràctiques de laboratori, seminaris, aprenentatge basat en problemes, canvis de grups de treball semestrals.» (Entrevista 32)

Alguns dels coordinadors d'estudis entrevistats ressalten dinàmiques en concret. Per exemple:

- Les classes participatives com a metodologia habitual
- La resolució de casos pràctics a l'aula

¹¹ Hem aplicat el coeficient de correlació de Speraman.

- La realització de seminaris per fomentar la capacitat de parlar en públic
- El treball en equip a l'aula
- L'existència del delegat de curs
- El treball en petits grups
- Les pràctiques de laboratori (requereixen treball en petit grup i en equip)
- Les assignatures a l'aire lliure
- Les reunions entre professors, entre estudiants i conjuntament
- L'aprenentatge basat en problemes (treball en equip i en petit grup)
- La realització d'activitats que impliquin la motivació
- La substitució de la presencialitat per sistemes més vinculats a la tutoria i seminaris de treball en petit grup
- La coordinació de diferents assignatures
- Els plans d'acció tutorial (impliquen atenció individualitzada o en petit grup i seminaris de treball)
- El treball amb la comunitat

Entre les opinions que no creuen que afavorir determinades dinàmiques de funcionament a l'aula afecti la participació dels estudiants a la universitat, hi ha algunes opinions que val la pena considerar i que apunten aspectes que no hem de deixar de valorar o de tenir presents:

«Jo penso que les classes de grups petits, i sobretot les classes de pràctiques. Però que participin més a classe no vol dir que participin més en la vida universitària. Per la meua experiència, no.» (Entrevista 29)

«La docència que s'utilitza afavoreix o no la participació de l'estudiant, [...] espais de trobada entre ells. La participació del professorat també té una certa relació. Si és un professor/a que participa en la vida universitària de manera voluntària i desinteressada, segurament quan és a classe amb els seus estudiants fa que aquests tinguin motius de participació.» (Entrevista 12)

Classe a l'Escola Politècnica Superior (Fotografia: Salvador Bosch Arauz)

Els delegats de curs

El principal, i en molts casos únic, canal o espai de participació dels estudiants no reglamentat és el dels delegats. La totalitat dels responsables acadèmics entrevistats afirmen disposar d'aquest canal de participació. Malgrat tot, podem observar algunes diferències entre les facultats en el procés d'elecció dels delegats i en les estructures per a la comunicació i interacció entre aquests i els coordinadors o professorat. En general, ja sigui per la responsabilitat que comporta, la manca de compromís col·lectiu, la manca de disponibilitat de temps o el menfotisme, és difícil trobar representants de classe. Es comprova com el sistema d'elecció de delegats és divers; uns ho són perquè no hi havia ningú que ho volgués ser, a d'altres els van pressionar els companys o el professorat i fins i tot algun ho és perquè el dia de l'elecció no hi era i el grup classe el va escollir com a delegat.

Les diferents coordinacions i facultats estimulen els estudiants per tal que escullin delegats de curs. La forma d'estimular-los és diversa i va des de l'organització anual d'eleccions a delegats (Facultat de Lletres) fins a la dotació de crèdits de lliure elecció per als estudiants que realitzin la funció de delegats (Escola Politècnica Superior), passant per les accions individuals amb els estudiants que es mostren més actius i que realitzen els coordinadors per estimular-los i engrescar-los a presentar-se com a delegats, arribant fins i tot a l'exigència. Vegem-ho més detingudament.

El sistema d'elecció de delegats més organitzat i estructurat és el sistema d'eleccions a delegats que organitza anualment la Facultat de Lletres des de Deganat (Vicedeganat d'Estudiants). Aquestes eleccions a delegats de curs es fan coincidir amb les eleccions als representants dels consells d'estudis. Segons alguns dels entrevistats el motiu per endegar aquest procés va ser la dificultat de trobar interlocutors entre els estudiants en observar que ells no s'organitzaven.

«Des del Deganat organitzem cada any les eleccions a delegats de curs, justament perquè trobem a faltar de vegades els interlocutors, que en teoria ja haurien de sortir d'ells mateixos... Normalment ho fem a l'octubre o ho fem coincidir amb algunes altres eleccions (aquest any hi havia eleccions a Junta de Facultat); després prepararem tot un procés, urnes, busquem assignatures troncal, els coordinadors d'estudis, per facilitar que es presentin delegats de curs de primer, segon, de cada curs, de cada estudi. I tot i això no surten tots.» (Entrevista 1)

Tot i així aquest sistema no garanteix que tots els cursos disposin de delegats, de manera que hi ha titulacions en què en alguns dels cursos no hi ha representants.

Per estimular la figura dels delegats, els estudis de l'EPS donen crèdits de lliure elecció. Entre les persones entrevistades hi ha diversitat d'opinions. Per alguns aquesta recompensa en crèdits pot ser una manera de forçar-los a participar en les reunions i prendre's la tasca de delegat de forma més activa, per altres aquests crèdits no representen un incentiu a la participació, ja que els que actuen de delegats ho fan o bé perquè els interessa o bé perquè se'ls demana des de coordinació.

«La Politècnica ho gratifica, és a dir, el fet de participar en aquests òrgans els dona no sé si són un crèdit i mig de lliure elecció per curs. Vull dir que això tampoc és el que els representa, però també hi fa una mica i els obliga, perquè han de tenir el vist-i-plau del coordinador conforme realment han participat activament i no només s'han limitat a dir: "Sóc delegat, però no vaig a cap reunió." Vull dir que en aquest sentit hi ha una mica aquesta força que participin.» (Entrevista 30)

«Això que els ofereixis crèdits de lliure elecció si fan dos cursos seguits a vegades tampoc és un bon incentiu, perquè hi ha gent que ja té la lliure elecció. Per exemple, els que vénen de mòduls formatius, ja no... No crec que ho facin per aconseguir el crèdit i mig, sinó perquè els ve bé a ells o perquè els ho demanes personalment. El crèdit no és la motivació ni la recompensa.» (Entrevista 29)

Malgrat aquests intents per estimular la figura del delegat, en aquestes facultats s'acaba fent el mateix tipus d'accions per al procés d'elecció dels delegats que a la resta de facultats, o sigui, l'acció individual dels coordinadors vers aquells estudiants que es mostren més actius.

«Hi ha un cert menfotisme amb tot això: jo he d'anar a buscar-los. [...] Mira, fa una setmana i mitja vaig anar a buscar-los, perquè el problema que tenen els delegats de cursos és normal, que quan el que fa tercer de diplomatura se'n va al carrer, es queda buida la plaça. Per exemple, dels quatre delegats que tindrien al Consell n'hi ha un. L'altre dia en vaig anar a buscar tres i encara no en tinc notícies, o sigui que no n'he trobat cap. No és fàcil.» (Entrevista 20)

«Jo exigeixo que surti sempre algú; llavors els dic: "Si considereu que no us representa, vosaltres mateixos, jo el que no puc fer és no tenir cap interlocutor." Si surt una persona i no fa res, és el seu problema, però el que no pot ser és no tenir representant.» (Entrevista 27)

No tots els delegats fan les funcions que els pertoquen com a delegats. Els estudiants apunten que en ocasions alguns companys s'ofereixen com a delegats però no són conscients de les tasques i la responsabilitat que això representa, de manera que després no assisteixen a les reunions o no actuen com a representants del grup-classe. Alguns representants d'estudiants comenten que s'avergonyeixen de la tasca que estan fent, ja que o bé fan el mínim o no es consideren representants reals del grup. D'altra banda hi ha qui comenta que no sap quines funcions ha de fer com a delegat i quines són les possibilitats i els límits del seu càrrec, de manera que de moment el que està fent és funcionar d'interlocutor entre el professorat i els estudiants.

Respecte als beneficis de ser delegat, o representant en algun espai participatiu, els representants d'estudiants consultats majoritàriament comenten que:

- Ajuda a estar més assabentat del que passa a la universitat, estar més informat.
- Permet conèixer el professorat des d'un altre punt de vista.
- Coneixes més l'estructura de la institució.
- Possibilita que se t'escolti més, ja que actues sota un càrrec representatiu.
- Amplies la xarxa de relacions, coneixent i establint relació amb altres delegats o bé amb els mateixos estudiants del grup.
- Aprens a moure't.

Només un dels representants d'estudiants comenta que entre els beneficis també hi ha la consciència de saber que ha pogut contribuir en la millora de la universitat i estimular la participació a la resta d'estudiants.

Respecte al funcionament dels delegats i l'organització dels estudiants a l'hora de trametre informació i gestionar demandes i necessitats del col·lectiu d'estudiants, hi ha diferents percepcions i casuístiques, tot i que molts afirmen que el dinamisme i autoorganització dels estudiants pot variar de promoció en promoció. Com a cas peculiar trobem una titulació on els estudiants s'organitzen per assemblees.

«Els estudiants s'organitzen per assemblees, és a dir, tenen delegats de curs i nosaltres els demanem que quan ens aportin informació o demandes, aquestes siguin consensuades o que representin realment una demanda de tot el grup. Aleshores, generalment el que fan són assemblees. Hi ha anys que aquest sistema funciona millor i n'hi ha d'altres que no tan bé. Per exemple, el curs que ha acabat ara les assemblees han funcionat molt bé, sobretot al primer curs. Però en tot cas és un espai que nosaltres els suggerim i el que solen fer és que els estudiants de segon (delegats o representants) van a veure els de primer i els expliquen com s'organitzen. Aleshores, ells poden prendre el sistema com a model, però el funcionament és totalment autogestionat (ells mateixos són els que es regulen el sistema, la temporalitat de les assemblees). Nosaltres els demanem que escullin un parell de delegats i que aquests siguin representants dels estudiants en el Consell d'Estudis, bàsicament per tenir interlocutors clars en cada moment.» (Entrevista 14)

Com a tendència general, sembla que els estudis que només són de segon cicle (Ciències del Treball, Psicopedagogia, Pedagogia, etc.), i sobretot aquells en què l'alumnat prové de diplomatures molt diferents, costa que els estudiants s'autoorganitzin. Segons alguns coordinadors la dificultat a l'hora de trobar delegats i d'organització del grup d'alumnes ve condicionada per la diversitat d'interessos, d'edats i de disponibilitat (alguns només estudien mentre que d'altres combinen els estudis amb jornades laborals de diferents tipus).

«Entre ells no hi ha una organització, perquè és gent que és dispersa en l'origen. Primer, molts vénen d'estudis diferents, de Ciències Empresarials, de Relacions Laborals de Barcelona i de Psicologia, i algun de Turisme i algú que es despenja que ve d'Humanitats o fins i tot que va estudiar fa deu anys; segon, que el nivell d'edats és molt diferent; tercer, que els interessos són diferents i que hi ha persones que estudien aquí a temps complet i també n'hi ha moltes altres que ho estan compaginant amb el treball. Tot això fa que no hi hagi una organització entre ells.» (Entrevista 22)

Els plans d'acció tutorial (PAT)

Alguns estudis de primer cicle de la UdG fa poc que han iniciat experiències de plans d'acció tutorial. Malgrat que l'objectiu és comú, situar i acompanyar els estudiants de primer en la dinàmica universitària i dels estudis, hem trobat diferents formats. Els mateixos representants d'estudiants diuen que aquests plans d'acció tutorial són positius pel tracte personalitzat que donen i la possibilitat de tenir un referent a qui sol·licitar informació. Malgrat tot, reconeixen que el seu funcionament varia en funció del tutor de referència.

En alguns estudis de la FCEE es va iniciar el curs 2007-08 amb els alumnes de primer curs. Tant als estudis d'ADE com d'Econòmiques s'assigna als alumnes de primer un tutor de referència que, pels resultats del primer any, sembla que han estat poc utilitzats pels alumnes que més ho necessitarien.

«Els tutors tenen una mica la idea que vénen a veure el tutor els que no ho necessiten... Llavors sembla que n'hi ha de pesats i els que vénen més fàcilment a reunions, que arriben a primera convocatòria, aquests són els més trempats, els que ho tenen més clar, els que són més ambiciosos, els que volen... I per ser aquests no necessiten el tutor.» (Entrevista 17)

A la Facultat de Dret alguns estudis, com ara els de Dret, tenen un pla de tutories d'alguna assignatura de primer curs implementada a partir del pla pilot i que està al marge del pla d'estudis. Dins el marc d'aquesta assignatura es distribueix els alumnes en grups de deu i es realitza un pla tutorial per acompanyar-los i introduir-los en els estudis.

«En aquesta assignatura, que és anual, fem grups molt reduïts de deu estudiants, a primer, d'alguna manera per acompanyar-los, per ajudar-los a introduir-se als estudis, perquè l'estudiant arriba del batxillerat i veu que és una cosa totalment nova. Llavors la idea és primer situar-se. Són com diverses matèries: una és situar-se a la universitat, expliquem una mica què és la facultat, com s'organitza, departaments, deganat, la universitat; llavors els introduïm en tècniques de recerca d'informació jurídica, la diferència entre la llei, la sentència la jurisprudència, com es busca cadascuna d'aquestes coses; després hi ha una altra part que és un Pla de Tutorització Personal, de manera que l'estudiant al llarg del curs té diverses trobades amb un professor que és el responsable del grup i d'alguna manera li planteja els problemes. [...] Això jo crec que funciona relativament bé, però ho tenim només a primer, llavors és una manera de tenir contacte més directe amb l'estudiant.» (Entrevista 19)

A la FEP tenen PAT tots els estudis amb primer cicle: Educació Social, Estudis de Mestre i Psicologia. A Educació Social el PAT es realitza amb els estudiants de primer i segon curs, i hi participen entre sis i set professors a cada curs. Els avantatges del PAT, segons la coordinació, anirien en una doble direcció: la possibilitat que tenen els estudiants d'expressar-se en petits grups i la implicació del professorat en les dinàmiques i problemàtiques dels estudis.

«Això ens ha estat positiu perquè és la manera, d'una banda, que l'estudiant pugui expressar en grup petit certes coses que potser en una assemblea no dirà ja sigui perquè hi ha un grup que parla més, perquè aquell dia no hi has pogut anar, o perquè ho volies dir i no s'ha fet una assemblea, etc. I aleshores, amb un grup petit de vuit o deu estudiants i amb un professor amb qui t'has anat reunint i amb qui tens una certa confiança, ho pots expressar i comentar lliurement. Pel que fa al professorat, facilita que aquests s'impliquin en les dinàmiques, en les problemàtiques que poden donar-se i en el coneixement de certes dinàmiques dels estudis d'una manera més directa i un major nombre de professors. Aleshores, això és molt positiu per les dues bandes.» (Entrevista 14)

Als Estudis de Mestre el PAT es va iniciar fa dos anys i la participació tant d'estudiants com de professorat era voluntària. La valoració que se'n fa és positiva.

«Aquest any amb el tema de nous títols estem una mica bloquejats, però per exemple al primer any, que vàrem crear els primers documents, els primers qüestionaris, etc., i la gent era voluntària per part del professorat i dels estudiants, es varen valorar molt bé les tutories. També es feien reunions de professorat, reunions de tot el grup de tutories (de sis, dotze i divuit) i reunions individuals. En definitiva, va anar força bé el seguiment. L'únic problema és que els professors es queixaven perquè eren hores, espais, i treballar amb petit grup i tot això, malgrat que funcionava, es feia pràcticament a cost zero, per dir-ho d'alguna manera. Als nostres estudis tenim un espai d'una hora i mitja dins l'horari acadèmic que és per a aquest tipus de qüestions (per convocar els estudiants), però és insuficient i no acaba de funcionar (no acaben de participar).» (Entrevista 13)

D'altra banda, a la Facultat de Ciències també hi ha estudis que tenen PAT. En aquests és de caràcter obligatori per als estudiants. Segons el degà, «hi van bàsicament per fer la tutoria i no per participar». Malgrat la valoració positiva que es fa dels PAT, no sembla que aquests plans siguin, de moment, un estímul determinant per a la participació de la majoria dels estudiants. Sí que sembla que poden ajudar a millorar la dinàmica de comunicació entre el professorat i els estudiants i, fins i tot, a provocar un grau més d'alt d'implicació en els estudis per part dels estudiants i els mateixos professors. Caldria veure com aprofitar aquesta implicació més enllà de l'aula i els estudis en els diferents espais de govern i funcionament de la universitat. En aquest sentit és il·lustrativa l'opinió recollida en el qüestionari electrònic d'un estudiant:

«Crec que el PAT seria un bon mecanisme de participació perquè és reduït, força horitzontal, té incentiu de crèdits, etc. Se n'hauria de replantejar el funcionament i contingut per tal d'aconseguir una participació més alta i significativa.»

El Consell d'Alumnes dels Estudis de Pedagogia (CAEP) i el plens dels estudis de Mestre

Per tal d'elevat tant el nivell acadèmic com la participació dels estudiants de Pedagogia, es va iniciar el CAEP. Mensualment es realitza una trobada entre el coordinador dels estudis i els estudiants de Pedagogia en la qual es revisa l'evolució del curs a partir dels continguts, metodologies i exigències de cada assignatura i el funcionament de cada professor. La revisió feta es comunica al professorat, el qual pot millorar el plantejament o funcionament de l'assignatura.

«Les conclusions o les actes d'aquestes trobades es fan públiques o es passen a tots els alumnes i a tot el professorat dels estudis, a vegades fins i tot amb noms i cognoms de les assignatures. Això ha fet que els estudiants s'impliquin i que el professorat també estigui una mica més al cas del que fa, veient que no mantenen l'anonimat: no és una cosa que fan només dins l'aula i d'allà no surt, sinó que es fa públic.» (Entrevista 9)

Així mateix, els estudis també organitzen dos cops l'any plens amb tots els estudiants i professors per realitzar un seguiment del curs conjuntament.

També als estudis de Mestre es va implantar un sistema de ple per tal de potenciar la participació dels estudiants. L'objectiu era parlar sobre els estudis, però es van centrar en la crítica vers el professorat i les assignatures. El sistema de traspàs de la informació, segons la coordinadora, va ser motiu del fracàs d'aquest mecanisme.

«Vàrem intentar establir uns plens que eren uns espais, moments de trobada en què tots els estudiants es podien trobar sols, dinamitzats per un coordinador, etc. I es va fer la primera experiència fa dos anys. No va sortir massa bé; va haver-hi alguns problemes importants a l'hora de traspasar la informació d'aquests plens. És a dir, en aquests moments els estudiants varen abocar totes les coses en contra dels estudis, que també vàrem intentar que fossin coses a favor. Fins a aquest punt era correcte, però després es va voler fer un pas més i es va publicar tota la informació, i aquí va haver-hi problemes entre estudiants i professorat. I per això els estudiants varen deixar d'assistir al segon ple.» (Entrevista 12)

Es constata que hi ha, doncs, propostes de participació al marge dels òrgans regulats establerts que tenen acollida entre els estudiants i que d'alguna manera provoquen dinàmiques d'implicació i participació específiques segons les titulacions. Cal, però, que els estudiants vegin la utilitat d'aquests espais de participació i que els temes que s'hi tractin tinguin incidència i efecte en la vida quotidiana d'aquest col·lectiu.

Delegació d'Estudiants de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales

La Delegació d'Estudiants de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales ha afavorit mesures de participació entre els estudiants, tot i que no sempre han estat tan positives com s'esperava. Segons les entrevistes realitzades, els estudiants implicats en la delegació són actius i s'assabenten de les qüestions de facultat, per bé que es posa en qüestió la transmissió de la informació a la resta d'estudiants a través d'aquest canal.

«Jo tinc la sensació que els que estan per aquí a la Delegació s'assabenten molt de les coses, participen més, però llavors ells no sé com acaben de transmetre la informació als altres. O, si fan assemblees, no sé qui hi va.» (Entrevista 16)

«Nosaltres volíem parlar directament amb tots els delegats dels cursos i els representants que estan a la Delegació d'Estudiants. D'alguna manera vam considerar que la primera vegada ho farien ells, de parlar amb tots plegats, i recollir quines eren les queixes o coses a millorar que hi ha a la facultat i després ells ens ho traslladaven. Aquesta vegada ho hem deixat fer així, per donar-los també el protagonisme a ells. Què s'ha vist? Doncs que inevitablement les seves convocatòries no són el mateix que les nostres: nosaltres tenim més capacitat de convocatòria.» (Entrevista 15)

Els càrrecs acadèmics per millorar la participació i la interrelació amb els estudiants

Alguns estudis o facultats han creat càrrecs acadèmics específics per millorar la comunicació i interrelació amb els estudiants. Entre ells trobem les figures de:

- Coordinador de curss dels estudis de Dret; actua com a interlocutor amb els estudiants i té un ampli coneixement de la gestió d'activitats de les assignatures que es realitzen en un curs.
- Sotsdirector d'Estudiants de l'Escola Politècnica; convoca els delegats de tots els estudis i s'hi reuneix tant formalment com informalment. La percepció dels coordinadors d'estudis entrevistats és que la figura és positiva.
- Vicedeganat d'Estudiants de Lletres; des d'aquest vicedeganat s'impulsen, per exemple, les eleccions a delegats.

Altres iniciatives

Altres iniciatives en què els estudiants participen i que val la pena esmentar són aquelles activitats complementàries a la formació reglada com ara jornades, seminaris, fires científiques, etc. que d'alguna manera tenen la participació dels estudiants, a qui es convida a prendre part en diferents tasques. Entre elles, destaquem:

- Setmana de la Salut organitzada pels alumnes de la Facultat d'Infermeria.
- Jornades informatives sobre el procés iniciat a partir del Pla de Bolonya (Infermeria, Lletres).
- Fòrum d'Empreses a la Politècnica en què col·laboren els estudiants i que té com a objectiu donar a conèixer empreses que busquen estudiants.
- Congrés Joves Lingüistes, amb implicació especial dels alumnes de segon cicle i doctorat.
- Activitats complementàries per tots els estudis de mestre (conferències, pel·lícules, etc.). La participació va començar a augmentar quan es van donar crèdits de lliure elecció per l'assistència a aquest tipus d'activitats.

- L'activitat del mes als estudis de Pedagogia. Es realitza una activitat cada mes (presentacions del llibres, de recerques, etc.) proposada per coordinació d'estudis a partir dels requeriments, demandes i necessitats dels estudiants.

Segons les persones entrevistades aquestes activitats paral·leles solen motivar els estudiants, i no només pels crèdits de lliure elecció que en alguns casos es donen.

«Quan entren en aquesta dinàmica de participació amb altres activitats col·laterals i relacionades amb els estudis, doncs hi ha una colla de gent que realment ho agraeix i s'ho passa bé i llavors això té un valor, perquè valora el que és aquesta participació.» (Director de l'Escola d'Infermeria)

Algunes d'aquestes activitats són organitzades per les facultats o estudis a petició dels estudiants (a través dels delegats); és el cas per exemple de les Jornades Informatives sobre el procés d'adaptació dels estudis a l'EEES, o algunes activitats del mes dels estudis de Pedagogia.

Finalment trobem algunes associacions vinculades amb estudis o facultats i en les quals els estudiants participen activament. Destaquem Enginyers Sense Fronteres i algunes associacions vinculades a la Facultat de Lletres, com ara la dels estudis de Filosofia o la dels d'Història. També cal mencionar l'Associació d'Estudiants de Recerca i Promoció Psicològica (ARPP), vinculada als estudis de psicologia i que en els darrers anys ha estat molt activa amb l'organització de cursos i conferències, videofòrums, promoció de la recerca, etc. Anualment organitzen la Setmana Psicològica.

El funcionament d'aquestes associacions pot ser variable en funció dels estudiants que cada any s'hi impliquin.

«A [...] tenim una associació, guardiana que dic jo, que apareix i desapareix en funció de trobar tres o quatre estudiants que realment la tirin.» (Entrevista 6)

4.3.4. Els espais de participació a la UdG

La majoria d'estudiants (59 %) creu que falten espais de participació. Si analitzem detalladament aquesta dada podem detectar que molts d'ells no han participat mai en cap dels espais i òrgans de participació actuals, cosa que vol dir que no estan satisfets o no comparteixen moltes de les actuals estructures i dinàmiques de funcionament dels òrgans actuals. Tot i això, són molt crítics amb les actuals estructures de participació i veuen difícil que la universitat vulgui o pugui afavorir la participació dels estudiants en els òrgans de govern. Entre alguns dels seus comentaris, trobem els següents:

- *En tot, la participació com a alumna és nul·la, l'opinió de l'alumnat en general no es té en compte en cap sentit.*
- *Els estudiants no tenim ni veu ni vot sobre la competència del professorat!*
- *Mai ningú ens comunica de manera MOLT visible les coses importants que estan passant!*
- *Tot és massa burocràtic.*
- *Tot és molt lineal. Es fan poques coses, poques activitats, no hi ha una dinàmica enriquidora per enlloc. Hi ha diplomatures en què el professorat i el deganat es pensa que com que hi ha gent gran, sembla que no hi hagi gent jove, i no hi fan res.*

La proporció de nois que opinen que manquen espais de participació a la UdG és significativament superior a la proporció de noies, és a dir, en el cas dels homes és més freqüent considerar que manquen espais i mecanismes de participació en la universitat. També pel que fa a l'edat sembla que hi ha certes diferències a un nivell de confiança del 95 %. El grup d'edat d'entre vint i trenta anys percep més que falten espais i mecanismes de participació que els altres dos grups d'edat (menys de vint anys, i més de trenta anys). El mateix es constata a partir dels anys de matrícula. El grup que està entre el tercer i cinquè any matriculat a la UdG percep en major proporció que manquen espais de participació que els altres grups (els que fa un o dos anys que estan matriculats, i el que fa més de cinc anys).

Pel que fa als espais de participació que els estudiants creuen que falten hi ha poca concreció en les propostes i s'orienten en dues grans línies:

- Propostes que demanen crear noves estructures de participació, generalment assemblees de facultat, enteses com a espais on els estudiants poguessin opinar lliurement del funcionament de la facultat o la universitat. En aquest sentit, també es parla de referèndums generals per a estudiants.
- Propostes que aporten novetats a espais existents o que els modifiquen substancialment. Per exemple: convocar assemblees en horaris en què hi pogués haver més participació en nombre d'estudiants, introduir una hora a la setmana dedicada a reunió d'estudiants, CAEP a tots els estudis i assemblees mensuals i extraordinàries, segons estudis.

Amb tot, hi ha un 41 % d'estudiants que creu que no falten més espais de participació i que, en tot cas, les causes de la participació actual caldria buscar-les en altres raons:

- *Més que res els mecanismes actuals haurien de funcionar més bé.*
- *S'haurien d'unificar els mecanismes de participació, no ser tan dispersos.*

La crítica majoritària, però, és en relació amb la informació que es proporciona dels actuals espais i òrgans de participació.

- *Manca allò principal: una bona COMUNICACIÓ tant horitzontal com vertical.*
- *Manca un canal de contacte on ens puguem informar bé i ens assabentem del que passa.*
- *Més informació, publicitat atractiva. Cal que vegem la necessitat de participar, per tant, les nostres decisions han de tenir pes.*
- *Crec que a través de la web es podria facilitar als estudiants molta més informació. Tenim espais i canals de participació, sí, però caldria augmentar el protagonisme dels estudiants i també procurar fer-los-en partícips.*

Mentre que aquesta és l'opinió per part dels estudiants, el professorat –especialment els responsables de les diferents titulacions i els responsables dels centres– opina majoritàriament que no fan falta nous espais o mecanismes de participació. La majoria dels degans i coordinadors dels diferents estudis de la UdG coincideixen a afirmar que probablement el tema fonamental per afavorir la participació dels estudiants no és tant la necessitat de crear nous espais i estructures o la modificació de les existents sinó que la problemàtica de la participació té més a veure amb d'altres aspectes. En primer lloc, amb l'actitud i el grau d'implicació dels estudiants en l'organització i el funcionament dels estudis.

«Jo diria que el problema no es troba en les estructures sinó en les necessitats que tenen avui els estudiants, si per necessitats entenem també les inquietuds. Les estructures potser poden ser adients o no, però no és el que impedeix, ni tampoc el que estimula la participació.» (Entrevista 6)

«Depèn molt dels plantejaments que tinguin els estudiants. Jo, pel tarannà que detecto en els estudiants de la facultat de [...], penso que com més òrgans creéssim menys participació tindriem, en el sentit que no crec que la majoria estiguin molt interessats a participar. La sensació és que ells vénen a classe, fan les activitats que han de fer i després fan altres coses.» (Entrevista 19)

«La gent avui dia està acostumada que tot se li doni fet; no és culpa de la universitat sinó de la societat en general. Els nois estan acostumats que tots se'ls doni fet.» (Entrevista 23)

En segon lloc, afirmen que no falten noves estructures participatives ni canvis en les existents sinó que la qüestió rau probablement en la percepció per part dels estudiants que els temes tractats en els diferents òrgans reglats són llunyans, que la discussió dels temes no els produeix beneficis immediats i que, en realitat, el pes que ells poden exercir participant en els diferents òrgans tampoc és gaire real i decisiu.

«Hi ha molta cosa. Jo crec que tampoc els afecta i se'ls demana a vegades anar a la Junta d'Escola i estem debatent coses que a ells els queden molt lluny.» (Entrevista 27)

«A mi no em sembla que aquest [falta d'espais i/o canals de participació] sigui el problema. No em sembla que vagi per aquí, no em sembla que els hàgim d'afavorir que es trobin i que d'allò... No ho crec. Ja existeix

la Delegació d'Estudiants: tenen un espai físic i una sèrie d'equipaments, però no sé si els estudiants de les carreres es preocupen massa ara. Per mi no massa, no cal que ho afavorim. Bé, potser sí que és important que ho afavorim, però per afavorir què? Que vagin a la junta? Anar a la junta, pel pes que tenen tampoc és tan important, tant a Claustre com a junta, com al Consell d'Estudis... Ells poden opinar però tampoc són tan decisius perquè es facin polítiques especials per afavorir la seva participació. Això pot ser un element que en el fons també els condiciona a ells, perquè si hi van i tampoc no tenen una representació massa... La influència que poden tenir com a grup de pressió...» (Entrevista 29)

«A la universitat, jo trobo a faltar estudiants a llocs, però em sembla que és que no hi han anat, perquè fins i tot en comissions, en consells de docència... que penses que estaria bé sentir-hi la veu dels estudiants, quan hi ha hagut algun tema han dit que hi són convidats i que no hi van; per tant, no crec que sigui un problema de falta d'espais, sinó d'aprofitament. És clar, una altra cosa és que ells no se'n senten, o sigui que ells no se senten implicats en algunes històries. Aleshores ells poden voler dir: "El dia que ens expliqueu per a què serveix tot això, o el dia que nosaltres sentim que això serveix per alguna cosa ens hi implicarem." Però no em sé imaginar un altre tipus de...» (Entrevista 1)

Alguns coordinadors són de l'opinió que, en alguns casos, el que pot influir en la falta de participació no és la falta o la tipologia dels canals o estructures existents, sinó el fet que aquests no siguin prou coneguts i no exerceixin les funcions per a les quals han estat creats, ja sigui el cas dels delegats de curs ja sigui d'altres òrgans com per exemple el Consell d'Estudiants.

«El tema del Consell d'Estudiants, jo penso que seria un bon espai de trobada i comunicació, però jo penso que els estudiants no saben què es fa en el Consell d'Estudiants. Quan van fer la proposta de beques per a la gent que fos del Consell d'Estudiants... Aquí fa dos anys que no surt ningú. Diuen: "I què fa aquesta persona?" I en alguna ocasió deien: "Ah, és el que feia aquell/a? Doncs així no ho vull." Perquè creien que no feia res.» (Entrevista 31)

«Hi ha molts canals on els estudiants poden participar, però jo no tinc clar si entenen ben bé què és cada òrgan, perquè a mi, ara que sóc professora, em costa de vegades entendre... [...] Llavors a vegades són molts òrgans i, torno a dir el mateix, molta informació i jo no sé si veuen tan clar que la participació realment és efectiva, o sigui si el que ells diuen se'ls escoltarà.» (Entrevista 10)

Hi ha una aportació interessant per part d'un coordinador a l'hora de justificar per què no calen canvis en els canals i les estructures existents. La seva opinió és que els canvis realment eficaços són aquells que es produeixen com a conseqüència de demandes reals i que sovint es pot caure en el perill de crear estructures que no responguin a necessitats reals i ben avaluades. Per tant, si no existeix la demanda de canvi, no cal crear una nova estructura.

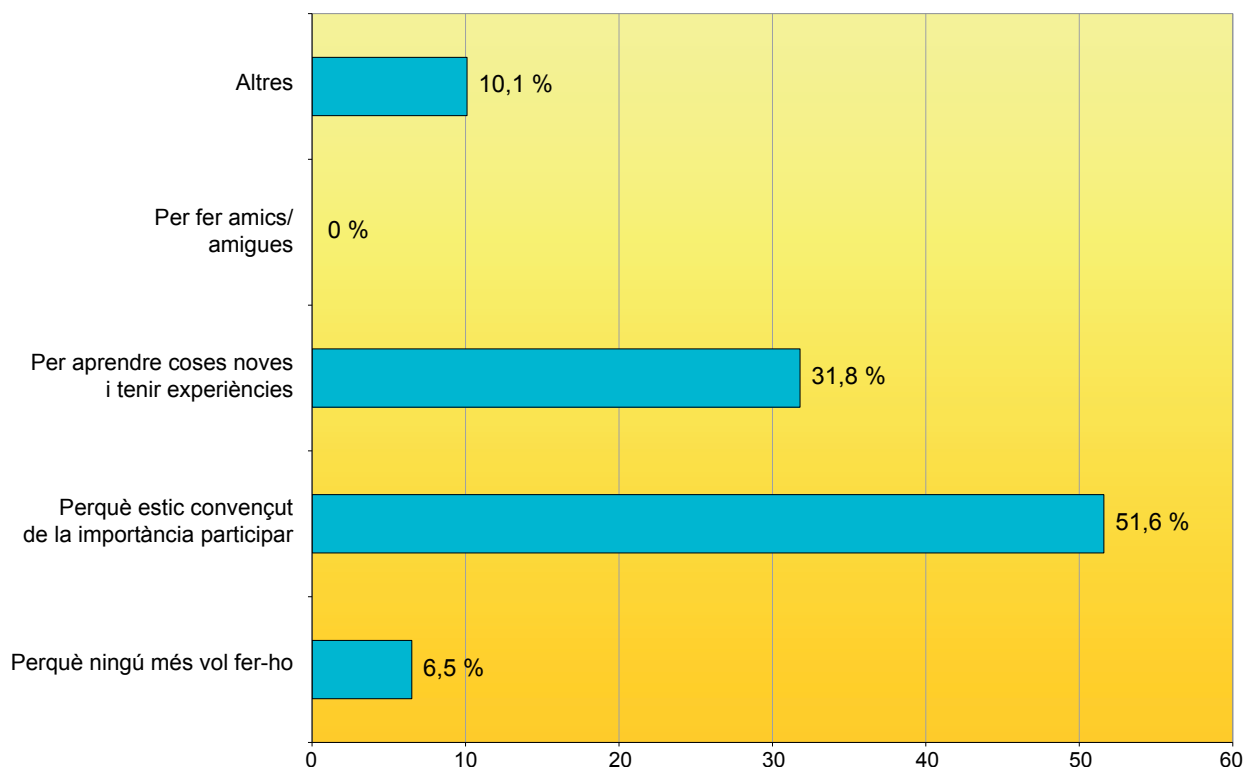
«Jo no en seria gaire partidari (de fer algun canvi, ja sigui en temes de facultat com en temes de... fins i tot en els estudis...). Penso que els canvis s'han de produir en la mesura que hi ha una demanda i especialment una demanda des de baix. Hi ha molts canvis il·lustrats que són canvis que no generen, que segurament generen un espai, però és un espai buit, en què ningú participa; per tant, jo seria més partidari de fer aquells canvis en què hi hagi una demanda real i una implicació real. Tots sabem que són canvis que a vegades es fan per donar sortida a demandes en determinats moments i que després queden institucionalitzats i després la participació baixa. [...] És millor donar resposta a conflictes reals que no pas generar infraestructures o estructures que en el fons obliguen a ocupar temps amb reunions que tampoc tenen massa sentit.» (Entrevista 18)

4.4. RAONS PER PARTICIPAR I NO PARTICIPAR EN ELS DIFERENTS ESPAIS I ESTRUCTURES EXISTENTS

4.4.1. Per què participen alguns estudiants en els diferents òrgans de participació

S'ha demanat als estudiants que responguessin per què havien participat en alguns dels espais i òrgans de govern, en cas que hi hagin participat alguna vegada. Es donaven tres opcions de resposta, més una opció «altres». Han contestat aquesta pregunta 217 estudiants, un 32 % dels qüestionaris rebuts.

Gràfic 11
En el cas que participis en els òrgans de govern de la universitat, per què ho fas?

En la taula 17 s'especifiquen els percentatges d'aquests estudiants que han escollit cada opció de resposta.

Taula 17
Motius de participació dels estudiants en els diferents espais i òrgans de la universitat, per gènere

	% DONES	% HOMES	TOTAL
Perquè estic convençut/da de la importància de participar	36,4	15,2	51,6 %
Per aprendre coses noves i tenir experiències enriquidores	25,8	6	31,8 %
Altres	6,5	3,6	10,1 %
Perquè ningú més vol fer-ho	4,7	1,8	6,5 %
Per fer amics/amigues	0	0	0 %

La majoria han optat per la resposta «Perquè estic convençut/da de la importància de participar», tot i que gairebé un 32 % dels casos també responen «Per aprendre coses noves i tenir experiències enriquidores». La meitat dels estudiants, doncs, creu en el valor i la importància d'aquests espais i processos participatius. Un terç dels estudiants prioritza l'aprenentatge que li pot comportar.

Dels estudiants que han contestat l'opció «Altres», només uns quants han especificat la seva resposta. Els comentaris van en aquesta línia:

«Per esbrinar si podria treure'n profit.»

«Perquè crec que cal participar activament a tot arreu on puguem i alhora deixar clar que no creiem que aquests siguin els mitjans adequats per aconseguir una universitat participativa, ja que el valor que s'atorga al sector d'estudiants és mínim.»

«Perquè estava motivada, però la pèssima participació dels estudiants quan jo hi era em va fer cremar.»

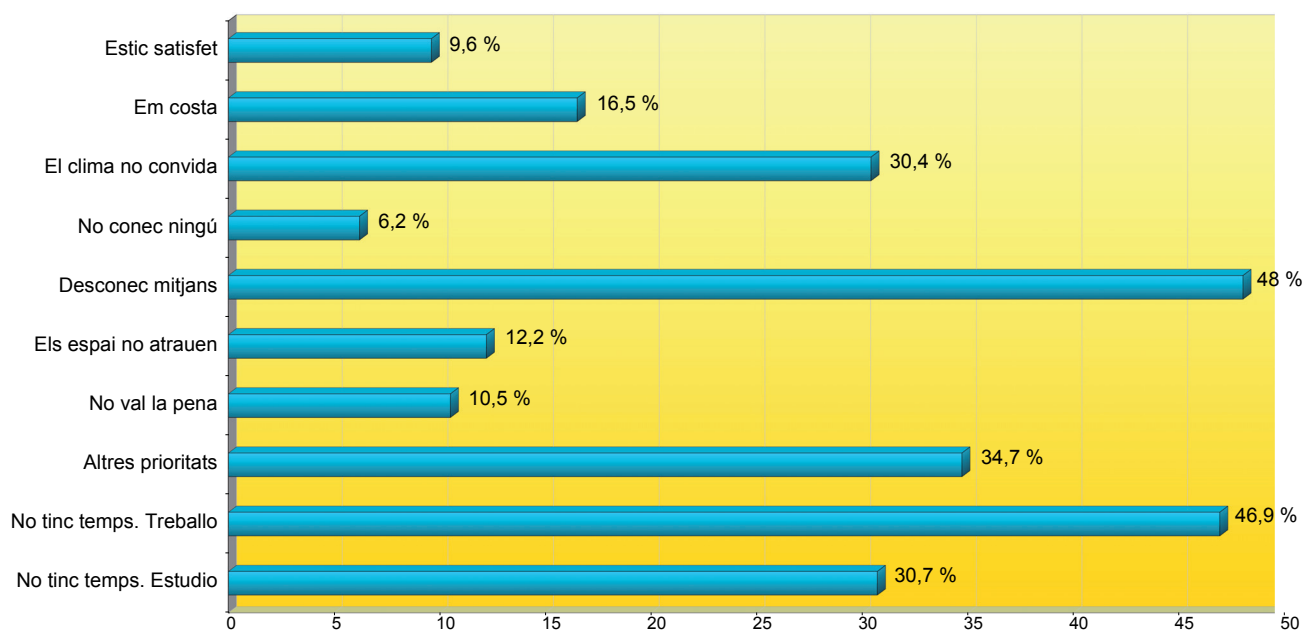
«Perquè n'estic convençut, perquè se n'aprenen moltes coses i perquè tampoc ho faria ningú.»

No es detecten diferències quant a les raons de participar en els diferents òrgans de govern en funció de l'edat. Comprovem també que l'opinió dels estudiants es manté al llarg dels estudis i, malgrat que alguns opinen que s'han cremat o desencisat, globalment els percentatges relatius de respostes es mantenen.

4.4.2. Raons dels estudiants per no participar en els diferents òrgans de govern

S'ha demanat als estudiants que indiquin quins són els motius pels quals no participen –o no participen més– en els diferents espais i mecanismes de participació. Se'ls han donat deu opcions de resposta i cada estudiant podia escollir totes les que considerés oportunes. A la taula 18 i al gràfic 12 es resumeixen les respostes i els motius que s'han exposat. En total s'han recollit 1.634 respostes.

Gràfic 12
Raons per no participar o no participar més en el funcionament de la universitat

Taula 18
Raons dels estudiants per no participar en els òrgans de govern. Freqüències segons les respostes dels estudiants

OPCIONES DE RESPOSTA DONADES	NÚM. RESPOSTES	%	PERCENTATGE D'ESTUDIANTS
Desconec quins són els espais i mecanismes de participació.	319	19,5	48
No tinc temps per invertir-hi. Perquè treballo.	312	19,1	46,9
Tinc altres prioritats en el meu temps lliure.	231	14,1	34,7
No tinc temps per invertir-hi. Prefereixo dedicar-me de ple a l'estudi.	204	12,5	30,7
El clima a l'aula i en els meus estudis, en general, és poc participatiu i no hi convida.	202	12,4	30,4
Em costa participar.	110	6,7	16,5
Els espais i mecanismes de participació no m'atrauen.	81	5	12,2
No crec que valgui la pena.	70	4,3	10,5
Estic satisfet/a del funcionament de la universitat.	64	3,9	9,6
Conec els espais i mecanismes però no conec ningú que hi vagi.	41	2,5	6,2
Total	1.634	100	245,7%

Quan intentem esbrinar per quina raó els estudiants no participen o no participen més en el funcionament de la universitat, la resposta que més donen és perquè *desconeixen els espais i els mecanismes de participació* (48 % dels estudiants).

Una gran majoria dels estudiants justifica la seva no-participació amb la manca de temps. Pràcticament la meitat diuen que treballen i que no els queda temps. I més d'un 30 % argumenten que la seva única prioritat són els estudis i s'hi volen dedicar de ple, per tant, tampoc els queda temps.

Sobresurten també les opcions «tinc altres prioritats en el meu temps lliure» (34,7 %) i «el clima a l'aula i en els meus estudis, en general, és poc participatiu i no convida a participar» (30,4 %). En tot cas, queda clar també que si no es participa no és perquè s'estigui satisfet del funcionament de la universitat, perquè només un 9,6 % dels estudiants han assenyalat aquesta opció per justificar que no participen o no participen més en la universitat.

Hi ha més nois que noies que argumenten que la compaginació treball i estudi els limita la participació. La proporció de nois que *no tenen temps per invertir-hi perquè treballen, no creuen que valgui la pena i els mecanismes de participació no els atrauen*, podem dir que és significativament superior a la de les noies.¹²

Els estudiants de menys de vint anys s'identifiquen, quan no participen, amb les afirmacions «No tinc temps per invertir-hi, prefereixo dedicar-me de ple a l'estudi» i «Tinc altres prioritats en el meu temps lliure». En canvi, l'afirmació «No tinc temps per invertir-hi, perquè treballo» és significativament més elevada entre el grup d'estudiants de vint a trenta anys.

També han resultat ser significatius els contrastos entre els anys de matrícula i les opcions:

- *No tinc temps per invertir-hi perquè treballo* (al 99 % de nivell de confiança). Com és lògic d'esperar aquesta opció és significativament més argumentada entre el col·lectiu d'estudiants de «tercer, quart i cinquè any» i en el grup de «fa més de cinc anys».

¹² Hem aplicat la prova del xi-quadrat per a dues mostres independents. Els resultats que es presenten són al 95 % de nivell de confiança.

- *No crec que valgui la pena* (a un 95 % de nivell de confiança). També en aquest cas és més elevada la proporció dels que marquen aquesta opció en els grups que fa més de tres anys que estan matriculats a la universitat. Això ens hauria de fer pensar. Sembla que l'experiència i la trajectòria viscuda no reafirma o convenç de la importància i el valor de la participació en el funcionament de la universitat.
- *Em costa participar* (95 % de nivell de confiança). Manifestament més estès entre el grup d'estudiants dels primers cursos.
- *Estic satisfet/a del funcionament de la universitat* (99 % de nivell de confiança). També en aquest cas la proporció dels que seleccionen aquesta opció és més gran en el grup de primer i segon any de matrícula que en la resta. Tal com passa en l'afirmació «No crec que valgui la pena participar», sembla que el nivell de satisfacció del funcionament de la universitat decreixi a mesura que se'n té més coneixement i experiència.

Els grups de discussió amb estudiants apunten la manca de sentiment de col·lectivitat, de compromís i l'individualisme que hi ha entre els estudiants. Malgrat tot, s'observa una reacció davant els problemes i la participació en temes relacionats amb assignatures o exàmens.

«Jo crec que la gent cada cop és més “jo procuro per mi” i aleshores ja és un problema més greu, no?» (Estudiant 6)

«O sigui a mi em fa la sensació que a la universitat ja no es ve com es venia fa vint anys suposo, o fa quinze. Això sí que ho conec: simplement ara es passa per la universitat al més ràpidament i millor possible per sortir i començar a fer altres coses. Ja no hi ha compromís. És acollonant veure com a les classes no hi ha la més mínima intenció.» (Estudiant 2)

«Si suposadament la gent que arriba a la universitat és la més ben preparada i és la que té més capacitat de reflexionar, pensar, estudiar... Dius: “Com deu estar la resta?”» (Estudiant 5)

Una de les raons que apunten els estudiants dels grups de discussió per a la no-participació a la UdG és el fet que molts no viuen a Girona durant el curs, sinó a rodalies. Això provoca que molts vinguin a classe i després marxin a casa seva, on tenen el grup d'amics i la vida social. Alguns ho comparen amb la situació de molts estudiants de les universitats de Barcelona, on hi ha un volum important d'estudiants que viuen en residències o pisos d'estudiants i fan més vida a les facultats, cosa que facilita la implicació en la vida universitària.

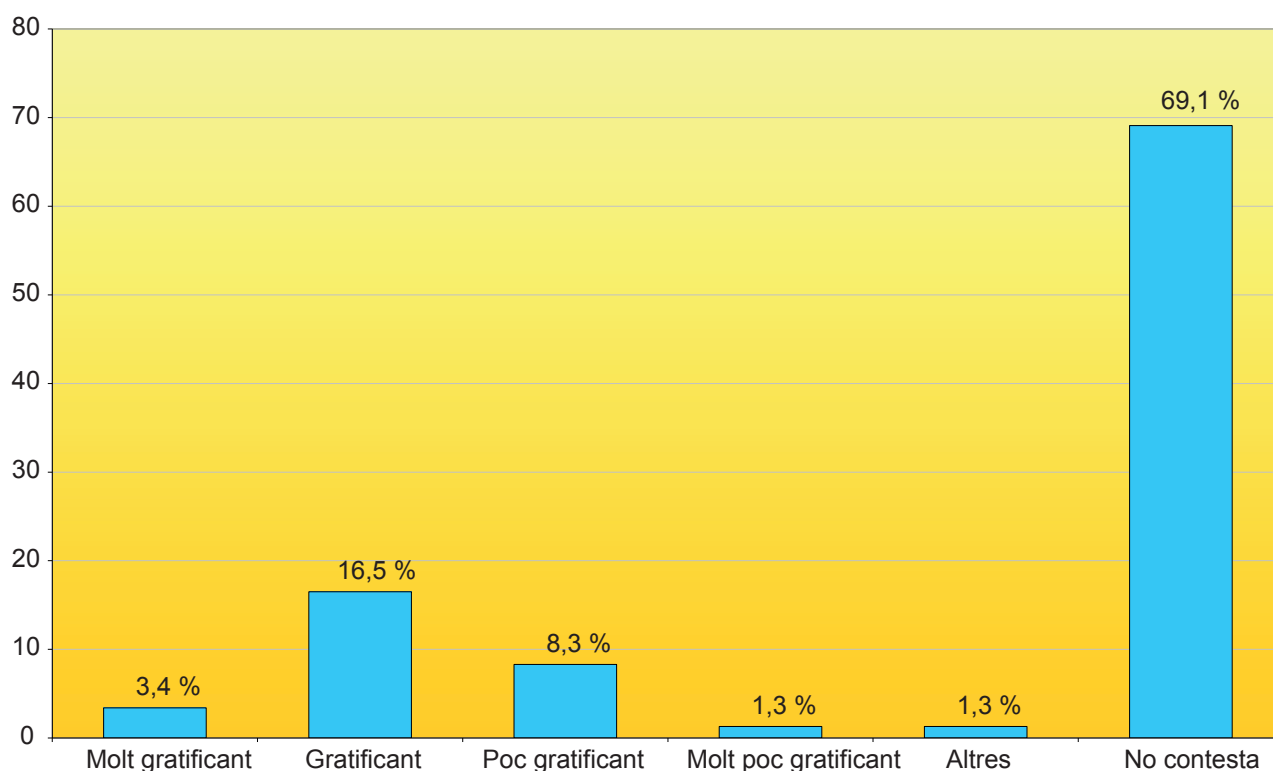
«Aquí només vénen a la facultat per les classes. Els estudiants tenen altres coses a fer; ja no s'ho prenen com a vida universitària. És com un institut més. Te'n vas, no et quedes.» (Estudiant 7)

4.5. VALORACIÓ DE LA PARTICIPACIÓ ESTUDIANTIL EN EL FUNCIONAMENT DE LA UNIVERSITAT

4.5.1. Valoració de l'experiència de participació segons els mateixos estudiants

Com és d'esperar, la majoria dels estudiants no contesten aquesta pregunta (prop d'un 70 %) ja que, en coherència amb les dades obtingudes, no han participat en cap dels òrgans i processos de participació universitària. Entre els que contesten, l'opinió majoritària és que l'experiència participativa ha estat gratificant, que ha valgut la pena en algun sentit. Hi ha, però, un 8,3 % del total d'estudiants que diu que ha estat poc gratificant en la seva major part i també un 1,3 % que manifesta que ha estat una pèrdua de temps.

Gràfic 13
Valoració de l'experiència participativa

En gairebé totes les facultats i escoles el percentatge d'estudiants que valoren l'experiència com a gratificant o molt gratificant és superior al percentatge dels que l'han valorat com a poc gratificant. Hi ha, doncs, malgrat tot, una opinió satisfactòria vers aquests processos i experiències, de manera que es pot dir que participen només els estudiants convençuts de la importància de participar, però que, quan ho fan, majoritàriament en queden satisfets. Per això, cal pensar a trobar la forma d'engrescar nous col·lectius perquè també puguin experimentar aquesta experiència gratificant. De fet, tal com ja hem vist,¹³ si ens fixem en l'opinió dels estudiants en allò que els és més proper, l'aula habitual, predomina l'opinió que el professorat majoritàriament afavoreix la participació a l'aula. El problema, doncs, va més enllà de l'aula ordinària, en l'estructura de govern, la informació i les prioritats i opcions de cada estudiant.

4.5.2. Valoració de la participació estudiantil segons els responsables acadèmics

En relació amb la valoració que fa el professorat responsable de la participació dels estudiants en les estructures de representació regulades, cal dir que tot i que entre aquestes s'hi troben els claustres, les juntes de facultat, les comissions de govern, els consells d'estudis i les consultes electorals, la majoria dels coordinadors de titulacions i els responsables de centres fan una valoració global de participació en aquestes estructures i se centren, com és lògic, en el nivell de participació més proper als estudiants, la participació en els consells d'estudis.

En general la valoració que fan la majoria dels entrevistats pel que fa a la participació dels estudiants és considerar-la baixa i millorable. Com a excepcions del que constitueix aquesta tònica general val la pena mencionar les observacions dels responsables de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales i de la Facultat d'Educació i Psicologia. En la primera de les facultats les entrevistes van ser realitzades un mes després d'haver-se fet les eleccions a Deganat, i es va mostrar coincidència entre les persones entrevistades a manifestar que molt possiblement el canvi de Deganat havia generat unes expectatives als estudiants

¹³ Vegeu gràfic 10.

que s'havien traduït en una major motivació per dir la seva en els diferents espais de participació formals; pel que fa a la Facultat d'Educació i Psicologia, cal dir que per norma establerta al reglament del centre, els consells d'estudi són paritaris, per la qual cosa s'assegura que els estudiants no estan en minoria al Consell.

De tota manera, cal tenir present els matisos que fan algunes de les persones entrevistades, matisos que ajuden a situar una de les problemàtiques que es poden atribuir a la participació dels estudiants: la seva temporalitat i la seva relació amb determinades circumstàncies, com ara l'existència d'un grup d'estudiants que des de la seva incorporació a la universitat s'ha mostrat interessat en la participació i s'ha anat engrescant al llarg dels cursos, però sense tenir relleu; vegem-ne algunes mostres:

«En aquests moments sí [que hi ha una participació acceptable], però es tracta d'un grupet que està al Claustre, a la junta, al Consell d'Estudis, però quan marxin de la facultat segurament la situació no serà la mateixa. No hi ha relleus, hi ha un domini d'una sensació de passivitat... No hi ha continuïtat en les estructures de govern o de representació.» (Entrevista 19)

«Això va com tantes coses, que és una mica a tongades: hi ha alguna època en què algú decideix que s'ha de fer que els estudiants participin i hi siguin presents, llavors es fan una sèrie d'accions, es busca gent, s'empaita la gent i llavors vénen, però evidentment aquests estudiants passen i aquest esforç no és constant. És una preocupació que, com que en tenim tantes d'altres, de preocupacions, no sol ser la prioritària i es va una mica a tongades.» (Entrevista 2)

Com comenta un dels coordinadors de titulació, la participació dels estudiants preocupa el professorat, especialment els que s'encarreguen de la gestió dels estudis, i és per aquest motiu que a dues de les facultats hi ha una figura que s'encarrega del tema: és el cas de la Politècnica, on hi ha un sotsdirector que s'encarrega d'organitzar la participació dels estudiants a través d'eleccions, i a Lletres, on hi ha un vicedegà d'estudiants que també s'encarrega del tema. A la Politècnica, a més, el fet de ser delegat d'estudiants es gratifica amb crèdits de lliure elecció.

Pel que fa a la interpretació d'aquests responsables acadèmics del nivell de participació estudiantil, el motiu més esmentat és el fet que una majoria important dels estudiants està treballant mentre estudia, cosa que provoca la seva escassa implicació en la vida universitària més enllà de l'assistència a classe. Aquesta situació la relacionen els responsables dels estudis amb un tarannà especial dels estudiants actuals que fa que no donin als estudis el mateix pes que se'ls donava abans o, com a mínim, el que el professorat creu que hauria de tenir (en comparació amb els estudiants de generacions anteriors¹⁴). Aquesta és una situació que, segons els responsables de les diferents titulacions, apareix com a dominant en el tarannà dels estudiants en totes les facultats. Vegem-ne alguns exemples:

«Hi ha un cert menfotisme dels estudiants. No sé si estan molt desencisats de la universitat, però com a mínim sí molt desvinculats a tots nivells. Si ja no van ni a les classes, aleshores com vols demanar-los que participin en altres coses? A més tenen el problema afegit que molts treballen a les tardes, cosa que no afavoreix la possibilitat de participar.» (Entrevista 26)

«Penso que per diferents circumstàncies que ells viuen, viuen la universitat d'una manera diferent de com s'havia viscut altres temps, i potser no se senten que formen part d'un col·lectiu, segurament no senten que formin part de gent que poden decidir o que ells puguin participar, perquè si no s'entén. O sigui, si un recorda les lluites per aconseguir un tant per cent de representació a tots els òrgans, i a l'hora de

---

14 Quan aquests responsables acadèmics parlen d'aquesta nova dinàmica dels estudiants, tendeixen a comparar aquest tarannà no amb el de generacions immediatament anteriors, sinó amb la seva pròpia. Trobem uns quants coordinadors que comparen directament els estudiants d'avui amb els de la seva pròpia generació (segurament de vint anys enrere, com a mitjana). Per exemple, un coordinador ens diu: «És clar que ara tenim un jovent que vol diners per sortir, per comprar-se les seves coses, per tenir un cotxe, i això no afavoreix per res que tinguem un estudiant com jo me'n recordo de la meua època d'estudiant... La pregunta és: ¿què ha passat des que nosaltres estudiàvem fins ara que provoqui aquesta nova o diferent manera d'enfrontar-se a la vida en la qual la universitat és només una dimensió, i moltes vegades no és la principal? Potser si com a docents disposéssim de més dades sobre el tema tindriem un element de reflexió que ens permetria entendre millor els nostres estudiants i adaptar els canals i instruments de participació en la universitat a les seves possibilitats (o no...)»

la veritat... Potser, és clar, l'altra cosa podria ser: "Com que només tenim aquest tant per cent no podem decidir res." Però tampoc no és veritat, perquè és el vint-i-set per cent, em penso, el que es demanava a la Junta de Facultat. Si es posessin d'acord, podrien..." (Entrevista 1)

«Jo diria que no estan implicats, diria que no acaben d'assumir que la formació, la carrera, no és només l'espai físic sinó l'espai acadèmic. No és seu: són en ell, ho ocupen, però no és seu, diguem-ne, de propietat i, per tant, la consciència d'implicació per intervenir i reclamar, sol·licitar, modificar, intervenir en processos de canvi, no ho acaben de tenir present, perquè no acaben de veure's com a responsables d'això, sinó en tot cas com a receptors. Fins i tot la concepció de l'usuari, que d'alguna manera també s'està promovent, modifica això, usuari-client..." (Entrevista 3)

«Aquí hi veig dues coses: una de tipus pràctic molt immediat, que és que molts estudiants treballen. La idea de la universitat com a dedicació completa, com l'activitat durant un període de la teva vida sense res més... Pràcticament tinc la sensació que sí que hi ha estudiants a temps complet, però la tònica general és que encara que siguis estudiant a temps complet no és un període de la teva vida absolutament centrat en això, eh? Després hi ha gent que fa els estudis amb més temps, perquè els combina amb la feina, una cosa de tipus pràctic i segurament això és una cosa difícil de dir, perquè diguem que caldrien estudis específics, però sembla que això mateix s'emmarca en una actitud general també. És a dir, temps enrere la representació situacional formava part d'una preocupació de representació política dins d'aquests processos de tipus polític general. Ara tot això, pràcticament, si no és absent, és a dir, potser afecta dos estudiants que a més ja tenen certa concreció política. L'actitud general és aquesta, de dispersió, la preocupació per qüestions més personals que col·lectives..." (Entrevista 5)

Al costat d'aquests motius, s'esmenten altres qüestions que fan referència al caràcter dels estudis, que pot dificultar la participació dels estudiants: per exemple, des de l'Escola d'Infermeria es comenta que el fet de tenir uns estudis de només tres cursos en els quals es concentren diversos períodes de pràctiques externes pot complicar la participació dels estudiants. Els responsables d'alguns estudis de segon cicle en què s'incorporen estudiants que ja tenen una titulació universitària i que procedeixen de molts possibles estudis diferents argumenten la dificultat de trobar tant delegats com representants als consells d'estudis. És el cas d'estudis com ara Gestió i Administració Pública, Ciències del Treball, Psicopedagogia, als quals podem sumar els de Criminologia, que a més afegeix el fet que és semipresencial.

Particularment interessants per ajudar-nos a valorar els motius de la baixa participació dels estudiants són les manifestacions d'alguns dels coordinadors, que esmenten la dificultat que troben els estudiants per entendre les problemàtiques universitàries tal com es tracten en alguns dels òrgans de representació com ara les juntes de facultat i els claustres.

«Possiblement el llenguatge i els temes de què es parla en alguns òrgans de representació no és l'adequat per als estudiants. Jo penso que si un estudiant participa, li agrada escoltar problemes que a ell l'afecten o en els quals el pot aportar alguna cosa. A vegades tinc la sensació que existeixen algunes reunions i es plantegen temes que els són llunyans, els plantegen amb un llenguatge que possiblement els és llunyà i que no afavoreix la seva implicació..." (Entrevista 22)

«Molts dels debats que es donen a les juntes de facultat o al Claustre a vegades són excessivament informatius, molt llargs, que no donen joc que la gent faci aportacions. Això desincentiva la participació. Hi ha moltes juntes en què es dediquen dues hores a informar, informar, informar i informar sobre coses que es podrien passar en un full. [...] Al Claustre també entenc que un element que desincentiva la participació és que es parla a vegades de coses molt específiques en què els estudiants entren molt de nou. El primer contacte en aquests debats són els papers que reben quan són convocats i el debat mateix que es produeix en el Claustre; si es vol participació, abans cal generar opinió, informar sobre com els afecta... I d'aquesta informació prèvia, diria que es tendeix a donar la necessària legalment establerta i legalment necessària i imprescindible, però no suficient perquè l'alumnat prengui consciència de com els afecta..." (Entrevista 9)

Segurament aquestes explicacions poden ajudar a entendre el perquè de la baixa participació en aquests dos estaments (Claustre i juntes de facultat), i cal tenir-les presents per tal de generar els canvis necessaris de plantejament que facilitin la implicació i participació dels estudiants. Ara bé, aquests arguments no expliquen el perquè de les dificultats per trobar delegats o representants al Consell d'Estudis, on es tracten les qüestions més directament relacionades amb la docència i, per tant, temes molt més propers als interessos dels estudiants.

La percepció del professorat sobre quines poden ser les causes de la bona o acceptable participació ens pot ajudar a comprendre quins són els factors afavoridors de la implicació dels estudiants en la vida universitària. Un primer element afavoridor de la participació dels estudiants és que aquests tinguin consciència de la importància de la seva presència en determinats òrgans, com ara en els consells d'estudis. En algunes de les facultats de la UdG (aquest és el cas de la Facultat d'Educació i Psicologia), els consells d'estudis són paritaris, és a dir que els estudiants estan representats en igual nombre que els professors. D'entrada, aquesta situació afavoreix la presència dels estudiants en aquest òrgan, decisiu per aprovar les propostes inicials de plans de titulació (és a dir, l'oferta d'assignatures optatives), d'horaris, calendari acadèmic i calendari d'exàmens. En aquest centre, la valoració de la participació dels estudiants és bona en els estudis de Pedagogia (tot i ser una tipologia d'estudis que per les seves característiques –segon cicle, accés d'estudiants que tenen ja una diplomatura i que la majoria treballen– s'hauria de trobar entre els de difícil participació estudiantil) i en els d'Educació Social, on no hi ha mai problemes per trobar delegats i representants al Consell. Als dos estudis possiblement la participació en els òrgans formals també s'explica pel fet de potenciar la participació dels estudiants en altres espais organitzats específicament pels estudis en què poden incidir segurament de forma més directa en el plantejament –i de vegades resolució– de situacions problemàtiques.

Un element que segurament és cabdal però que pràcticament no s'ha esmentat com a potenciador de la participació dels estudiants és l'actitud del professorat en el sentit d'ajudar els estudiants a prendre consciència del seu important paper en la vida universitària:

«Si portes una proposta d'horaris tancada que no has parlat amb els estudiants i dius que no es pot canviar, doncs no et vindran més, però som nosaltres que estem vetant la seva participació...»
(Entrevista 15)

En aquest sentit, es reforça la idea que si l'estudiant no és conscient del seu paper en la presa de decisions pel que fa la vida universitària, difícilment s'implicarà en els òrgans de la universitat.

De les entrevistes als responsables acadèmics també es desprèn que a la majoria del professorat no li importa massa la participació estudiantil, fora dels que estan implicats en la gestió. D'altra banda, també es manifesta que hi ha manca de participació del mateix professorat. Un coordinador planteja: «[Aquest tema] no preocupa massa perquè en tenim molts d'altres que preocupen molt... A mi em preocupa més que no vinguin professors al consells d'estudis. Això no ho hauria de dir...»

Quan se'ls demana directament si la pràctica participativa afavoreix algun tipus d'aprenentatge recomanable per a la formació dels estudiants, les opinions també estan repartides però hi ha una opinió majoritària a favor de creure que efectivament la pràctica participativa afavoreix aprenentatges fonamentals per a la formació dels estudiants com ara el treball en equip, la capacitat de negociació, la presa de decisions, el lideratge, etc. Aquests aspectes citats són els més referenciats. Hi ha, però, una llista més llarga d'aprenentatges que també s'expliciten:

- La capacitat de parlar en públic
- El treball en equip
- El coneixement interpersonal
- L'aprenentatge del rol col·lectiu
- La major part de les competències transversals
- El lideratge
- La capacitat d'exposar en públic les idees
- Competències de negociació, anàlisi, mediació i argumentació
- Capacitat d'organització, presa de decisions i d'iniciativa
- Aprenentatge de formes democràtiques de funcionar i treballar
- L'organització del pensament
- L'anàlisi de la societat
- La resolució de problemes

Queda clar, però, que només amb la participació aquestes competències tampoc s'assoleixen:

«Per alguns aprenentatges, sí, treball pràctic: desenvolupar-se en públic, el fet de fer-ho tot plegat col·lectivament, entrar en contacte amb la gent. Altres competències s'assoleixen molt més amb colzes, silenci i treball.» (Entrevista 6)

«Crec que sí. [...] És vital tenir estratègies de participació i l'anàlisi de la societat. [...] Entenem també una altra cosa, i és que un no està treballant sol, sinó que ha de treballar en equip, amb altres persones. Treballar amb la comunitat implica tenir una bona participació. [...] S'ha de formar la generositat; penso que participar és ser generós amb la comunitat.» (Entrevista 12)

També es demana als mateixos coordinadors d'estudi que assenyalin entre les competències transversals¹⁵ de la UdG aquelles que creuen que poden treballar-se directament a través de la participació dels estudiants en els diferents espais i estructures de la universitat. Tal com es pot observar a la taula 19, aquelles competències que més s'assenyalen són *el treball en equip, la comunicació oral i per escrit i l'anàlisi de situacions complexes*. Les que, en canvi, tenen una menor relació amb la participació són *utilitzar la llengua anglesa, situar els propis coneixements en el marc epistemològic i històric i identificar els llocs de treball*.

Classe a la Facultat de Lletres (Fotografia: Salvador Bosch Arauz)

15 El Consell de Govern de la UdG en la sessió del 5 de juny de 2008 va aprovar el tractament de les competències transversals en les noves titulacions. Es tracta de vuit competències que hauran de desenvolupar-se a cada futur grau i màster de la UdG. A part d'aquestes vuit competències a la web de la universitat se'n presenten d'altres que també es consideren d'interès per introduir en els estudis. En aquest apartat presentem l'enunciat de totes aquestes competències.

Taula 19
La participació en les competències transversals de la UdG

COMPETÈNCIES	TOTAL
Treballar en equip, establint aquelles relacions que més poden ajudar a fer aflorar potencialitats de cooperació i mantenir-les de manera continuada	25
Comunicar-se de manera efectiva oralment i per escrit	23
Analitzar situacions complexes i dissenyar estratègies per resoldre-les, individualment i en equip	21
Analitzar les implicacions ètiques de les actuacions professionals	13
Avaluar la pròpia activitat i el propi aprenentatge i elaborar estratègies per millorar-los	12
Recollir i seleccionar informació de manera eficaç i eficient, en funció d'objectius determinats i de diferent procedència i format	11
Analitzar la sostenibilitat de les pròpies propostes i actuacions, des del punt de vista ecològic, econòmic i humà	11
Llegir, comprendre i comentar textos científics	7
Analitzar les característiques socioculturals del propi àmbit disciplinari i personal per tenir-les en compte de manera constructiva	7
Seleccionar i utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació més adequades a cada situació, en els àmbits personal i professional	7
Identificar llocs de treball en funció de les possibilitats que ofereix el mercat –local i global– i de les competències pròpies	5
Situar els propis coneixements en el marc epistemològic i històric, eludint-ne la fragmentació	4
Utilitzar la llengua anglesa	3

4.6. PROPOSTES I ORIENTACIONS PER AFAVORIR LA PARTICIPACIÓ

En aquest punt recollim les principals propostes que s'han presentat, tant per part del mateix col·lectiu d'estudiants, com per part dels investigadors i professors interessants en el tema de la participació estudiantil universitària, per tal d'augmentar el nivell de participació estudiantil dins el funcionament universitari.

Pel que fa a les iniciatives que els estudiants de la UdG consideren que es podrien emprendre per millorar la participació del col·lectiu en el funcionament de la universitat, la majoria dels estudiants creu que s'ha d'informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat i reconèixer amb crèdits de lliure elecció la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació. Prop de la meitat dels estudiants (45,8 %) també creuen que cal revisar els actuals espais i mecanismes de participació dels estudiants i augmentar-ne el protagonisme. Només a un 12 % dels estudiants ja els està bé els nivells i canals de participació actuals.

Les opcions que han donat els estudiants queden resumides en la taula 20. Val a dir que es podien assenyalar tantes opcions com es considerés.

Taula 20
Iniciatives de les quals són partidaris els estudiants per afavorir la participació en els diferents òrgans Percentatges per respostes i per casos

OPCIONES DE RESPUESTA DONADES	NÚM. RESPUESTES	%	% DE CASOS
Informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat	430	29,4	66,2
Reconèixer amb crèdits de lliure configuració la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació	384	26,2	59,1
Revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-ne el protagonisme dels estudiants	298	20,4	45,8
Fer formació específica (lliure configuració) sobre els espais i mecanismes de participació a la UdG	181	12,4	27,8
Deixar que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés ja que d'altra manera s'estaria actuant de forma paternalista	92	6,3	14,2
Ja m'està bé com està; si no es participa més és perquè no es vol	78	5,3	12
Total	1463	100	225,1%

Entre els comentaris que complementen les dades presentades hi trobem:

- Que el professorat, que és qui està més hores amb els alumnes a classe, faci *publicitat* dels òrgans tot explicant què es pot fer una vegada hi ets a dintre, experiències, etc. Però crec que en molts casos fins i tot els professors estan massa ocupats.
- Una implicació de TOTS els que dirigeixen la UdG (a tots els nivells) perquè els estudiants hi participin, però de DEBÒ, no pas per semblar que estan interessats en la participació estudiantil i després no fer res (o fins i tot posar pals a les rodes).
- Utilitzaria part dels deu minuts entre classe i classe perquè se'ns informés sempre de les situacions i els acords que ens afecten directament com ara modificacions respecte a anys vinents. NOSALTRES som la universitat; per tant, se'ns hauria de tenir en compte.
- Programar sessions informatives OBLIGATÒRIES a tots els i les estudiants a cada inici de curs.
- No és que no hi hagi informació ni que manqui res, simplement la vida, tal com està avui en dia, no et convida a participar gratuïtament en res. Deixem l'esperit Freire a un cantó i siguem realistes si us plau.
- Un sistema de traspàs d'informació i dinamització dels delegats dels últims cursos als delegats de primer. Caldria que els delegats dels cursos superiors expliquessin la importància de l'assistència a reunions, de la participació en la universitat als estudiants de primer, per tal d'engrescar la gent a participar i a presentar-se en càrrecs de representació.
- Delegats rotatius; cada any hi podria haver un delegat nou i un de l'any anterior.
- Festa d'inici de curs de la facultat organitzada pels estudiants que permetés establir xarxa entre els diferents delegats dels estudis de la facultat i donar-se a conèixer els uns als altres. Això es va fer a la FEP i l'activitat va generar que durant el primer semestre es trobessin setmanalment els delegats. Tot i la no-continuitat de les trobades, es valora l'experiència positivament.
- Facilitar la informació dels òrgans reglamentats de govern d'una altra manera, potser més *personal*, a partir d'algun responsable que trametés la informació a classe.

Les propostes que suggereix el personal acadèmic van en la mateixa línia. Hi ha coincidència amb els estudiants pel que fa a les tres iniciatives més ben valorades: informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat, reconèixer amb crèdits de lliure configuració la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació, i revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants. En canvi, la majoria de coordinadors d'estudis no comparteixen la idea que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés ja que d'altra manera s'estaria actuant de forma paternalista ni tampoc pensen que si no es participa més és perquè no es vol. En la taula 21 podeu veure com s'han distribuït les opinions entre totes les entrevistes realitzades.

Taula 21
Diferents iniciatives per afavorir la participació L'opinió dels responsables acadèmics

INICIATIVES	TOTAL
Informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat	20
Reconèixer amb crèdits de lliure configuració la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació	19
Revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme del estudiants	13
Fer formació específica (lliure configuració) sobre els espais i mecanismes de participació a la UdG	13
Deixar que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés ja que d'altra manera s'estaria actuant de forma paternalista	8
Altres	5
Ja m'està bé com està; si no es participa més és perquè no es vol	2

Alguns dels comentaris que acompanyen aquestes valoracions són:

- El marc per participar el tenen i és bastant generós [...] o bé no vénen mai o de tant en tant en vénen pocs. Els espais hi són però no els aprofiten, potser a vegades perquè es discuteixen coses que els queden molt lluny i potser això vol dir que en determinats àmbits no cal que hi siguin.
- No veig bé donar crèdits per pagar la participació. La participació és un dret polític/social que no té perquè pagar-se acadèmicament. Crec que el que cal és exigir responsabilitat i tractar les persones com a persones adultes. Barrejar això amb crèdits, assignatures... infantilitza, trivialitza, desdibuixa la importància del que està en joc.

Els responsables acadèmics estan d'acord que no calen nous espais o estructures de participació, però malgrat aquest cert consens que la problemàtica fonamental no passa per la falta de noves estructures o nous canals de participació, alguns entrevistats fan algunes propostes i/o plantegen algunes orientacions amb la intenció de millorar la participació dels estudiants.

En aquest sentit, també s'apunta la importància que hauria de tenir l'escolta real, per part dels diferents càrrecs de gestió i del professorat, de les opinions, necessitats, inquietuds, etc. dels estudiants. Cal considerar aquesta acció (l'escolta veritable) com un primer pas, com un requisit per, posteriorment, ser capaços de generar respostes ajustades a les demandes reals. Aquesta interacció, aquest diàleg, pot donar-se en espais de tipus informal, ara bé, és imprescindible que també es doni en el marc dels diferents òrgans regulats i els seus canals de participació ja establerts.

«Si escoltéssim realment els estudiants aprendríem molt, perquè, a més a més, són molt transparents: ens expliquen què fan aquells professors, què no fan, què haurien de fer i jo penso que tenim l'obligació d'escoltar-los i interactuar amb ells.» (Entrevista 15)

Relacionat amb aquesta idea anterior, cal destacar que alguns coordinadors assenyalen el paper decisiu que poden i han d'exercir les coordinacions d'estudis. Cal que siguin aquestes les que coordinin i construeixin un dels canals de participació dels estudiants, aquell que realment té a veure amb l'organització i el funcionament dels estudis. Aquesta pràctica participativa pot generar interès i implicació dels estudiants més enllà dels estudis, ja sigui a l'aula ja sigui en l'àmbit universitari.

«Jo crec que les coordinacions d'estudis efectivament són el portal més directe de contacte amb els problemes, les necessitats, les inquietuds dels estudiants. Jo crec que això és molt important, més que no pas que hi hagi estructures ja previstes i organismes.» (Entrevista 2)

«Ara estem intentant provocar espais d'interacció i confluència. Penso que això és bo i que afavoreix, però també és clar que s'ha de dinamitzar, que ell sol no funciona. [...] És una mica complicat, però, saber en quin punt es pot dinamitzar sense que això sigui interpretat com una invasió al seu espai, a la capacitat de gestió d'aquest.» (Entrevista 13)

De l'anàlisi de les entrevistes en podem extreure algunes propostes més que, de cara a definir nous canals o estructures participatives, han estat plantejades individualment per alguns dels entrevistats. La primera marca la necessitat que tots els estudiants coneguin bé la naturalesa i les funcions del Consell d'Estudiants, i es proposa que siguin els mateixos estudiants que en formen part els qui facin el contacte amb els delegats i els qui informin de qui són i quines són les seves funcions i responsabilitats.

«El tema del Consell d'Estudiants seria un bon espai de trobada i comunicació, però jo penso que els estudiants no saben què es fa en el Consell d'Estudiants. [...] Aleshores, és clar, jo entenc que la feina del Consell d'Estudiants és difícil, és difícil, però penso que podrien tenir molta més comunicació i, ho sento molt, als estudiants els tocava passar classe per classe i explicar qui és, contactar amb els delegats, tenir molta més comunicació amb tot allò que fan i no només penjar-ho a la web i ja està.» (Entrevista 31)

La segona proposta està directament relacionada amb la necessitat que existeixin a les facultats espais específics i pensats, no perquè els estudiants hi estudiïn, sinó perquè puguin trobar-s'hi, discutir, negociar, proposar, etc.

«Les infraestructures de la universitat no estan pensades perquè hi pugui haver aquesta comunicació, no? Llocs on es pugin asseure quatre o sis persones en un sofà i... pam, fem petar la xerrada. No, són molt impersonals: la biblioteca, les aules d'estudi... Podrien ser un espai que fins i tot podria anomenar-se aula de discussió, i no s'hi estudia, no és una aula d'estudi; per tant, la gent pot venir a parlar aquí i no en una aula d'estudi, on no es parla, o la gent parla molt fluix.» (Entrevista 31)

La tercera proposta, encara que potser poc elaborada, insinua la potencialitat de la xarxa com a canal per a la comunicació i l'intercanvi entre estudiants i professorat.

«Sí, jo crec que per exemple la xarxa, ara, hauria de ser un espai per a aquest tipus... Perquè a més és com anònim i, en ser anònim, és això com el patatas calientes, que no es reconeixen o que tenen un nom... com ara xat; en aquests llocs els estudiants s'envaleixen molt més [...], diuen les coses gairebé com si es trobessin una mica al bar i llavors crec que és una eina que podríem utilitzar d'alguna manera, un espai en què ells poguessin desfogar-se una mica.» (Entrevista 26)

La quarta proposta obre una nova via per tal d'afavorir la participació dels estudiants en la vida dels estudis i les facultats. Planteja la possibilitat d'organitzar activitats de tipus acadèmic però de caràcter extraordinari, complementari, interdisciplinari (interassignatures), amb la idea que aquest tipus d'activitats puguin esdevenir motor per aglutinar persones, idees, accions, etc.

«Se m'ocorre això, que en la mesura que la universitat ofereixi activitats, estic pensant de tipus acadèmic, que vagin més enllà de la pura docència. [...] Sembla que això és una cosa que pot ser un aglutinant, si hi ha canvis en la forma de fer docència, potser organitzar activitats extraordinàries que englobin diverses assignatures que donin orientació als estudis o així...» (Entrevista 5)

I, finalment, tenim la proposta que planteja un dels entrevistats i segons la qual, en l'àmbit universitari, cal que s'activin formes de potenciació i de presa de consciència en relació amb la importància de participar. Així es pot afavorir la implicació general, per part dels estudiants, i el coneixement sobre com fer ús dels diferents mecanismes i canals de participació ja existents. Ara bé, adverteix que aquest procés solament serà útil si va acompanyat d'una pràctica de govern que doti els estudiants de responsabilitats útils i reals.

«Jo diria que més enllà de les plataformes estaria bé generar una dinàmica per afavorir que els alumnes s'hi impliquin (Claustre, Consell d'Estudiants...) o les sàpiguen utilitzar. És clar, es podria dir que si ells no ho coneixen, doncs ja s'ho faran, és responsabilitat seva conèixer els canals però, vaja, jo pel que veig en l'àmbit politicosocial, quan hi ha eleccions ens insisteixen sobre la importància de participar, etc. etc. Això en aquesta universitat no es fa. Vull dir que es podria fer un altre tipus de treball per potenciar i que prenguin consciència.» (Entrevista 9)

CONCLUSIONS

En aquest apartat revisem els principals resultats que hem obtingut en relació amb cada un dels objectius proposats a l'inici d'aquest estudi. La finalitat és presentar, relacionar i comentar algunes de les principals conclusions que es desprenen de les dades recollides.

5.1. EL NIVELL D'INFORMACIÓ QUE TENEN ELS ESTUDIANTS SOBRE ELS CANALS DE PARTICIPACIÓ QUE TÉ ESTABLERTS LA UdG I LA PERCEPCIÓ QUE TENEN SOBRE LES POSSIBILITATS I OPORTUNITATS REALS DE PARTICIPACIÓ

La majoria dels estudiants (prop del 80 %) diu que està poc informat sobre els espais i els processos de participació existents. D'entre els diferents canals i espais d'informació es valora especialment la web (el 55 % la valora força bé i el 25 %, molt bé). En canvi, es valoren com a deficitàries les vies de comunicació estudiantils: representants de curs i delegacions d'estudiants. Tampoc es valoren massa favorablement altres mecanismes d'informació com ara les sessions d'acollida dels primers dies o els espais a través dels consells d'estudis. En aquest sentit, dos de cada tres estudiants creuen que cal informar més sobre el funcionament de la universitat aprofitant els canals d'informació habituals, sobretot la web.

Pel que fa a la percepció sobre les possibilitats i oportunitats reals de participació, estan totalment determinades per la manca de temps –ja sigui perquè a part d'estudiar treballen o perquè es volen dedicar de ple a l'estudi sense distraccions– i per la desinformació sobre aquests canals de participació.

5.2. EL NIVELL DE PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN LES DIFERENTS ESTRUCTURES DE REPRESENTACIÓ REGULADES DE LA UNIVERSITAT

Recentment, Martín (2007) ha presentat una investigació realitzada a la Universitat Autònoma de Madrid (UAM) amb l'objectiu de saber les pautes de participació estudiantil, tant dins com fora de la universitat, a partir de 513 entrevistes a estudiants. Els resultats són preocupants i confirmen la desvinculació dels processos electorals universitaris per part dels estudiants. Prop del 70 % dels estudiants no han votat mai en unes eleccions universitàries (ni rector, ni representants). Un 40 % al·lega desinformació. Les dades són semblants a les que presenta també González (2007) quan afirma que només un terç dels estudiants universitaris participen en les diferents eleccions i només un 6,3 % d'ells diu haver ocupat alguna vegada un càrrec de representació a la universitat.

A la UdG la situació és semblant. D'entrada, la normativa que regula la participació estudiantil en els diferents òrgans de govern de les facultats i escoles determina ja una limitació important quant a la presència dels

estudiants en els principals òrgans de decisió. Es constata el poc pes que els estudiants tenen en tots els òrgans de govern de la universitat, fins i tot en aquells que els són més propers, com poden ser els consells d'estudi. La representació d'estudiants en aquests se situa majoritàriament entre en el 8 % i el 27 % d'estudiants. Només a la FEP hi ha una proporció de paritat entre estudiants i personal acadèmic. En aquest cas s'evidencien dues grans tendències:

- Consells d'estudis on els estudiants tenen representants per cursos i amb una majoria aclaparadora de personal acadèmic.
- Consells d'estudis que busquen una proporció paritària entre estudiants i personal acadèmic. En aquesta situació hi ha només l'experiència dels consells d'estudis de la Facultat d'Educació i Psicologia.

Queda clar que darrere d'aquestes opcions hi ha una consideració diferent del paper que ha de fer aquest consell.

La major part dels òrgans de govern de la UdG són totalment desconeguts pels universitaris, que no saben qui són els seus representants. De fet, aquesta dada no ha d'estranyar si tenim en compte la participació en les eleccions d'aquests representats o el fet que dos de cada tres estudiants no han participat mai en una assemblea de curs. D'altres dades en aquest mateix sentit que il·lustren aquesta baixa participació són:

- Set de cada deu estudiants no coneixen cap representant (ni a Consell d'Estudis, ni a Junta de Facultat i molt menys encara a Claustre).
- La participació estudiantil en les eleccions a rector oscil·la molt en funció dels anys, però les dades no deixen de ser molt minses i en el millor dels casos arriben només al 24 %.
- La participació dels estudiants en les eleccions a Claustre Universitari cau fins al 2,16 % i el nivell d'assistència dels estudiants escollits arriba en el millor dels casos només al 30 %.
- La participació en les eleccions d'estudiants per a la Junta de Facultat també està per sota del 10 % i en alguns casos no s'assoleix el nombre de candidatures suficients per garantir les places disponibles.

Majoritàriament participen només els estudiants convençuts de la bondat d'aquests espais d'implicació i de les experiències gratificants que se'n poden obtenir malgrat veure molts aspectes a millorar i raons per implicar-se en el funcionament ja que només un 9 % diu estar satisfet del funcionament de la universitat.

«El fet que els estudiants no tinguin clar el seu paper ni el dels representants a la universitat, la manca de comunicació entre els uns i els altres i la percepció que el paper dels representants és poc important per prendre decisions porten els estudiants a considerar la seva participació com un acte estèril.» (Giménez, 2001:24)

Malgrat aquesta poca participació en l'estructura de govern de la universitat, s'ha de dir que els universitaris són actius i participatius. Per dir-ho d'alguna manera, l'estudiant universitari participa més que altres joves de la seva edat, però aquesta pràctica no l'aplica dins la universitat. Caldrà preguntar-nos per què. Què fa que el temps i l'energia disponibles dels estudiants no trobin incentius i motivacions per dedicar-los a la mateixa universitat? Algunes de les raons o alguns dels arguments que es presenten per explicar la baixa participació són:

- a) El caràcter temporal dels estudiants a la universitat ja que són en aquesta organització per un període limitat de temps. S'interpreta, per tant, la universitat com una institució «no pròpia» i únicament «de pas».
- b) La manca d'informació i comunicació. Aquesta és segurament la causa més citada, almenys pel sector estudiantil. Segons ells això provoca:
  - Un desconeixement de l'estructura organitzativa de la universitat.
  - Un desconeixement dels òrgans de representació, govern i els processos electorals. En general un desconeixement de les possibilitats d'actuació que tenen com a estudiants.
  - La manca de comprensió dels processos electorals i la poca utilitat que es percep que tenen.
  - Un desconeixement dels candidats que es presenten en les eleccions. En la gran majoria dels casos no es coneix ni les persones ni els seus programes.

- c) La naturalesa dels òrgans de participació més institucionalitzats. D'aquests se'n fan diverses crítiques i comentaris; entre altres, es diu que:
- Són estructures antiquades i allunyades de les noves formes de participació dels joves.
  - Són òrgans objectivament desiguals pel que fa a les quotes de participació dels diferents estaments. La desproporció dels estudiants dins d'aquests òrgans de govern és nul·la en alguns casos, simbòlica en altres o en clara minoria.
  - Són força ineficaços pel que fa a la presa de decisions.
- d) La falta de temps. Aquest continua essent un argument que s'atribueix com a causa de no-implicació i no-participació en diferents processos o espais universitaris, malgrat que diferents estudis han demostrat que bona part dels estudiants més participatius són aquells que compaginen treball i estudi i, per tant, segur que no són els que disposen de més temps.
- e) El distanciament que senten respecte a la mateixa institució i les qüestions que s'hi tracten, sovint qüestions burocràtiques, qüestions internes o difícils de comprendre pel sector estudiantil, de manera que les senten lluny dels seus interessos.
- f) Motius ideològics i reivindicatius amb la institució o el sistema universitari.
- g) La manca de coneixements i d'experiència en el camp dels processos de presa de decisions, avalada pel poc entrenament democràtic i participatiu amb què habitualment arriben aquests joves a la universitat. Hi ha diversos estudis que han evidenciat la poca preparació dels estudiants per a la participació i han explicat la manca d'interès per la participació estudiantil (Velázquez, 1997). Un estudi realitzat l'any 2007 per la Fundació Pere Tarrés, *Projectes socials sobre la participació juvenil als centres de secundària de Catalunya*, conclou que més d'un 40 % dels estudiants de secundària no sap què és el Consell Escolar i pràcticament la meitat (48,5 %) desconeix qui són els seus representants.

És curiós com en diferents entrevistes es comprova com bona part dels estudiants que treballen no ho necessiten i que, a més, són molt diferents en relació amb les anteriors generacions. Aquesta és una situació que demana, en primer lloc, que el professorat la conegui, la respecti i, després, que des de la universitat i des dels mateixos estudis es plantegin estratègies de participació compatibles amb el nou tarannà o dinàmica vital dels universitaris. De totes maneres altres estudis (González, 2007) posen de manifest que el fet de ser o presentar-se a representant d'estudiants no ve condicionat pel fet de dedicar-se únicament als estudis ja que es comprova que els estudiants que compaginen treball i estudis són els que assumeixen més responsabilitats. També es comprova que la variable gènere no influeix en aquest sentit.

5.3. L'EXISTÈNCIA O NO DE DIFERÈNCIES IMPORTANTS PEL QUE FA A LA PARTICIPACIÓ EN DIFERENTS ASPECTES DE LA VIDA UNIVERSITÀRIA

En diferents facultats es comenta, com si fos una particularitat pròpia i exclusiva dels seus estudiants, que no es dediquen a temps complet a estudiar. Una lectura atenta de les diferents entrevistes ens demostra que aquestes suposades característiques particulars dels estudiants d'una facultat determinada són compartides pràcticament en totes elles. Al professorat l'ajudaria saber que això és així, i anar prenent consciència que la situació, molt possiblement, no canviarà. Per tant, si interessa potenciar la participació dels estudiants, s'haurà de fer pensant en aquest joves actuals, les seves variables biografies i pràctiques socials.

En general les noies i els estudiants dels primers cursos fan una millor valoració dels mecanismes d'informació establerts i tenen més coneixement dels seus delegats de curs que els estudiants dels cursos més avançats.

Es detecten algunes diferències significatives entre facultats i escoles pel que fa estructures i canals no reglamentats i pràctiques participatives. Segurament aquestes diferències determinen també diferents nivells de participació dels estudiants en les estructures de participació reglamentades.

5.4. ELS CANALS I LES ESTRUCTURES DE PARTICIPACIÓ NO REGLAMENTATS

Les investigacions actuals també coincideixen a assenyalar una certa dificultat per part dels estudiants universitaris per accedir a les estructures i als òrgans de participació estudiantil i implicar-s'hi. Cal pensar en noves formes de participació no reglamentades, al marge de les formes més tradicionals (Izquierdo, 2005; Kandel i Cortés, 2002). Formes de participació que busquin desprendre's de les estructures burocràtiques i que reivindicuin el caràcter acadèmic i horitzontal en les seves propostes de participació i organització. En aquest sentit, el model de participació dels estudiants fonamentat en l'associacionisme juvenil sembla que està en crisi, per això ha sorgit en moltes universitats un model alternatiu que es fonamenta en els delegats de curs (Martín, 2007). Tot i això, segons Pérez (2005) aquests representants tenen una nul·la incidència, a banda de preguntar-nos també si aquesta participació estudiantil és suficient.

Hi ha intents diversos per part de les diferents titulacions de la UdG per promoure la participació, però tots constaten que és difícil. Alguns dels motius que es presenten són la manca de motivació per part dels estudiants i es diu que caldria que la participació fos una pràctica que comencés a l'aula, tingués lloc també a la titulació i arribés a la facultat per acabar a l'àmbit universitari. També es demana fer partícips els estudiants d'altres decisions en temes que els afectin de veritat i valorar les seves aportacions.

Pel que fa als delegats de curs, un 60 % dels estudiants coneix el seu representant. Amb tot, un 33,7 % manifesta també que les eleccions a delegats li són igual. Aquesta figura té, però, connotacions i valoracions molt diverses i algunes d'elles controvertides.

L'aula habitual també es manifesta com un espai de participació important valorat per la majoria d'estudiants. En aquest sentit el 70 % dels responsables acadèmics creu que determinades dinàmiques de funcionament de l'aula afavoreixen la participació dels estudiants també en altres instàncies i es detecten diversitat de funcions, sistemes d'elecció i models d'incentivació. Amb tot, hi ha un 46 % d'estudiants que diu que s'afavoreix poc o gens la participació en l'espai de l'aula. Alguns dels motius que s'exposen són: l'excessiu nombre d'alumnes, la manca de temps, el funcionament encarcerat i problemes estructurals de la universitat, la metodologia tradicional o, simplement, que no és una competència prioritària.

No hi ha una visió unitària del que representa o ha de ser la participació dels estudiants. Fins i tot algun coordinador planteja que si no hi ha problemes greus a l'hora de decidir la proposta d'horaris, potser tampoc cal veure l'escassa participació com un problema. És com si la participació només es plantegés com una possibilitat establerta reglamentàriament i la implicació dels estudiants, més enllà d'aquests canals formals, no s'hagués de potenciar. En canvi, observem que possiblement quan hi ha una incentivació més enllà de la participació en aquestes vies formals és quan augmenta la implicació de l'estudiant a participar no només en els òrgans formals sinó també en altres espais en què la seva veu es té en compte per plantejar no només queixes sinó també dubtes i inquietuds. Hi ha potser la percepció entre una part del professorat que la participació dels estudiants representa només una font de queixes.

Els plans d'acció tutorial també es referencien com una modalitat més en parlar de la participació dels estudiants tot i que, malgrat la valoració positiva que se'n fa, no sembla que ara per ara siguin un estímul per a la participació de la majoria d'estudiants.

Es referencien altres modalitats i espais de participació estudiantil molt vinculades a experiències concretes de determinades titulacions: Consell d'Alumnes dels Estudis de Pedagogia, plens dels Estudis de Mestre, Delegació d'Estudiants de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales o els diferents càrrecs acadèmics específics dedicats als estudiants (coordinadors de curs, vicedegans d'estudiants, etc.).

5.5. ORIENTACIONS PER A LA MILLORA DE LA PARTICIPACIÓ DELS ESTUDIANTS EN EL FUNCIONAMENT DE LA UdG

El maig del 2005 el Consell d'Estudiants de la Universitat de Cantàbria va presentar a través del seu president, J.L. Urraca, un informe sobre la participació en la representació estudiantil amb la finalitat d'oferir propostes per activar-la (Urraca, 2005). En aquest informe es denunciava la nul·la participació a què s'havia arribat a la Universitat de Cantàbria, on en les eleccions a Claustre del 2004 només va participar un 2,37 % dels estudiants. La incorporació de les propostes d'aquest informe permet passar d'una participació del 6 % en les eleccions a representants l'any 2002, a un 10 % l'any 2003 i un 21 % el 2004. En aquest informe s'afirma que la baixa participació no és només causa de la indiferència dels estudiants ja que es demostra que amb mesures adequades la participació augmenta significativament.

En la mateixa línia actua el Consell d'Estudiants de la Universitat d'Oviedo quan a l'any 2005 es mobilitza organitzant les *Jornadas de representación estudiantil. Modelos e incentivos para la participación*. Aquest mateix any, però organitzades pel Consell Interuniversitari de Catalunya, tenen lloc les jornades *Propostes sobre la participació estudiantil a les universitats*, amb interessants aportacions sobre la dimensió que la participació estudiantil ha de tenir (Ferrer, 2005), els possibles canals de participació (Pérez, 2005) o algunes propostes per incentivar-la (Rovira, 2005).

També en el curs 2006-2007 la professora M. Ferrer, del Departament de Ciències Polítiques i Socials de la Universitat Pompeu Fabra, introdueix l'assignatura Participació estudiantil en la universitat convençuda de la seva importància i de la possibilitat d'incidir d'alguna manera en aquesta situació.

S'han fet i s'estan fent diferents propostes per modificar aquesta tendència a la poca participació estudiantil. A la UdG la majoria d'estudiants (59 %) consideren que falten espais de participació a la universitat però són molt crítics amb les actuals estructures de participació i veuen difícil que la universitat vulgui o pugui afavorir més la participació estudiantil en els seus òrgans de govern. Una de les crítiques majoritàries és en relació amb la informació que es proporciona dels actuals espais i òrgans de participació. El 48 % dels estudiants diu que no participa o no participa més perquè desconeix els espais i mecanismes de participació. Al costat d'aquesta afirmació hi ha l'argument majoritari de la manca de temps. Pràcticament la meitat dels estudiants diuen que no els queda temps entre estudiar i treballar i, entre els que només estudien, més d'un 30 % diuen que s'hi volen dedicar de ple i, per tant, tampoc els queda temps. Altres raons per a la poca o nul·la participació són que hi ha altres prioritats en el temps lliure (34,7 %) o que el clima d'aula i dels estudis és poc participatiu i no convida a participar (30,4 %). També el lloc de residència durant el curs es presenta com un factor condicionant de la participació. En el cas de la UdG hi ha molts estudiants que no fan vida a la ciutat i, per tant, participen poc en els espais de les facultats.

Entre els estudiants que participen o han participat alguna vegada a la UdG, l'opinió majoritària és que l'experiència ha estat gratificant i que ha valgut la pena en algun sentit. Hi ha, però, un 10 % que n'està descontent perquè diu que l'experiència ha estat poc gratificant o perquè ha estat una pèrdua de temps. Predomina, però, l'opinió satisfactòria.

El professorat, en canvi, pensa majoritàriament que no fan falta nous espais o mecanismes de participació ja que la seva poca participació es deu a l'actitud i al baix grau d'implicació dels estudiants en l'organització, al distanciament que senten en relació amb temes que s'hi tracten i al desconeixement de les estructures establertes. També diuen que hi influeix la temporalitat dels estudiants i el fet que molts compaginen treball i estudis. Es considera majoritàriament que l'actual participació és massa baixa i que és millorable. Es creu que s'hauria d'ajudar els estudiants a prendre consciència de la importància de la seva presència en els òrgans de govern i que caldria en molts casos una actitud decidida en aquest sentit per part de tot el professorat i revisar també la participació d'aquest col·lectiu. S'apunta la importància que l'escolta real hauria de tenir per part de tot el personal acadèmic per tal d'arribar a generar respostes ajustades a les demandes reals. En aquest sentit es considera fonamental el paper de les coordinacions d'estudis cercant les vies de comunicació i participació més properes per anar de mica en mica més enllà dels estudis i obrir-se a la resta d'universitat. Al costat d'això, però, moltes coordinacions d'estudis manifesten sentir-se soles davant la demanda de més participació i implicació dels estudiants en el funcionament de la universitat.

El personal acadèmic manifesta estar d'acord que la pràctica participativa afavoreix fonamentalment l'aprenentatge del treball en equip, la capacitat de negociació, la presa de decisions i el lideratge. S'entén, però, que només amb la participació en els òrgans de govern de la universitat aquestes competències tampoc s'assoleixen però sí que es proporciona un bon marc formatiu per al seu desenvolupament. Es referencia especialment, a part del treball en equip, la comunicació oral i per escrit i l'anàlisi de situacions complexes com a competències transversals pròpies de la UdG que poden treballar-se amb la participació estudiantil.

Tant els estudiants com el professorat entrevistat coincideixen que cal informar més a través dels canals d'informació habituals sobre el funcionament de la universitat, reconèixer amb crèdits de lliure elecció la participació dels estudiants en els diferents òrgans de representació i participació, i revisar els actuals espais i mecanismes de participació dels estudiants i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants. A mode de síntesi presentem les principals propostes que s'han apuntat en aquest estudi com a estratègies per millorar la participació dels estudiants en la universitat:

- a) Augmentar i millorar la informació que es dóna als estudiants universitaris. Per exemple, algunes de les iniciatives o propostes en aquest sentit són:
  - Informar clarament de les regles del joc de cada una de les instàncies i dels òrgans de govern que configuren el funcionament de la universitat. Donar a conèixer més i millor el funcionament de la universitat. Un exemple pràctic pot ser el Mòdul Zero que ha realitzat la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC).
  - Tenir una atenció especial amb els alumnes dels primers cursos.
  - Informar més i millor sobre els drets dels estudiants, sobre com poden influir en el govern de l'educació superior i en els resultats de les decisions i els debats que els afecten directament.
  - Promoure la figura del portaveu o *passaclasses* per millorar la comunicació entre els estudiants.
  - Incentivar la creació i la difusió de butlletins informatius, revistes, tríptics, etc.
  - Donar suport i articular suficients espais perquè els representants dels estudiants puguin informar/consultar els estudiants sobre les qüestions significatives que han de decidir en el si dels diferents òrgans de participació i govern.
- b) Millorar els processos electorals estudiantils fent-los més àgils i reduint-ne la complexitat:
  - Elaborar un reglament que unifiqui i simplifiqui els processos electorals, fent-los tots en un sol dia, amb més informació i comoditat per als estudiants.
  - Garantir que el calendari electoral es conegui amb suficient temps.
  - Assegurar que l'organització i el cost del procés electoral vagi a càrrec de la mateixa universitat.
- c) Facilitar la implicació dels estudiants en els diferents òrgans de govern de la universitat i en la presa de decisions a diferents nivells:
  - La participació dels estudiants no ha de ser consultiva, sinó decisiva. La universitat ha de donar més veu i vot a determinats òrgans de govern i fer més transparent i clar el seu funcionament i presa de decisions. Per exemple, es poden potenciar les assemblees d'estudiants de facultat fent que siguin reconegudes com a òrgans formals de debat i decisió del col·lectiu d'estudiants.
  - Descentralitzar les decisions. Potenciar que les facultats puguin decidir més autònomament.
  - Augmentar les quotes de representació estudiantil.
  - Ajustar els ritmes d'informació i de decisió dels diferents òrgans de govern a la capacitat d'organització i consulta dels representants d'estudiants amb la resta d'estudiants.
  - Facilitar l'adaptació dels representants d'estudiants a la dinàmica dels diferents òrgans de govern (protocol d'acollida, documentació, presentació, etc.)
  - Revisar si calen comissions específiques, en el si dels òrgans de govern, en les quals es tractin temes en què els estudiants tinguin la major capacitat de decisió, i per tant, en què el pes dels estudiants sigui superior.
- d) Reconèixer d'alguna manera el caràcter formatiu que implica la participació en els governs de la universitat i la dedicació que comporta. En aquest sentit la proposta majoritària és reconèixer la participació com a representant d'estudiants en diferents òrgans de govern per un nombre determinat de crèdits. Aquesta demanda, majoritària entre el col·lectiu estudiantil, està essent valorada en

diferents espais europeus. En un Bologna Follow-Up Seminar organitzat per ESIB i celebrat a Oslo el 2003 amb el títol *Student participation in governance in higher education* es posa ja de manifest la necessitat d'afavorir la implicació dels estudiants en tots els nivells de presa de decisions tant legalment com a través dels mitjans i recursos necessaris perquè aquesta sigui efectiva. S'apunta també la necessitat de desenvolupar mecanismes per al reconeixement i certificació de l'experiència, capacitats i habilitats adquirides com a representant estudiantil, així com motivar altres estudiants a convertir-se en representants (Michavila i Parejo, 2008).

- e) Oferir des de la mateixa universitat formació per a la participació. Algunes de les iniciatives que s'apunten específicament en aquest sentit són:
- Proporcionar una formació específica per als representants d'estudiants.
  - Crear una assignatura transversal sobre participació estudiantil.
  - Iniciatives més puntuals promogudes pel mateix col·lectiu d'estudiants com és el cas del Consell d'Estudiants de la Universitat d'Oviedo, que l'any 2005 va celebrar unes jornades amb el títol *Representació estudiantil. Models i incentius per a la participació*.
  - Recordar que les aules han de ser un espai amb marge per al debat i la discussió entre els estudiants i el professor. Per tant, aquest espai diari i constant és segurament on més es pot aprendre a participar i, si és possible, molt abans ja de l'entrada a la universitat (Wilson, 2002).

(Fotografia: photos.com)

6 PER ACABAR

En aquest estudi hem fet poques referències a la legislació universitària pel que fa a la participació dels estudiants en la universitat. Si bé és cert que la Llei orgànica d'universitats (LOU) del 21 de desembre del 2001 i la posterior Llei orgànica de modificació de la LOU (LOMLOU) del 12 d'abril del 2007 en fixen i limiten les estructures i els canals formals de participació i representació d'estudiants, també és veritat que qualsevol canvi substancial i efectiu ha de produir-se des de baix, és a dir, des de la pràctica quotidiana dels estudiants i professors universitaris. Per això, considerem de vital importància conèixer quines són les limitacions i possibilitats que el col·lectiu d'estudiants i professorat percep en relació amb la participació estudiantil. És per això que aquest estudi ha volgut fer una modesta contribució a aquest tema, convençuts de la importància de la participació estudiantil per fer de la universitat un autèntic espai per a la professionalització però també per a la formació en el sentit ple de la paraula i, per tant, també un espai per a la formació cívica, cultural, social. En definitiva, un espai per a la formació política.

El treball realitzat ens ha permès constatar la necessitat d'implicar més els estudiants en la vida de la institució universitària. No té sentit que no siguin presents en molts dels espais fonamentals de presa de decisió del funcionament de la mateixa institució. La implicació dels estudiants en el govern i el funcionament de les universitats ha de ser un objectiu explícit i visible en aquestes institucions ja que és la forma més evident de reconèixer la importància formativa d'aquests processos. Per això, els consells d'estudis apareixen com uns espais idonis per afavorir la coordinació, no només entre professorat de les diferents àrees de coneixement, sinó també entre professors i estudiants. Caldria, però, revisar tant el funcionament d'aquest òrgan com també la composició i proporció de cada un d'aquests estaments. De la mateixa manera, es constata que cal potenciar algunes estructures i alguns canals de participació no reglamentats que ja funcionen en alguns centres com a iniciatives aïllades i que poden facilitar la comunicació i la participació estudiantil en diferents mesures. Aquestes iniciatives, i d'altres que es presenten i comenten en aquest estudi, haurien de permetre donar una atenció preferent als estudiants de primer curs i ajudar-los a trobar els mecanismes i els espais per a la seva autoorganització i participació en les diferents estructures universitàries.

Cal ser conscients que ens trobem en un període de profunds canvis universitaris que afecten no només l'estructura de les diferents titulacions, sinó també el contingut i la metodologia de la mateixa docència i formació universitària. És, doncs, un bon moment per considerar quin paper volem que tingui l'estudiant dins la universitat i quins són els espais, processos i mitjans de formació que posem al seu abast per assolir les competències que es consideren desitjables. És evident que l'espai de l'aula i el professorat hi tenen un lloc destacat, però també és clar que no són els únics. Estem convençuts que la participació dels estudiants en el govern i el funcionament de la universitat, a banda de ser un dret, és també un potent procés formatiu que pot emprar-se en diferents espais i moments de la vida universitària com un complement de primer ordre a la formació i professionalització dels estudiants. És clar que no tots els estudiants voldran ni podran assolir els mateixos compromisos ni els nivells de participació, però això no treu que no es pugui pensar en diferents estructures i processos participatius des de l'espai més pròxim al grup classe fins a la participació en el consell de govern de la universitat, amb la finalitat de facilitar al màxim aquest dret i permetre l'aprofitament dels aprenentatges i beneficis que porta implícit. A participar se'n aprèn, i segurament aquest aprenentatge ja s'ha de treballar des dels estudis de primària i secundària. Justament per això, no té sentit que quan s'arriba a la universitat l'espai de participació democràtica no es consideri fonamental i tingui encara un paper més gran i

exigent, sobretot quan descobrim que, a través d'aquests canals i estructures de participació, s'estan posant en joc moltes de les competències considerades transversals per a les titulacions que s'imparteixen.

Al llarg de l'estudi s'ha constatat que hi ha una percepció prou estesa que posa de manifest la importància del canvi de model d'estudiant en relació amb èpoques passades. Sembla que avui l'estudiant majoritari compagina estudi i treball i considera la universitat com una institució formativa al costat de molts altres espais i recursos que, en moltes ocasions, passen per davant d'aquesta quan parlem de participació. Molts estudiants no fan vida universitària a la universitat i, més enllà dels estudis, sí que participen en altres ofertes socioculturals. Cal pensar justament en com s'ha d'adaptar la universitat a aquest nou perfil d'estudiant i de societat que es configura. En aquest sentit, no és exagerat pensar que al professorat –i a la universitat en el seu conjunt– li poden faltar elements i estratègies per conèixer aquests nous estudiants i contactar-hi.

Estudiant davant la Facultat de Dret (Fotografia: Salvador Bosch Arauz)

BIBLIOGRAFIA

- Ahmed, M.; Denton, M.; O'Connor, J. i Zeytinoglu, I.U. (1999). Gender Patterns in Faculty Participation: A Decade of experience at a Mid-sized University. *The Canadian Journal of Higher Education*, Vol. XXIX, 2-3, 1-32.
- Andolina, M.W. et al. (2003). Habits from Home, Lessons from School: Influences on Youth Civic Engagement. *PS: Political Science & Politics*, 36, 275-280.
- Barrera, A. i Ginesta, A. (2009). Apunts sobre la participació dels estudiants: la perspectiva dels implicats. *El Butlletí. Publicació bimensual d'AQU Catalunya*, 41.
- Becerra, J. (2006). La escasa participación estudiantil alerta a la comunidad universitaria. *El Mundo (sección Campus)*, 18 d'octubre.
- Benedicto, J. (2008). La juventud frente a la política: ¿desenganchada, escéptica, alternativa o las tres cosas a la vez?. *Revista de Estudios de Juventud*, 81, 13-28.
- Benedicto, J. i Orán, M.L. (1999). *Aprendiendo a ser ciudadanos. Experiencias sociales y construcción de la ciudadanía entre los jóvenes*. Madrid: Injuve. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Cainzos, M. (2006). Participación de los jóvenes españoles en manifestaciones. Comparación con los jóvenes europeos y análisis de sus determinantes. *Revista de Estudios de Juventud*, 75, 121-153.
- Codina, L. (1996). *El Llibre digital: Una exploració sobre la informació electrònica i el futur de l'edició* (2a ed.). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'investigació de la Comunicació.
- Cussianovich, A. i Márquez, A. (2002). *Hacia una participación protagónica de niños, niñas y adolescentes*. Lima: Save The Children.
- Ferrer, M. (2005). La participació estudiantil a les universitats de Catalunya. Les oportunitats i el context de participació. A *Jornades sobre la participació estudiantil a les universitats*. Barcelona.
- Feu, J. (2005). ¿Es cierto que los estudiantes no participan?. *Cuardenos de Pedagogía*, 350, 44-47.
- Fouce, J.G. (2003). El movimiento estudiantil español a lo largo del tiempo: la transición y los años 90. Un análisis cualitativo. *Nómadas*, 7.
- Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia (1999). *Joves i participació a Catalunya*. Barcelona: Secretaria General de Joventut, Generalitat de Catalunya.
- Fundació Pere Tarrés (2007). *Recerca-acció sobre participació juvenil als centres educatius de secundària a Catalunya*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés – Projectes Socials.
- Fundación Kaleidos.Red (2003). *Plan estratégico de participación*. Gijón: Ediciones Trea.
- Galston, W.A. (2004). Civic education and political participation. *PS: Political Science & Politics*, 37, 263-266.
- Giles, M. (2004). La participación estudiantil en el gobierno de las universidades. *Revista de Investigación Educativa*, 14, 69-73.
- Giménez, L. (dir) (2001). *L'associacionisme i la participació estudiantil a les universitats de Catalunya*. Barcelona: CNJC.
- Gómez, V. M. (2001). *Lo académico y lo político en las universidades públicas. Seminario Latinoamericano sobre Educación Superior: Análisis y perspectivas*. Bogotá: Universidad Nacional de Colombia.

- González, I. (coord.) (2007). *Participació, política i joves. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana*. Barcelona: Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.
- Hart, R. (1992). Children's Participation: From Tokenism to Citizenship. A Fountain, S. *Educación para el desarrollo. Guía del UNICEF para el Aprendizaje Global*, UNICEF.
- Izquierdo, M. (2005). El marc de la participació: com es regula. A *Jornada: Propostes sobre la Participació Estudiantil a les Universitats*. Consell Interuniversitari de Catalunya.
- Jones, G.; Sanan, T. i Goyan, P. (2004). The academia Senate and Univerity Governance in Canada. *The Canadian Journal of Higher Education*, Vol. XXXIV, 2, 35-68.
- Kandel, V. i Cortés, C. (2002). Reflexiones en torno a las nuevas formas de participación estudiantil en la vida política de la universidad. *Fundamentos en Humanidades*, 5, 23-34.
- Kandel, V. (2005). *Participación estudiantil y gobierno universitario. Nuevos actores – viejas estructuras*. Maestría en Ciencias Sociales con orientación en Educación, Buenos Aires: FLACSO.
- Kuruuzum, A.; Asilkan, O. i Bato, R. (2005). Student participation in Higher Education Instituciones in Turkey. *Higher Education in Europa*, 30:3, 345-355.
- Lansdown, G. (2001). *Promoting Children's participation in democratic decision-making*. Florence: UNICEF.
- Lewis, K. i Rice, T.W. (2005). Voter turnaout in undergraduate student government elections. *PS: Political Science & Politics*, 38, 723-729.
- López de Llergo, A. (2005). Participación comunitaria desde la universidad, *Educación y Educadores*, 8, 91-104.
- Love, R. i Miller, M. (2003). Increasing student participation in self governance: a comparison of graduate and undergraduate student perceptions. *College Student Journal*, december, 1.
- Magin, C. (2008). *Reflexions sobre la participació. Visió dins la Universitat de Girona*. Treball de pràcticum dels estudis de Pedagogia, Universitat de Girona.
- Martín, I. (2007). La participación política de los estudiantes universitarios dentro y fuera de la Universidad. *Panorama Social*, 6, 119-132.
- Martínez, A. (1997). La participación de los estudiantes en la enseñanza universitaria. *Revista de Ciencias de la Educación*, 169, 59-86.
- Michavila, F. i Parejo, J.L. (2008). Políticas de participación estudiantil en el Proceso de Boloña. *Revista de Educación*, número extraordinario, 85-118.
- Ministerio de Ciencia e Innovación (2009). Borrador Estatuto del Estudiante Universitario, 22 de enero de 2009.
- Mintz, E. (1998). The Effects of University Education on the Political Attitudes of Young Adults. *The Canadian Journal of Higher Education*. Vol. XXVIII, 1, 21-40.
- Naishtat, F.; Toer, M. et al. (2004). Los estudiantes de la Universidad de Buenos Aires y las Instituciones Universitarias. *Fundamentos en Humanidades*, Any V, 1, 131-151.
- Pérez, D. (2005). Formes de participació: quins canals?. A *Jornades sobre la participació estudiantil a les universitats*, Barcelona.
- Pérez-Díaz, V. (2005): La crisis endémica de la universidad española. *Claves de la Razón Práctica*, 158, 38-43.
- Piña, J.M. (2007). La cultura política de estudiantes universitarios. *IX Congreso Español de Sociología*, Barcelona.
- Quixal, M.T. i Ramírez, E. (coord.) (2002). *Els estudiants prenem part: associacionisme i voluntariat a la UVEG*. València: Universitat de València.
- Rovira, M. (2005). Balanç de la participació estudiantil a les universitats. A *Jornades sobre la participació estudiantil a les Universitats*, Barcelona.
- Soler, P. (coord.) (1997). *El voluntariat a la Universitat de Girona*. Girona: Universitat de Girona.
- Soler, P. (2005). Les polítiques de joventut durant el període democràtic. *Educació i Història*, 8, 283-307.
- Soler, P.; Fullana, J.; Muñoz, G.; Pallisera, M.; Planas, A.; Vilà, M. i Vilà, A. (2008). La participació dels estudiants a la universitat. Anàlisi de la situació a la UdG. *Congreso Internacional UNIVEST'08. El estudiante como eje de cambio en la universidad*. Girona.

-
- Urraca, J.L. (2005). *Informe de participación sobre la representación estudiantil en el Consejo de Gobierno de la Universidad de Cantabria*.
- Urresti, M. (2000). Paradigmas de participación juvenil: un balance histórico. A Balardini, S. (comp.). *La participación social y política de los jóvenes en el horizonte del nuevo siglo*. Buenos Aires: Clacso.
- Vaquero, C. (2004). El movimiento estudiantil universitario. De la Ley de Autonomía Universitaria a la Ley Orgánica de Universidades. *Mientras Tanto*, 91/92, 155-176.
- Velázquez, R. (1997). La participación del alumnado en los institutos de educación secundaria: una aproximación a su realidad. *Revista Iberoamericana de Educación*, 15.
- Westheimer, J. i Kahne, J. (2007). Educating the goog citizen: policital choices and pedagogical goals. *PS: Political Science & Politics*, 37, 241-247.
- Wilson, S. (2002). Student participation and school culture: a secondary school case study. *Australian Journal of Education*, Vol. 46, 1, 79-102.
- Zuo, B. i Ratsoy, E.W (1999). Student Participation in University Governance. *The Canadian Journal of Higher Education*, Vol. XXIX, 1, 1-26.

ANNEX 1

Questionari electrònic als estudiants

1. Gènere

- Home
- Dona

2. Edat

- Menys de vint anys
- Entre vint i trenta anys
- Més de trenta anys

3. Quants anys fa que vas matricular-te per primer cop a la UdG?

- És el primer any
- És el segon any
- És el tercer any
- És el quart any
- És el cinquè any
- Fa més de cinc anys

4. Vius a Girona durant el curs acadèmic?

- Sí
- No

5. Tens alguna discapacitat?

- Sí
- Física
- Psíquica
- Sensorial
- Altres
- No

6. Facultat o Escola

- Escola Politècnica Superior
- Escola Universitària d'Infermeria

- Facultat de Ciències
- Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales
- Facultat de Dret
- Facultat d'Educació i Psicologia
- Facultat de Lletres
- Facultat de Turisme

7. Estudis que realitzes actualment

- Administració i Direcció d'Empreses
- Arquitectura
- Arquitectura Tècnica
- Biologia
- Ciència i Tecnologia dels Aliments
- Ciències Ambientals
- Ciències del Treball
- Ciències Empresariales
- Comunicació Cultural (estudi propi)
- Criminologia
- Dret
- Economia
- Educació Social
- Enginyeria Industrial
- Enginyeria Informàtica
- Enginyeria Tècnica Agrícola, especialitat en Explotacions Agropecuàries
- Enginyeria Tècnica Agrícola, especialitat en Indústries Agràries i Alimentàries
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes
- Enginyeria Tècnica Industrial, especialitat en Electrònica Industrial
- Enginyeria Tècnica Industrial, especialitat en Mecànica
- Enginyeria Tècnica Industrial, especialitat en Química Industrial
- Filologia Catalana
- Filologia Hispànica
- Filologia Romànica
- Filosofia
- Fisioteràpia
- Geografia
- Gestió i Administració Pública
- Graduat en Realització Audiovisual i Multimèdia (estudi propi)
- Graduat en Enginyeria del Disseny Industrial i Desenvolupament del Producte
- Història
- Història de l'Art
- Infermeria
- Mestre, especialitat d'Educació Física
- Mestre, especialitat d'Educació Infantil
- Mestre, especialitat d'Educació Musical
- Mestre, especialitat d'Educació Primària

- Mestre, especialitat de Llengua Estrangera (Anglès)
- Patrimoni Cultural (estudi propi)
- Pedagogia
- Psicologia
- Psicopedagogia
- Publicitat i Relacions Públiques
- Química
- Turisme - Facultat de Turisme
- Turisme - Escoles adscrites

8. Com valores el teu coneixement dels espais i mecanismes de participació dels estudiants en el funcionament de la universitat (Claustre, juntes de facultat, consells d'estudi, delegació d'estudiants, etc.)

- Estic molt informat/ada
- Estic força informat/ada
- Estic poc informat/ada
- Estic gens informat/ada

9. Com valores el teu coneixement dels espais i mecanismes de participació dels estudiants en el funcionament de la universitat (Claustre, juntes de facultat, consells d'estudi, delegació d'estudiants, etc.)

- Estic molt informat/ada
- Estic força informat/ada
- Estic poc informat/ada
- Estic gens informat/ada

10. Com valores la informació que es proporciona sobre espais i mecanismes de participació dels estudiants a través de:

	Gens	Poca	Força	Molta
La pàgina web de la universitat				
La facultat i la coordinació d'estudis				
El Consell d'Estudiants i les seves delegacions				
L'aprenentatge per descobriment a mesura que avança el curs				
Els delegats / representants de curs				
El boca-orella i els comentaris dels cursos anteriors				
La sessió informativa i d'acollida del primer dia de curs				
Altres (especificar).....				

12. Coneixes els teus representants en cada un d'aquests casos?

	Sí	No
Representant del curs (delegat)		
Consell d'Estudis de la teva titulació		
Comissió de Govern de Facultat/Escola		
Junta de Facultat/Escola		
Claustre		

14. Quina és la teva participació en:

	No hi he participat mai	Hi he participat una vegada	Hi participo de tant en tant	Hi participo sempre
Consell d'Estudis de la teva titulació				
Comissió de Govern de Facultat/Escola				
Junta de Facultat/Escola				
Claustre				
Assemblea de classe				
Altres (especificar).....				
.....				

16. En el cas que hagi participat en alguns d'aquests espais o òrgans de la universitat, per què ho has fet?

- Perquè estic convençut/da de la importància de participar
- Per aprendre coses noves i tenir experiències enriquidores
- Per fer amics/amigues
- Perquè ningú més vol fer-ho
- Altres (especificar) _____

17. En cas que hagi participat en algun dels espais o mecanismes de participació esmentats, globalment com valores la teva experiència?

- Molt gratificant en tots els sentits (ha valgut la pena per a mi i per a la institució)
- Gratificant (ha valgut la pena en algun sentit)
- Poc gratificant (no ha valgut la pena en gran part)
- Molt poc gratificant (no ha valgut la pena per a res, una pèrdua de temps)
- Altres (especificar) _____

18. Quines són les raons que, en el teu cas, fan que no participis o no participis més en el funcionament de la universitat (assenyala les que consideris)?

- No tinc temps per invertir-hi. Prefereixo dedicar-me de ple a l'estudi
- No tinc temps per invertir-hi perquè també treballo i no em queda temps per a res més
- Tinc altres prioritats en el meu temps lliure
- No crec que valgui la pena
- Els espais i mecanisme de participació no m'atrauen
- Desconec quins són els espais i mecanisme de participació
- Conec els espais i mecanismes de participació però no conec ningú que hi vagi
- El clima a l'aula i en els meus estudis, en general, és poc participatiu i no hi convida
- Em costa participar (vergonya, què diran, etc.)
- Estic satisfet/a del funcionament de la universitat

19. El professorat de la teva titulació afavoreix, en general, dinàmiques de participació a l'aula?

- No n'afavoreix gens
- N'afavoreix poc
- N'afavoreix força
- N'afavoreix molt

20. Creus que manquen espais i canals de participació a la UdG?

- Sí. Per exemple _____
- No _____

21. Series partidari/a d'alguna d'aquestes iniciatives? Assenyala les que comparteixis.

- Fer formació específica (lliure configuració) sobre els espais i mecanismes de participació a la UdG
- Reconèixer amb crèdits de lliure configuració la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació
- Informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat
- Revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants
- Deixar que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés ja que d'altra manera s'estaria actuant de forma paternalista
- Ja m'està bé com està. Si no es participa més és perquè no es vol
- Altres (especificar) _____

ANNEX 2

Guió de les entrevistes a coordinadors d'estudis i vicedegans d'estudiants

1. Quina valoració fas de la participació dels vostres estudiants en les actuals estructures de participació reglades que preveu la universitat (Claustre, Junta de Facultat, Comissió de Govern de Facultat, consells d'estudis i convocatòries electorals)?
  - a Creus que hi ha un nivell alt de participació per part dels vostres estudiants?
  - b Per què creus que es donen aquests nivells de participació?
  - c Creus que el professorat de la teva facultat està satisfet/preocupat amb la participació dels estudiants que hi ha?
  - d Creus que els estudiants de la teva facultat estan satisfets amb la participació que se'ls permet i l'ús que en fan? Quina valoració penses que en fan?
2. En el vostre centre/titulació hi ha algun altre canal o espai de participació dels estudiants (delegats de curs, assemblees, comissions, plans d'acció tutorial, etc.)?
  - a Pots explicar-lo?
  - b Qui el promou i qui l'organitza? (portat pel professorat o autogestionat pels estudiants?)
  - c Quina finalitat tenen aquests canals?
  - d Quina valoració fas de la participació en aquests espais?
3. Penses que falten espais o estructures de participació o que s'ha de fer algun canvi en les existents?
  - a De manera interna en les aules i a través de la pràctica docent
  - b A la facultat-estudis
  - c En general en la universitat
4. Creus que determinades dinàmiques de funcionament afavoreixen la participació dels estudiants en la universitat? (Ex. ús de determinades metodologies docents, organització dels estudis, etc.) Quines?
5. Penses que la pràctica participativa afavoreix alguns tipus d'aprenentatge recomanable per a la formació dels vostres estudiants? Quins aprenentatges?
6. Ets partidari d'alguna d'aquestes iniciatives?
  - Fer formació específica (lliure configuració) sobre els espais i mecanismes de participació a la UdG
  - Reconèixer amb crèdits de lliure configuració la participació dels estudiants en diferents òrgans de representació i participació
  - Informar més a través dels canals d'informació habituals (web, sessions, classes, etc.) sobre el funcionament de la universitat
  - Revisar els actuals espais i canals de participació i augmentar-hi el protagonisme dels estudiants
  - Deixar que siguin els mateixos estudiants els que prenguin la iniciativa en aquest procés ja que d'altra manera s'estaria actuant de forma paternalista
  - Ja m'està bé com està. Si no es participa més és perquè no es vol
  - Altres(especificar) _____
7. De la següent llista de competències transversals de la UdG, assenyalas aquelles que consideris que poden treballar-se directament a través de la participació dels estudiants en diferents espais i estructures de la UdG. Encercla la numeració de les que consideris.
  1. Recollir i seleccionar informació de manera eficaç i eficient, en funció d'objectius determinats i de diferent procedència i format

2. Llegir, comprendre i comentar textos científics
3. Comunicar-se de manera efectiva oralment i per escrit
4. Analitzar situacions complexes i dissenyar estratègies per resoldre-les, individualment i en equip
5. Treballar en equip, establint aquelles relacions que més poden ajudar a fer aflorar potencialitats de cooperació i mantenir-les de manera continuada
6. Seleccionar i utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació més adequades a cada situació, en els àmbits personal i professional
7. Utilitzar la llengua anglesa
8. Analitzar les implicacions ètiques de les actuacions professionals
9. Analitzar la sostenibilitat de les pròpies propostes i actuacions, des del punt de vista ecològic, econòmic i humà
10. Avaluar la pròpia activitat i el propi aprenentatge i elaborar estratègies per millorar-los
11. Analitzar les característiques socioculturals del propi àmbit disciplinari i personal per tenir-les en compte de manera constructiva
12. Situar els propis coneixements en el marc epistemològic i històric, eludint-ne la fragmentació
13. Identificar llocs de treball en funció de les possibilitats que ofereix el mercat –local i global– i de les competències pròpies

ANNEX 3

Guió dels grups de discussió amb representants d'estudiants

1. Què penseu de la participació dels estudiants a la UdG? Caldria entrar a comentar i valorar els següents aspectes
  - 1.1. Les estructures formals
  - 1.2. Les estructures no formals (pròpies)
  - 1.3. L'atenció i l'interès que perceben per part de la institució
  - 1.4. El coneixement i l'interès que creuen que té el mateix col·lectiu d'estudiants
  - 1.5. Els resultats d'aquesta participació; per a què serveix
2. Què valoreu molt positivament de la participació dels estudiants a la UdG?
3. Què valoreu molt negativament de la participació dels estudiants a la UdG?
4. Què penseu de la informació que hi ha a la universitat sobre en què es pot participar i com?
5. Per què sou representants d'estudiants i com es va fer la vostra elecció?
6. Quina valoració feu de la vostra feina? Què penseu que us aporta? Quins canvis penseu que s'haurien d'introduir en el funcionament de la UdG per tal d'afavorir més la participació dels seus estudiants? (Parlar a nivell d'aula, de titulació, de facultat i universitat).

